

เค้าโครงมรดก

โดย

นายเกียรติ กาญจนรินทร์

มรดก

เกิด

เนื่องจาก

ความตาย

ความตาย

ของ

บุคคล

โดยธรรมชาติ

(มาตรา ๑๕๕๕ วรรคหนึ่ง)

โดยผลกฎหมาย

(มาตรา ๑๖๐๒ ประกอบมาตรา ๖๒)

ก่อให้เกิด

มรดก

ความตายของบุคคล

บุคคลธรรมดา
เท่านั้นที่ตาย

นิติบุคคลเพียงแต่
สิ้นสภาพ

ตายโดยผลของกฎหมาย

ไปจากภูมิลำเนา

ถิ่นที่อยู่

ไม่มีใครรู้ว่ายังมีชีวิตอยู่หรือไม่

เป็นเวลา

๕ ปี

๒ ปี

(มาตรา ๖๑ วรรคหนึ่ง)

(มาตรา ๖๑ วรรคสอง)

ศาลต้องมีคำสั่งให้เป็นคนสาบสูญ

ผลของการเป็นคนสาบสูญ

ถือว่าตาย

มรดกตกทายาท

แบ่งทรัพย์สิน
ระหว่างคู่สมรส
(ถ้ามี)

การสมรสไม่สิ้นสุด
เพียงแต่เป็นเหตุหย่า

การเพิกถอนคำสั่งสาบสูญ

บุคคลนั้นมีชีวิตอยู่

บุคคลนั้นตายไปจริง

ต้องให้ศาลมีคำสั่ง

ตราบไต่ที่ยังไม่สั่งก็คงเป็น
คนสาบสูญอยู่

ผลการฟ้องจนคำสั่งศาลสูญ

กรณีมีชีวิตอยู่

ทายาทกินทรัพย์สิน

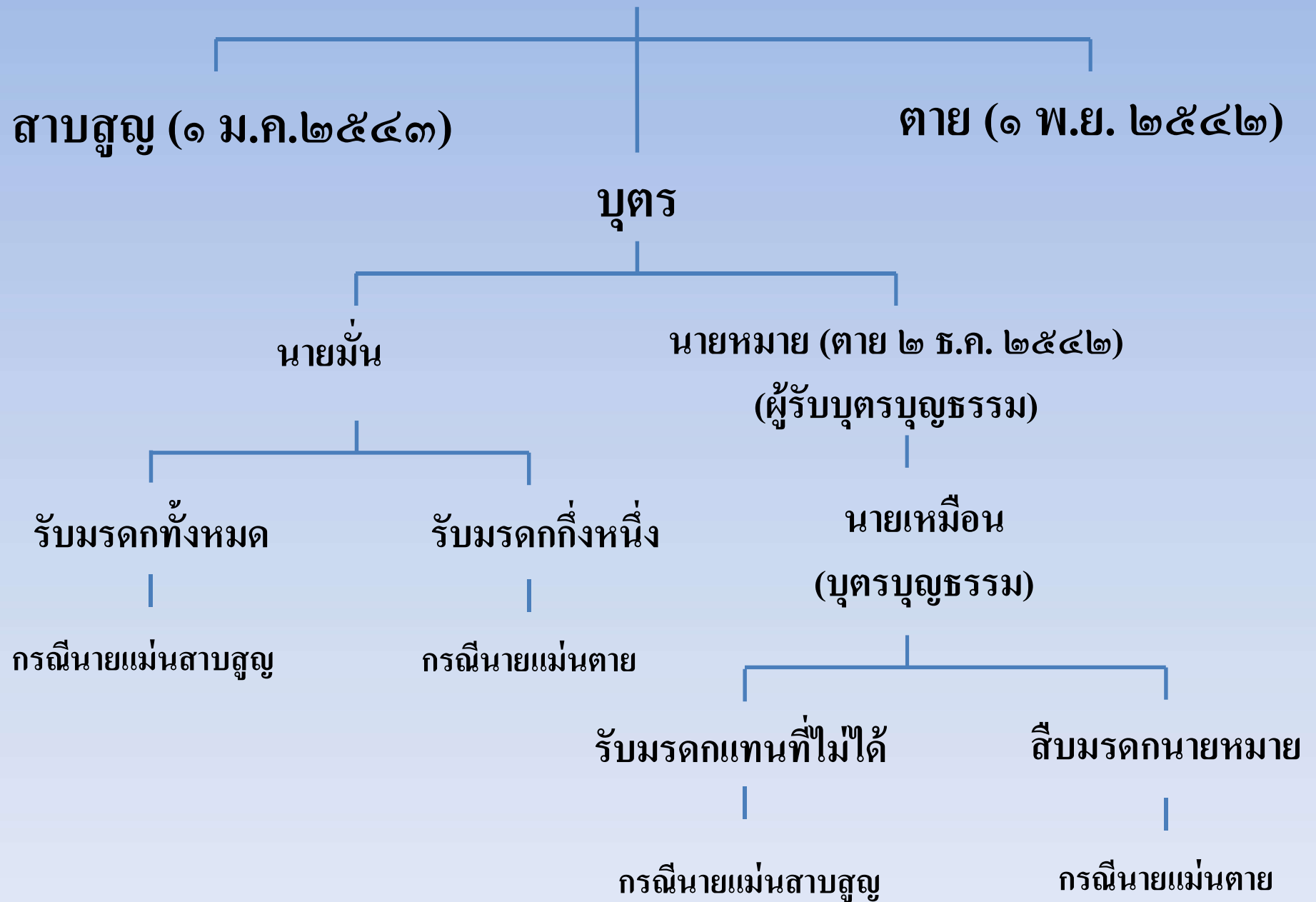
ตามบทบัญญัติเรื่องลาภมิ
ควรได้

กรณีตายผิดจากเวลา
๒ ปี หรือ ๕ ปี

แบ่งมรดกและสินสมรส
ตามเวลาที่ตายจริง

ซึ่งอาจแตกต่างจาก
ที่แบ่งไปก่อนก็ได้

นายแม่่น (เจ้ามรดก)

มรดก

ตกทอด

ทายาท (ทันที)

ที่มีสิทธิตามกฎหมาย

ทายาทโดยธรรม

(มาตรา ๑๖๐๓ วรรคสอง)

ที่มีสิทธิตามพินัยกรรม

ผู้รับพินัยกรรม

(มาตรา ๑๖๐๓ วรรคสาม)

ความหมาย

กองมรดก

มรดก

ความหมายอย่างเดียวกัน

ตามคำแปลภาษาอังกฤษใช้ถ้อยคำเดียวกัน

ESTATE

กองมรดก

(มาตรา ๑๖๐๐)

ทรัพย์สิน

สิทธิ

หน้าที่

ความรับผิด

ของผู้ตาย (ก่อนตาย) โดย

อยู่ภายใต้บังคับ ป.พ.พ.

เช่น

มาตรา ๘๕๓, ๑๓๓๕ (๑) (๓) (๔)

เกิดหลังตาย

ถือว่าเป็นกองมรดก

ไม่ได้เป็นสิทธิเฉพาะตัว

ตามกฎหมาย

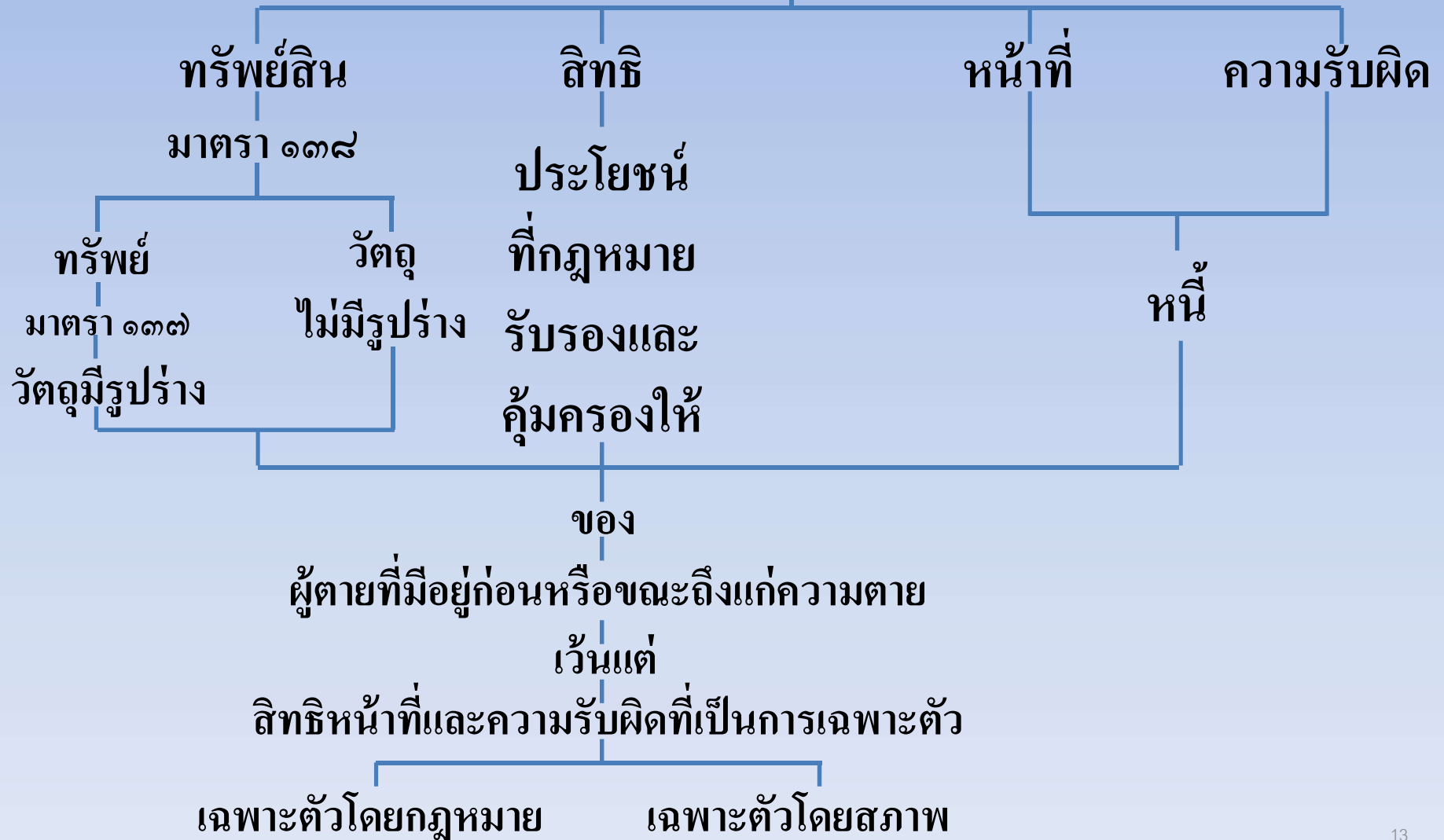
โดยสภาพ

หากเป็นสิทธิเฉพาะตัว

ไม่กองมรดก

มรดก

(มาตรา ๑๖๐๐)

สิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบที่เป็นการเฉพาะตัว

ผลของการที่มรดกตกทอด

ทายาทเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ใน
ทรัพย์สินและสิทธิ

ทายาทมีหน้าที่และความรับผิดชอบ
แทนเจ้ามรดก

ตกทอดทันที

ไม่ต้องรอให้รับมรดกหรือมี
คำสั่งศาลว่าเป็นทายาท

มีอำนาจฟ้องทันที

ถูกเจ้าหนี้ฟ้องได้ทันที

ทายาท

หมายถึง

ผู้มีสิทธิได้รับมรดก

๑. ผู้สืบมรดกตามมาตรา ๑๖๐๓

๒. ผู้สืบมรดกตามมาตรา ๑๖๑๕

๓. วัดตามมาตรา ๑๖๒๓

๔. บุตรนอกกฎหมายที่บิดารับรองและ
บุตรบุญธรรมตามมาตรา ๑๖๒๗

๕. ญาติตามมาตรา ๑๖๒๕ วรรคหนึ่ง

๖. คู่สมรส ตามมาตรา ๑๖๒๕ วรรคสอง

๗. ผู้รับมรดกแทนที่ตามมาตรา
๑๖๓๕

๘. ทายาทตามกฎหมายอื่น

๙. ผู้รับพินัยกรรม

หมายเหตุ อันดับที่ ๑ ถึง ๘ คือทายาทมีสิทธิตามกฎหมายที่เรียกว่าทายาทโดยธรรม (มาตรา ๑๖๐๓ วรรคสอง) อันดับที่ ๙ คือทายาทที่มีสิทธิตามพินัยกรรม (มาตรา ๑๖๐๓ วรรคสาม)

ความสามารถ(มีสิทธิ) ในการเป็นทายาท

ของ

บุคคลธรรมดา

นิติบุคคล

พิจารณาในเวลา
ที่เจ้ามรดกตาย

กรณีบุคคลธรรมดา

ตาม

มาตรา ๑๖๐๔
วรรคหนึ่งประกอบ

มาตรา ๑๕

มาตรา ๑๖๕๔ วรรคสอง

(ผู้รับพินัยกรรม)

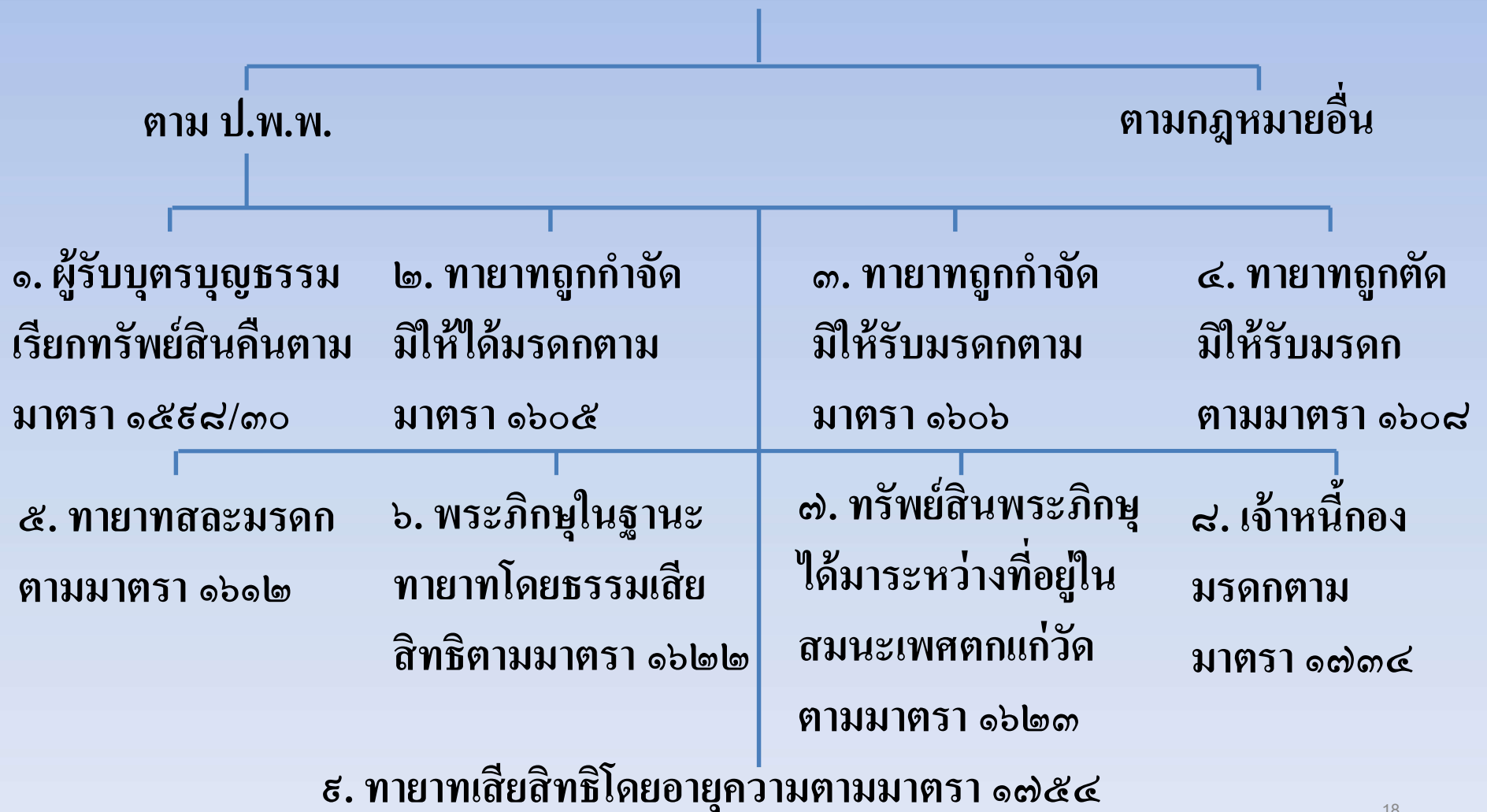
มาตรา ๑๖๐๔ วรรคสอง
(ทารกในครรภ์มารดา)

กรณีนิติบุคคล

ตาม

มาตรา ๑๖๕๔ วรรคสอง
(ผู้รับพินัยกรรม)

ทายาทเสียสิทธิในการรับมรดก (มาตรา ๑๕๕๕ วรรคสอง)

ทายาทโดยธรรม

ประเภทพิเศษ

ประเภทญาติ

ประเภทคู่สมรส

มาตรา ๑๖๒๕

มาตรา ๑๖๒๕

วรรคหนึ่ง

วรรคสอง

หมายเหตุ

ทายาทที่มีสิทธิตามกฎหมายอาจมีบัญญัติไว้ตามกฎหมายอื่น
นอกจากที่บัญญัติไว้ใน ป.พ.พ. เช่น

- พ.ร.บ.ปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.๒๕๑๘
- พ.ร.บ.คุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์

พ.ศ.๒๕๕๘

ทายาทโดยธรรมประเภทพิเศษ

๑. ผู้สืบมรดก

ตามมาตรา ๑๖๐๗

๒. ผู้สืบมรดก

ตามมาตรา ๑๖๑๕

๓. วัดตามมาตรา ๑๖๒๓

๔. บุตรบุญธรรม

ตามมาตรา ๑๖๒๗

๕. ผู้รับมรดกแทนที่กรณีบุคคลที่จะเป็นทายาทโดยธรรม
ถูกกำจัดมิให้รับมรดกตามมาตรา ๑๖๓๕

ทายาทโดยธรรมประเพณีชาติ

มาตรา ๑๖๒๕ วรรคหนึ่ง

(๑) ผู้สืบสันดาน (ชั้นบุตร)

(๒) บิดามารดา

(๓) พี่น้องร่วมบิดามารดา
เดียวกัน

(๔) พี่น้องร่วมบิดาหรือ
มารดาเดียวกัน

(๕) ปู่ ย่า ตา ยาย

(๖) ลุง ป้า น้า อา

หมายเหตุ ผู้สืบสันดานของอันดับ (๑)(๓)(๔)(๖) กรณีรับมรดกแทนที่บุคคลที่จะเป็นทายาทตามลำดับดังกล่าวถึงแก่ความตายก่อนเจ้ามรดกถือว่าเป็นทายาทโดยธรรมประเพณีชาติ

ลำดับสิทธิในการรับมรดก

ของ

ทายาทโดยธรรมประเภทญาติ

(มาตรา ๑๖๒๕ วรรคหนึ่ง)

(๑) ผู้สืบสันดาน (ชั้นบุตร)

(๒) บิดามารดา

(๓) พี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน

(๔) พี่น้องร่วมบิดาหรือมารดาเดียวกัน

(๕) ปู่ ย่า ตา ยาย → หมายเหตุ จาก ปู่ ย่า ตา ยาย ขึ้นไปคือ

(๖) ลุง ป้า น้า อา ทวด หรือ ชวด → เทียดหรือเชียด

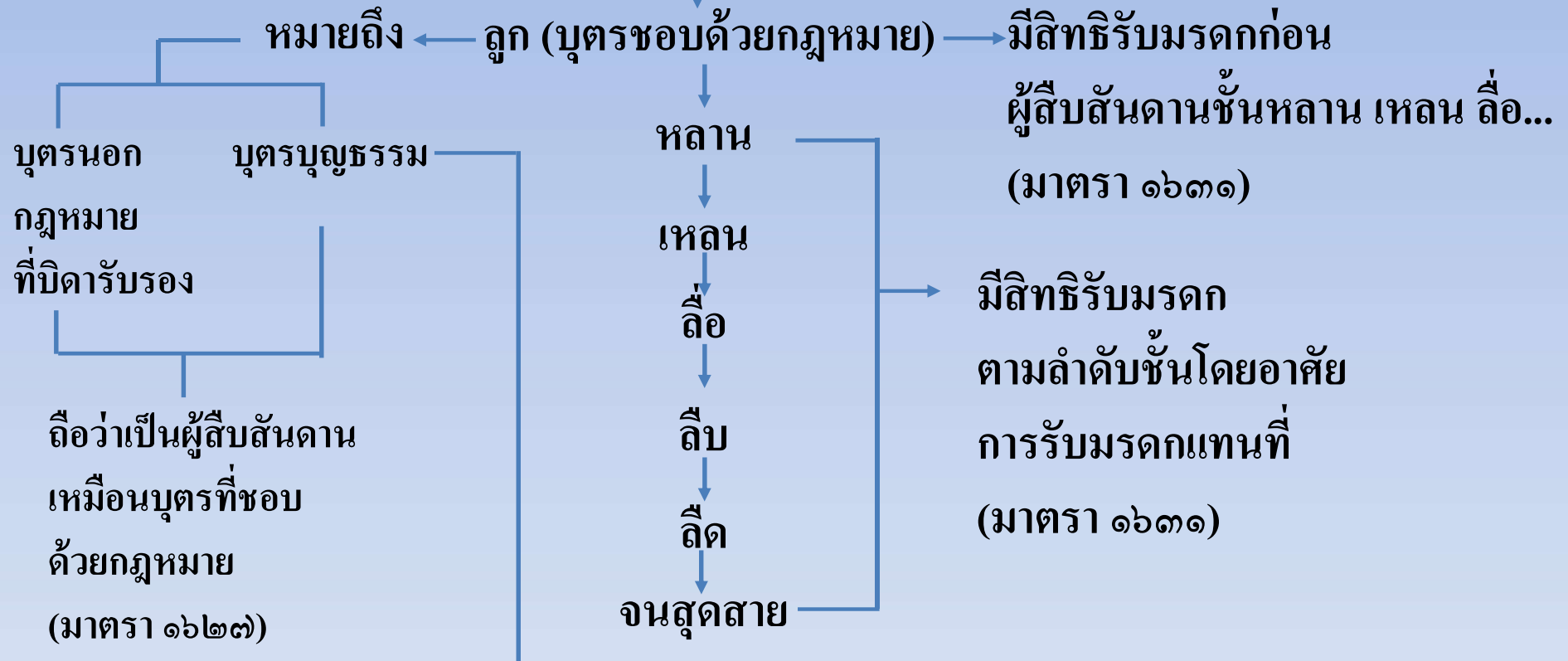
ลำดับก่อนมีสิทธิรับมรดกก่อน
(มาตรา ๑๖๒๕ วรรคหนึ่ง ภายใต้
บังคับมาตรา ๑๖๓๐ วรรคสอง)

ลำดับหลังจะรับมรดกได้ต่อเมื่อไม่มี
ลำดับก่อนและไม่มีผู้รับมรดกแทนที่
ของลำดับก่อน (มาตรา ๑๖๓๐ วรรคหนึ่ง)

ลำดับ(๒)มีสิทธิรับพร้อม
ลำดับ(๑) โดยถือว่าเป็นทายาท
ชั้นบุตร (มาตรา ๑๖๓๐วรรคสอง)

ผู้สืบสันดาน

หมายถึง

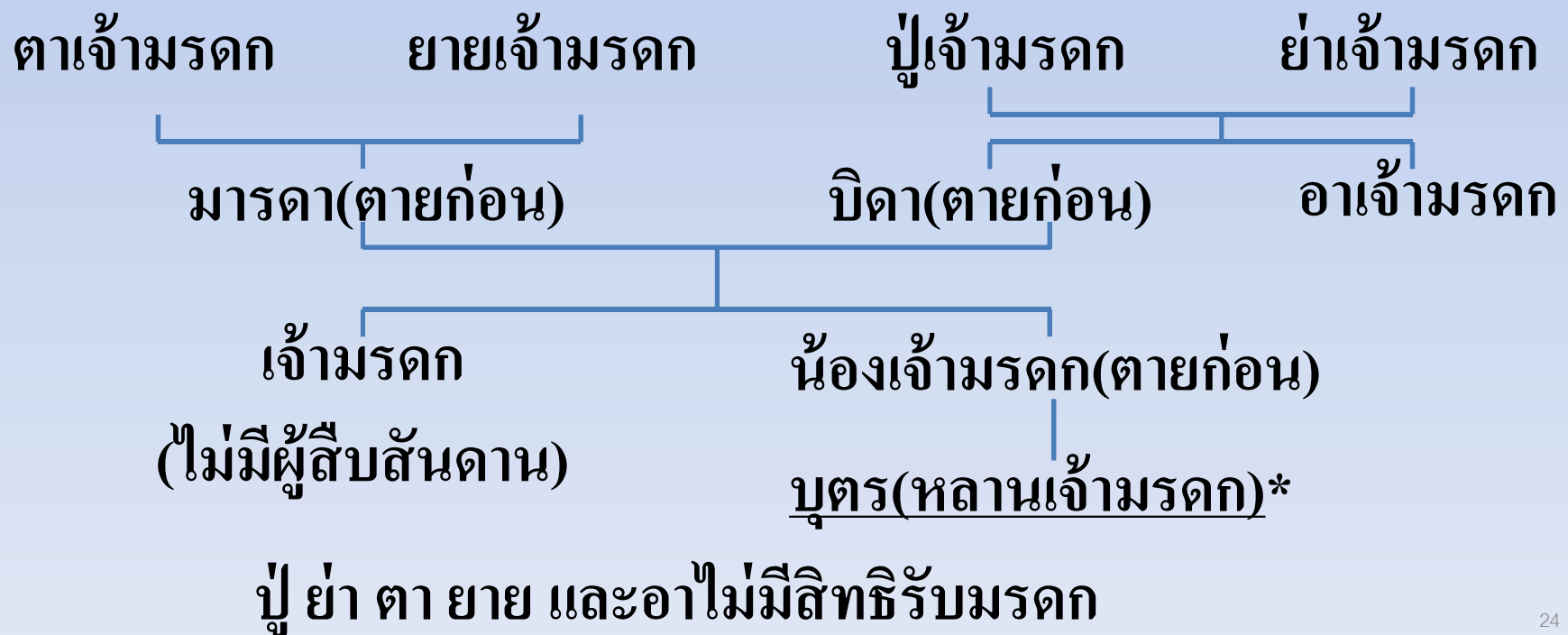
ไม่ถือว่าเป็นผู้สืบสันดานโดยตรง
ตามมาตรา ๑๖๔๓

สิทธิรับมรดกตามมาตรา ๑๖๒๕ และ ๑๖๓๐

ตัวอย่าง (๑)

ตัวอย่าง (๒)

เจ้ามรดก

โองและไก่อรับมรดกโดยอาศัยการรับมรดกแทนที่ช้างและม้า
(มาตรา ๑๖๓๐ วรรคหนึ่ง ประกอบมาตรา ๑๖๓๕)

บุตรที่มีสิทธิรับมรดก

บุตรชอบด้วยกฎหมาย
(มาตรา ๑๖๒๕(๑))

บุตรนอกกฎหมาย
ที่บิดารับรองแล้ว
(มาตรา ๑๖๒๗)

บุตรบุญธรรม
(มาตรา ๑๖๒๗)

บุตรที่ศาลพิพากษาว่าเป็น
บุตรของชายที่ฟ้องภายในอายุ
ความมรดก (มาตรา ๑๕๕๘)

บุตรชอบด้วย
กฎหมายของมารดา (มาตรา ๑๕๔๖)

บุตรชอบด้วย
กฎหมายของบิดา

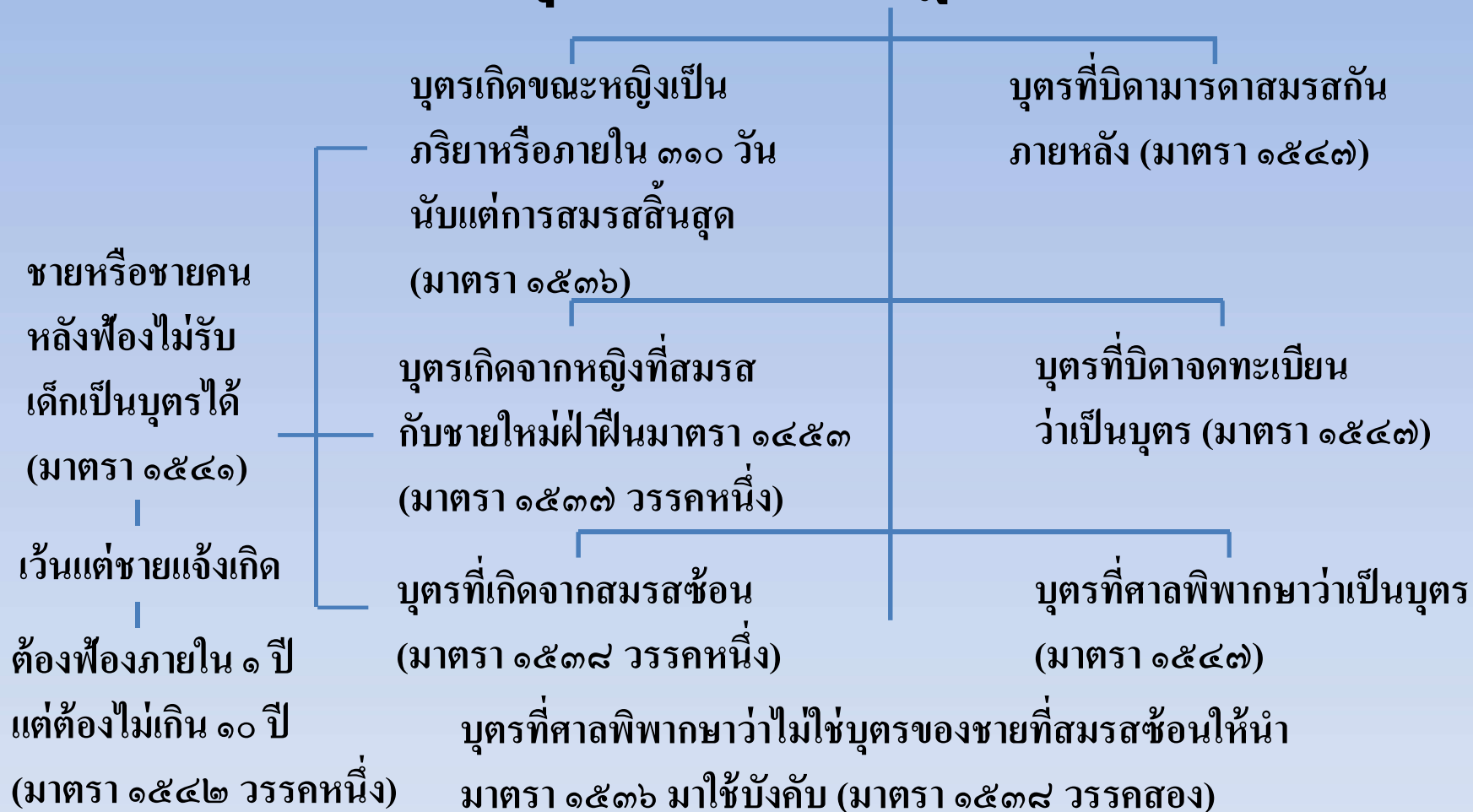
↓
มารดาไม่ต้องจด

ทะเบียนสมรส

↓
เว้นแต่กฎหมาย
บัญญัติเป็นอย่างอื่น

ทารกในครรภ์มารดาที่เกิดภายใน ๓๑๐ วัน
นับแต่เจ้ามรดกตาย (มาตรา ๑๖๐๔ วรรคสอง)

บุตรชอบด้วยกฎหมายของบิดา

หมายเหตุ ๑. การเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของชายไม่ต้องคำนึงถึงว่าการสมรสจะเป็น
โมฆะหรือโมฆียะแต่ประการใด

๒. ข้อสันนิษฐานตามมาตรา ๑๕๓๖ ถึง ๑๕๓๘ ไม่เด็ดขาดฝ่ายชายนำสืบได้

บุตรนอกกฎหมายที่บิดารับรอง

รับรองโดยพฤติการณ์

ทารกในครรภ์มารดา
ก็รับรองได้

มีสิทธิรับมรดกบิดา
เท่านั้น

บิดาไม่มีสิทธิรับ
มรดกบุตร

ไม่ใช่บุตรที่บิดาจดทะเบียนว่า
เป็นบุตรตามมาตรา ๑๖๔๗

ซึ่งถือว่าเป็นบุตร
ชอบด้วยกฎหมาย

มีสิทธิและหน้าที่ต่อ
กัน รวมทั้งสิทธิรับ
มรดกซึ่งกันและกัน

บุตรบุญธรรม

ตาม ป.พ.พ. ต้องจดทะเบียน

มีสิทธิรับมรดก

ถ้าไม่จดทะเบียน ไม่

มีสิทธิรับมรดก

(ฎีกา ๕๕๑/๒๕๖๓)

ตามกฎหมายเก่าไม่ต้องจดทะเบียน

ไม่มีสิทธิรับมรดก

การเลือกรับบุตรบุญธรรม

ตกลงยกเลิกรับบุตรบุญธรรม
ตามมาตรา ๑๕๕๘/๓๓

ต้องจดทะเบียนจึงจะมีผล

ฟ้องเลือกรับบุตรบุญธรรม ตาม
มาตรา ๑๕๕๘/๓๓

มีผลทันทีเมื่อคำพิพากษาถึงที่สุด
โดยไม่ต้องจดทะเบียนตามมาตรา
๑๕๕๘/๓๖

คำพิพากษาฎีกาที่ ๔๔๑๕/๒๕๖๒

บิดา มารดา

มาตรา ๑๖๒๕ (๒)

บิดาต้องชอบด้วยกฎหมาย

คือ

จดทะเบียนกับมารดา

ถ้าได้จดทะเบียนจะเป็น

บิดาชอบด้วยกฎหมาย

จดทะเบียนสมรส
กับมารดา

จดทะเบียนว่า
เด็กเป็นบุตร

ศาลพิพากษา
ว่าเป็นบุตร

มาตรา ๑๕๔๗

มารดาไม่ต้องจดทะเบียนสมรส

เว้นแต่กฎหมาย

บัญญัติเป็นอย่างอื่น

(มาตรา ๑๕๔๖)

พ.ร.บ.คุ้มครองเด็กที่เกิด

โดยอาศัยเทคโนโลยีช่วย

การเจริญพันธุ์ทาง

การแพทย์ พ.ศ. ๒๕๕๘

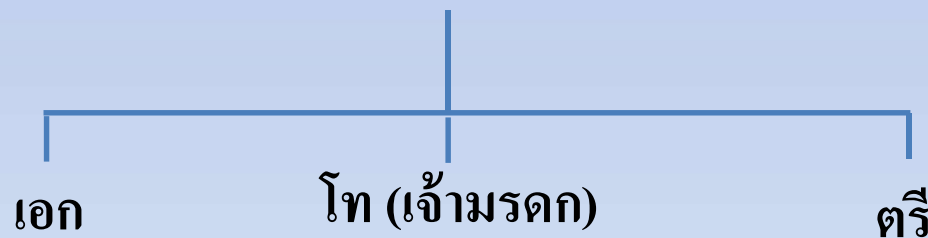
พี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน

ถือตามความเป็นจริง

(คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๘๒๘/๒๕๓๕)

ตัวอย่างที่ 1

บิดาตาย มารดาตาย
(ไม่จดทะเบียน)

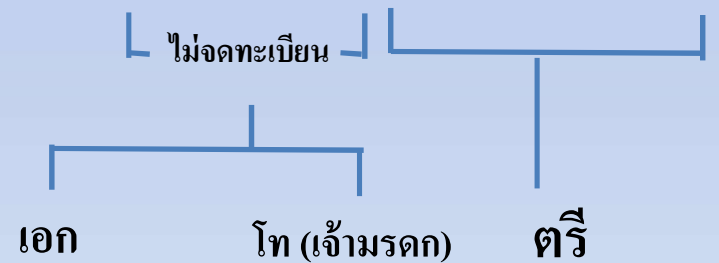

บิดาจดทะเบียนว่าเป็นบุตร

บิดาไม่จดทะเบียนว่าเป็นบุตร
แต่เป็นบุตรที่บิดารับรอง

ตัวอย่างที่ 2

บิดา (ตาย) มารดา (ตาย) บิดา (ตาย)

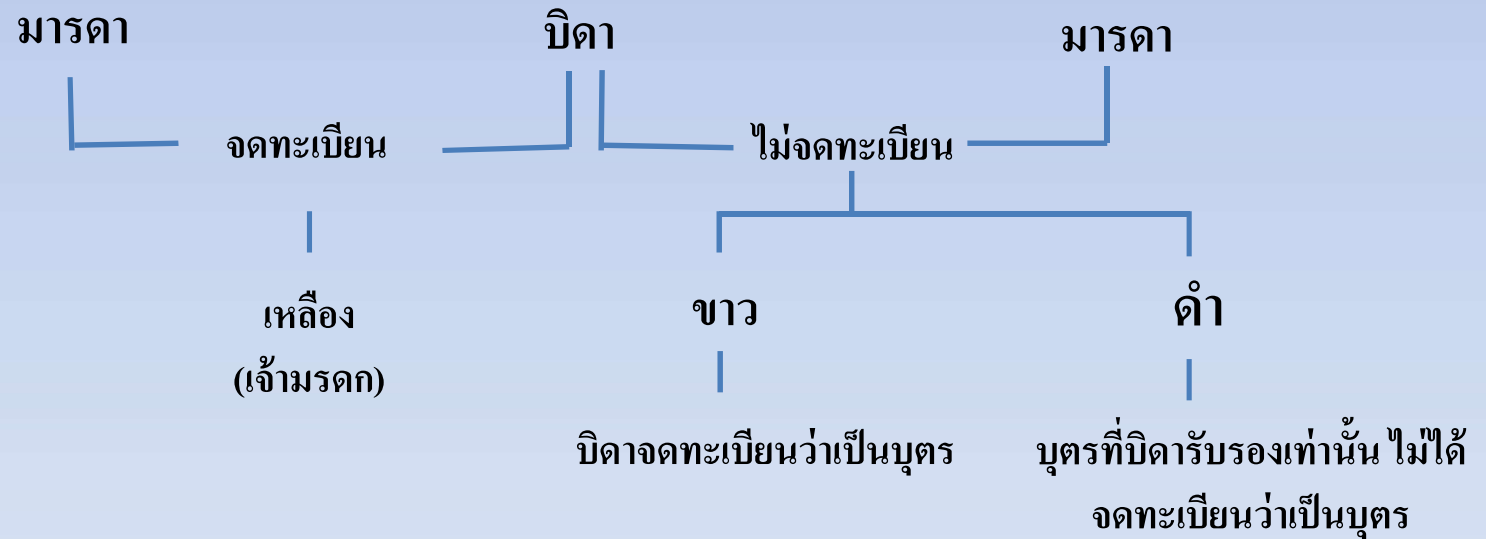
พี่น้องร่วมบิดาหรือร่วมมารดาเดียวกัน

ถือตามความเป็นจริง

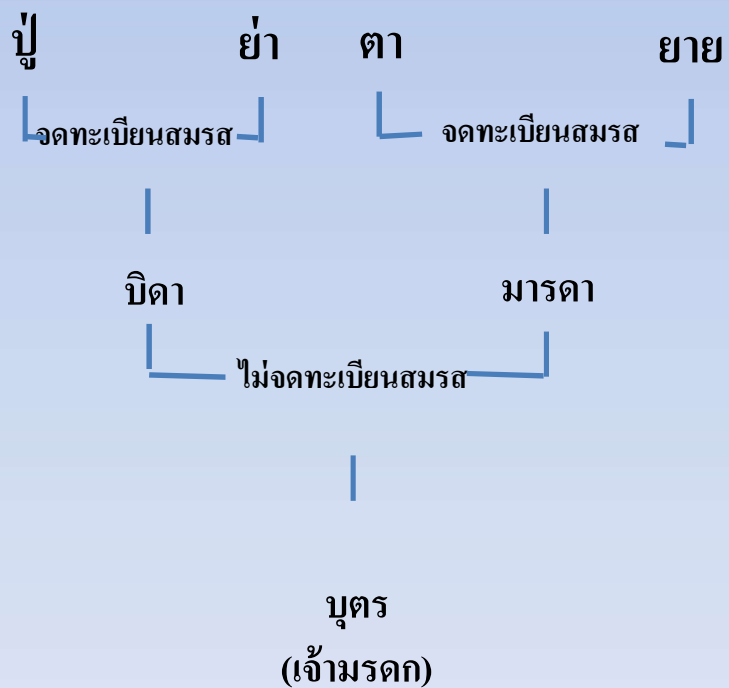
(คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๗๔๒/๒๕๔๕ และที่ ๗๘๖๓/๒๕๖๑)

ตัวอย่าง

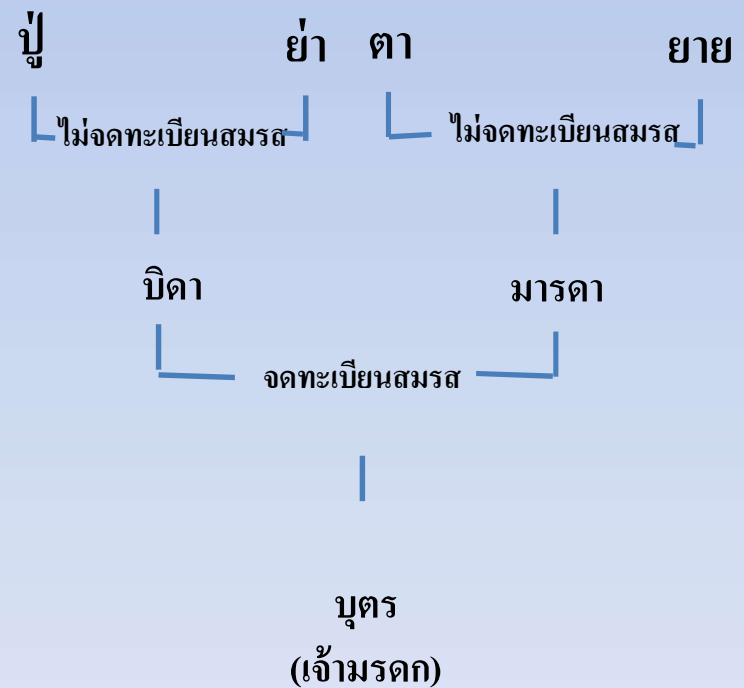

ปู่ ย่า ตา ยาย
|
ถือตามความเป็นจริง

ตัวอย่างที่ 1

ตัวอย่างที่ 2

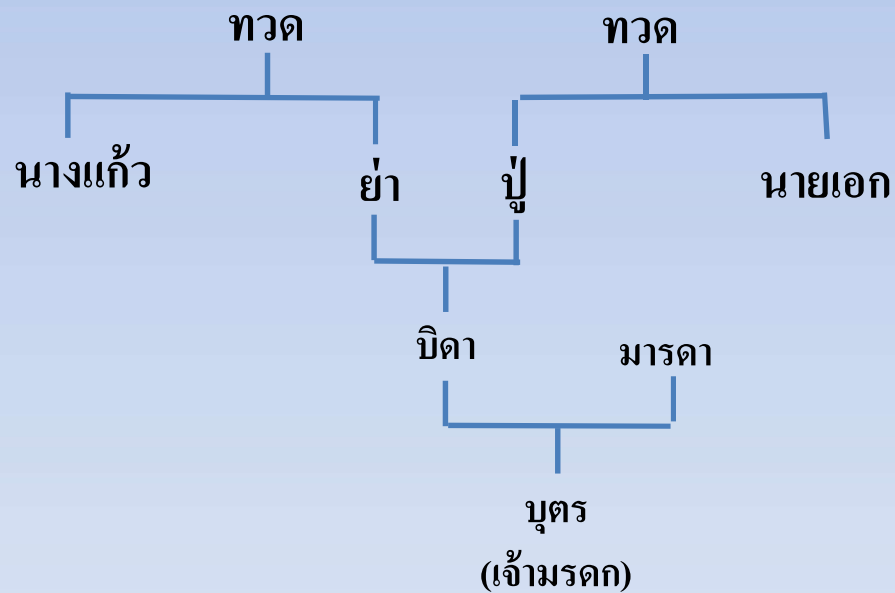

พี่น้องของปู่ ย่า ตา ยาย

แม้จะเรียกว่าปู่ ย่า ตา ยาย

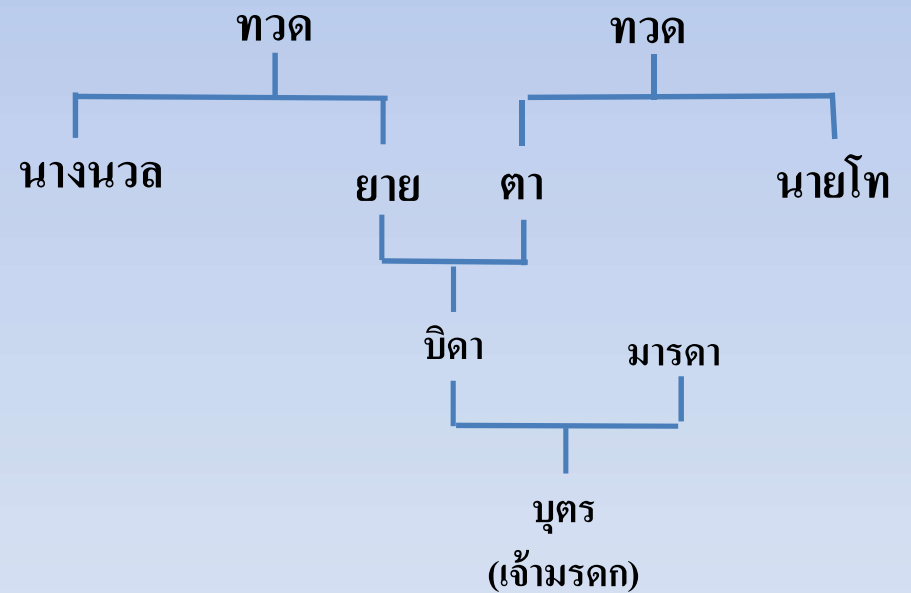
ไม่เป็นทายาทโดยธรรมลำดับ (๕)

ตัวอย่างที่ 1

เรียกนางแก้วเป็นย่า เรียกนายเอกเป็นปู่

ตัวอย่างที่ 2

เรียกนางนวลเป็นยาย เรียกนายโทเป็นตา

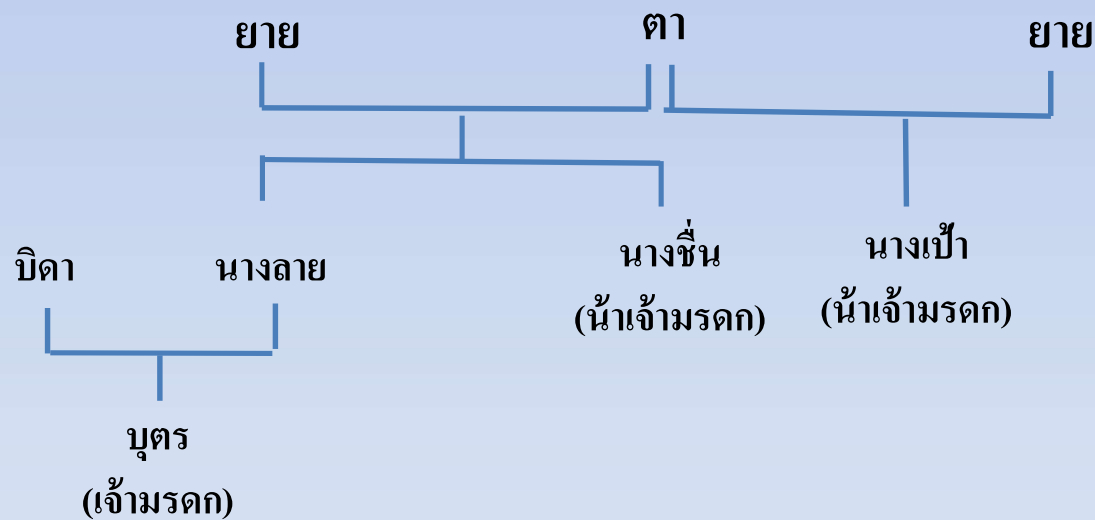
ลุง ป้า น้ำ อ

ถือตามความเป็นจริง

(คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๐๐๕-๓๐๐๖/๒๕๕๕ และที่ ๑๔๒๓๐/๒๕๕๗)

ไม่นำหลักเรื่องญาติสนิทตัดญาติห่าง

(คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๔๔/๒๕๕๑)

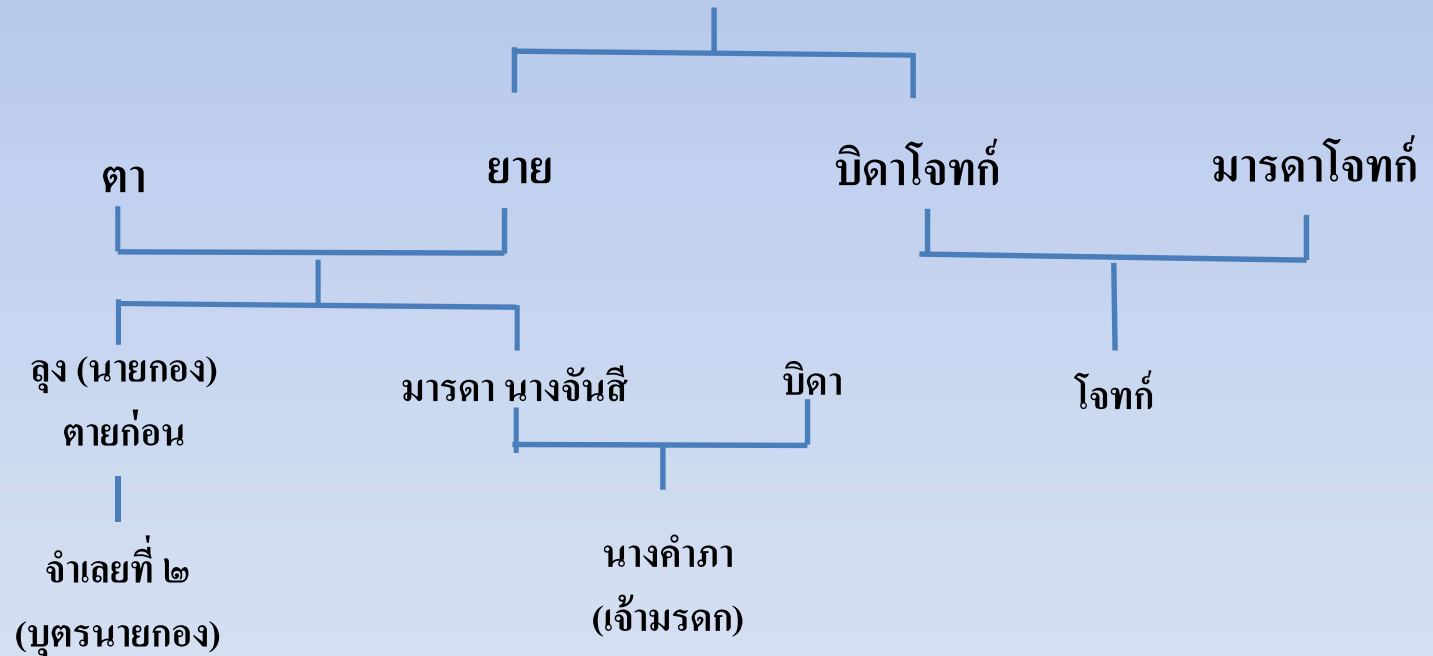
ความเป็นญาติของนางชื่นกับเจ้ามรดกมีมากกว่านางเป้า

แต่นางชื่นและนางเป้ามีสิทธิรับมรดกเท่ากัน

เครือญาติ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๐๖๓/๒๕๕๓

ทวด

เจ้ามรดกเรียกบิดาโจทก์ว่าตา เรียกโจทก์ว่าน้าหรือป้า

แต่ก็ไม่ถือว่าบิดาโจทก์และโจทก์เป็นทายาทโดยธรรมลำดับ (๕) (๖)

คู่สมรสที่มีสิทธิรับมรดก

ต้องชอบด้วยกฎหมาย

ตามกฎหมายเก่าก่อนใช้
ป.พ.พ. บรรพ ๕

ตาม ป.พ.พ. บรรพ ๕

ต้องมีการจดทะเบียน

ไม่ต้องจดทะเบียน

ภริยาตามกฎหมาย
ลักษณะฟัวเมีย

ภริยาตามกฎหมาย
ลักษณะมรดก

เมียกลาง
เมือง

เมียกลาง
นคร

เมียกลาง
ธานี

ภริยาอันทรง
พระราชทาน

ภริยาอันทูลขอ
พระราชทาน

ภริยาผู้ขอ
มีชันหมาก

นানা
ภริยา

ทาสภริยา

การแบ่งมรดกภริยาน้อยได้
กึ่งหนึ่งของภริยาหลวง
(มาตรา ๑๖๓๖)

ไม่มีสิทธิรับมรดก

ยกเลิก สมัย ร.๕

หมายเหตุ กรณีภริยาสองคนมีฐานะเสมอกันไม่มีภริยาน้อยหรือภริยาหลวงให้แบ่ง
คนละเท่ากัน (ฎีกาที่ ๘๒๑/๒๔๕๑ ประชุมใหญ่และที่ ๑๓๕๖/๒๕๑๘)

สิทธิรับมรดกกรณี การสมรสเป็นโมฆะ

ชายหรือหญิงวิกลจริต
(มาตรา ๑๔๔๕)

ชายหรือหญิงสืบสาย
โลหิตหรือเป็นพี่น้องกัน
(มาตรา ๑๔๕๐)

ชายหญิงไม่ยอม
เป็นสามีภริยากัน
(มาตรา ๑๔๕๘)

ชายหญิงมีคู่สมรส
อยู่แล้ว (มาตรา ๑๔๕๒)

อ้างความเป็นทายาท
โดยธรรมไม่ได้
(มาตรา ๑๔๕๕ วรรคสอง)

ถ้าสุจริตมีสิทธิรับมรดก หากยังไม่มี
คำพิพากษาว่าการสมรสเป็นโมฆะ
ขณะที่คู่สมรส(เจ้ามรดก) ถึงแก่ความตาย
(มาตรา ๑๔๕๕ วรรคหนึ่ง)

เว้นแต่จดทะเบียนสมรสก่อน
ก่อนแก้ไข ป.พ.พ. (ฉบับที่ ๑๐)
พ.ศ. ๒๕๓๓ หากสุจริต

ไม่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางทรัพย์สิน ทรัพย์สินที่แต่ละ
ฝ่ายได้มาเป็นของฝ่ายนั้น ส่วนทรัพย์สินที่ทำมาหาได้ร่วมกัน
แบ่งคนละครึ่ง เว้นแต่ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่น (มาตรา ๑๔๕๗)

สิทธิรับมรดกกรณี การสมรสเป็นโมฆียะ

(๑) ชายหญิงอายุไม่ครบสิบเจ็ดปีบริบูรณ์
(มาตรา ๑๔๔๘)

(๒) คู่สมรสสำคัญผิดตัวคู่สมรส
(มาตรา ๑๕๐๕)

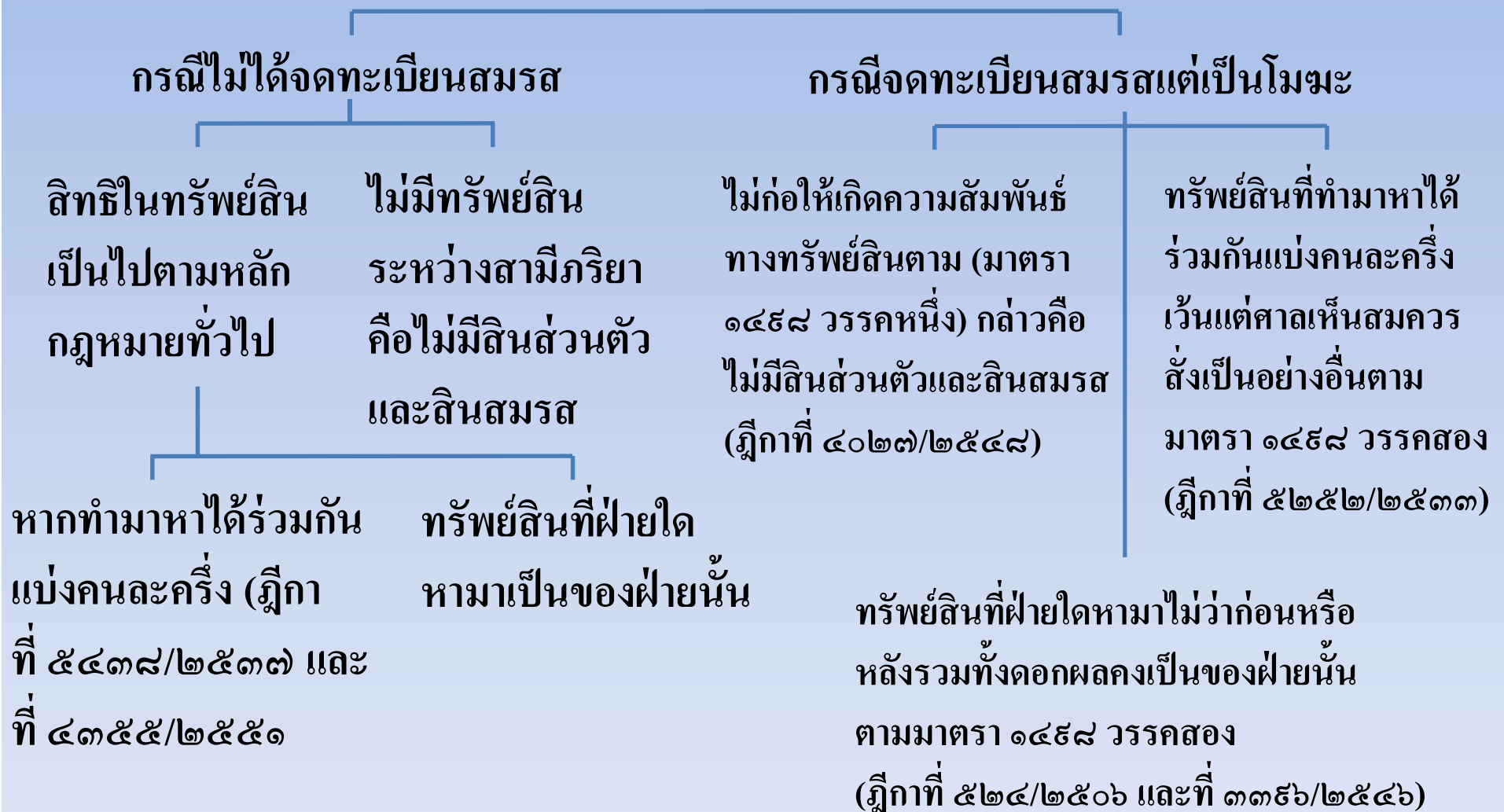
(๓) คู่สมรสถูกกลั่นแกล้งถึงขนาด
(มาตรา ๑๕๐๖)

(๔) คู่สมรสถูกข่มขู่ถึงขนาด
(มาตรา ๑๕๐๗)

(๕) การสมรสที่มีได้รับความยินยอมจากบุคคล
ตามมาตรา ๑๔๓๖ กรณีคู่สมรสเป็นผู้เยาว์ (มาตรา ๑๕๐๘)

กรณี (๑) ถึง (๕) คู่สมรสต่างมีสิทธิรับมรดกของกันและกัน

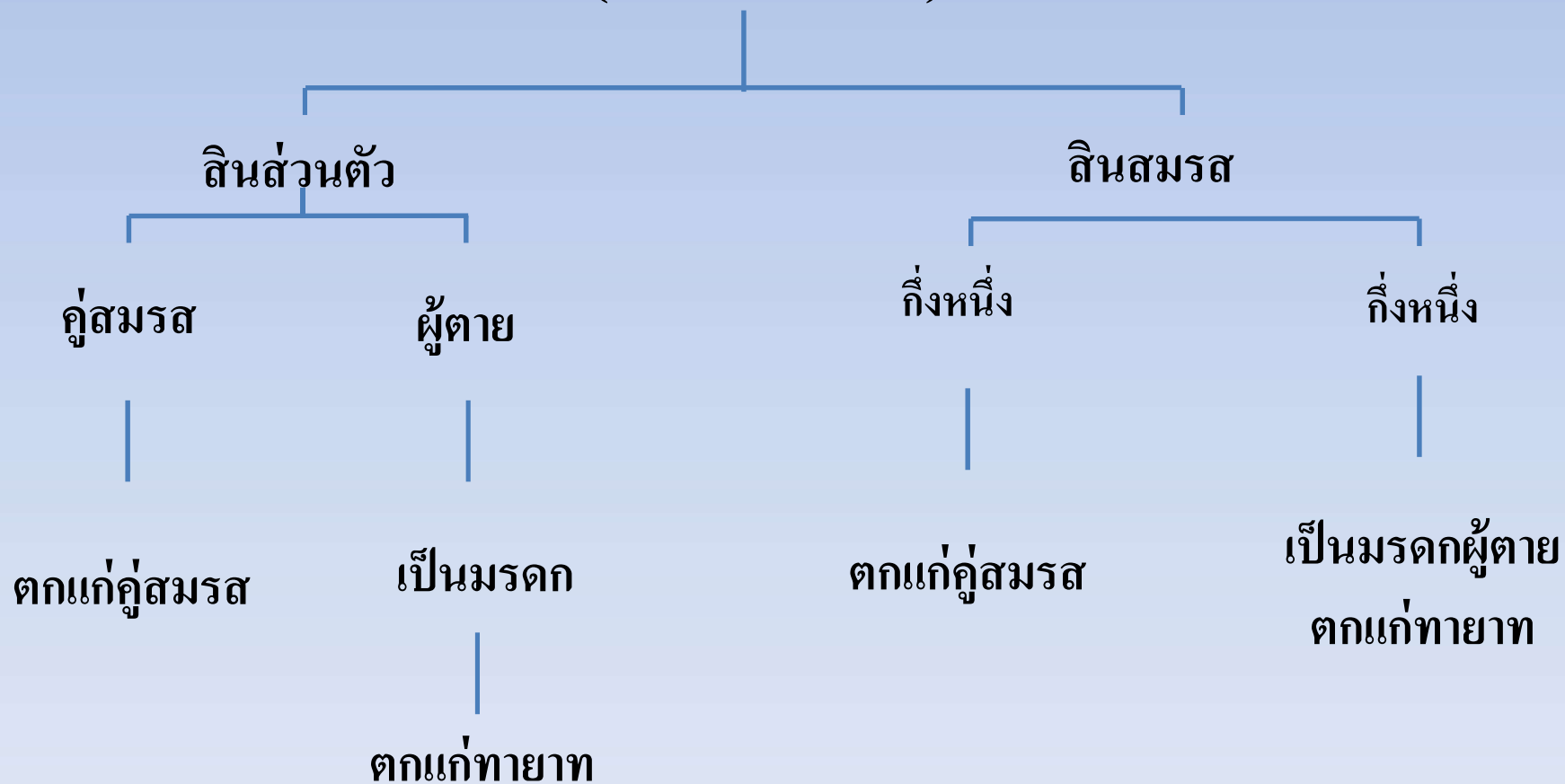
ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

สิทธิและส่วนแบ่งระหว่างผู้ตายกับคู่สมรส

ทรัพย์สินแยกจากกันนับแต่วันตาย

(มาตรา ๑๖๒๕)

หลักเกณฑ์ การรับมรดกแทนที่

(๑) บุคคลที่จะเป็นทายาทตามมาตรา ๑๖๒๕
(๑) (๓) (๔) และ (๖) ถึงแก่ความตายหรือ
ถูกกำจัดมิให้รับมรดกก่อนเจ้ามรดกตาย
(มาตรา ๑๖๓๕)

(๒) การรับมรดกแทนที่ใช้บังคับเฉพาะ
ทายาทโดยธรรมเท่านั้นผู้รับ
พินัยกรรมไม่มีการรับมรดกแทนที่
(มาตรา ๑๖๔๒)

(๓) การรับมรดกแทนที่มีได้เฉพาะ
ผู้สืบสันดานของทายาทโดยธรรมตาม
มาตรา ๑๖๒๕ (๑) (๓) (๔) และ (๖)
เท่านั้น (มาตรา ๑๖๓๕)

(๔) ผู้สืบสันดานที่รับมรดกแทนที่ตาย
หรือถูกกำจัดมิให้รับมรดกก่อนเจ้า
มรดกตายก็ให้ผู้สืบสันดานชั้นถัดไปรับ
มรดกแทนที่จนหมดสาย (มาตรา ๑๖๓๕)

(๕) สิทธิรับมรดกแทนที่ต้องเป็นผู้สืบสันดาน
โดยตรง บุพการีหาไม่มีสิทธิไม่ (มาตรา ๑๖๔๓)

หมายเหตุ ๑. บุตรบุญธรรมไม่ใช่ผู้สืบสันดานโดยตรงของผู้รับบุตรบุญธรรม

(คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๙๓๓/๒๕๒๘ ประชุมใหญ่)

๒. สืบสันดานโดยตรงของบุคคลที่จะเป็นทายาท (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๕๐/๒๕๔๔)

๓. ความตายโดยสาบสูญก็มีการรับมรดกแทนที่ด้วย

เครือญาติ คำพิพากษากฎีกาที่ ๒๕๐/๒๔๕๔

นางสาวเชียม เจ้ามรดกผู้รับบุตรบุญธรรม

นางชีว์อ้อย บุตรบุญธรรม
(ตายก่อนนางสาวเชียม)

จำเลย บุตรบุญธรรม

โจทก์
(บุตรนางสาวชีว์อ้อย)

ผู้สืบสันดานโดยตรงของนางชีว์อ้อย

รับมรดกแทนที่นางชีว์อ้อย

กรณีญาติ คำพิพากษาฎีกาที่ ๗๗๓/๒๕๒๘

นางริ้ว (เจ้ามรดก)

นางน้อม (ผู้รับบุตรบุญธรรม)
ตายก่อนเจ้ามรดก

จำเลย

โจทก์ทั้งสาม

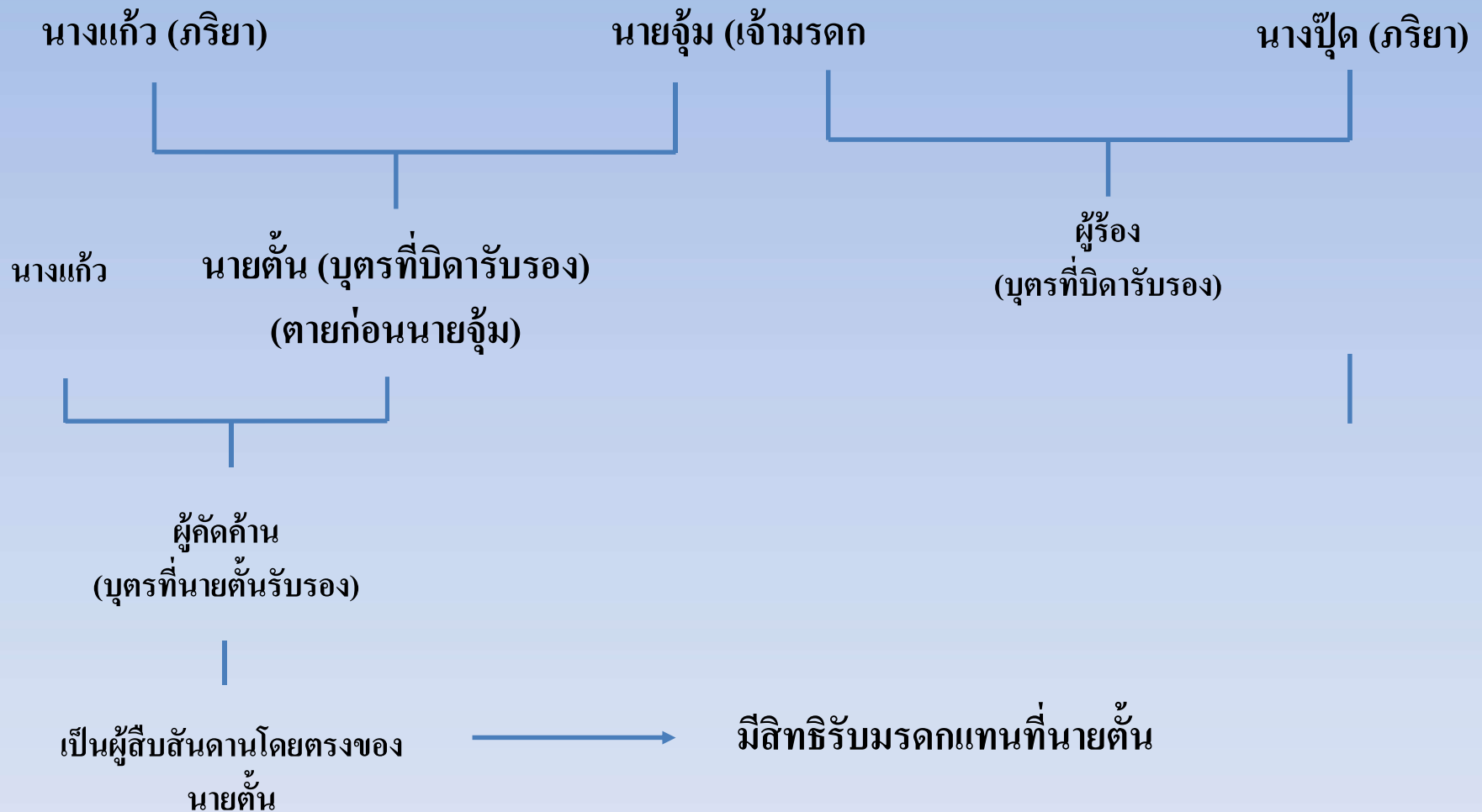
(บุตรบุญธรรมของนางน้อม)

ไม่ใช่ผู้สืบสันดานโดยตรงนางน้อม

รับมรดกแทนที่นางน้อมไม่ได้

เครือญาติ คำพิพากษาศึกษาที่ ๓๓๑๒/๒๕๓๗

สละมรดกของบุคคลหนึ่งนั้น สามารถรับมรดกแทนที่บุคคลหนึ่ง
(มาตรา ๑๖๔๕)

นายเอกบิดานายโท (เจ้ามรดก

นายโท (ตายก่อน)

ไม่มีผู้สืบสันดาน — นายตรีบุตรนายโท

มีสิทธิรับมรดกแทนที่นายโท
เพื่อรับมรดกนายเอก

สละมรดกนายโทขณะนายโทตาย

แม้จะเคยสละมรดกนายโท

สิทธิและส่วนแบ่งของทายาทโดยธรรม ประเภทญาติ

(๑) ทายาทลำดับก่อนมีสิทธิรับมรดกก่อน
ทายาทลำดับหลัง
(มาตรา ๑๖๓๐ วรรคหนึ่ง)

(๒) ทายาทลำดับก่อนตายหากมีผู้รับมรดก
แทนที่ไม่ขาดสาย ทายาทลำดับหลัง
ไม่มีสิทธิรับมรดก (มาตรา ๑๖๓๐ วรรคหนึ่ง)

(๓) ทายาทลำดับ (๒) บิดามารดามีสิทธิ
รับมรดกพร้อมทายาทลำดับ (๑) โดย
ถือว่าเป็นทายาทชั้นบุตร (มาตรา ๑๖๓๐ วรรคสอง)

(๔) ทายาทลำดับเดียวกันหลายคน
รับส่วนแบ่งเท่ากัน ถ้ามีคนเดียว
รับทั้งหมด (มาตรา ๑๖๓๓)

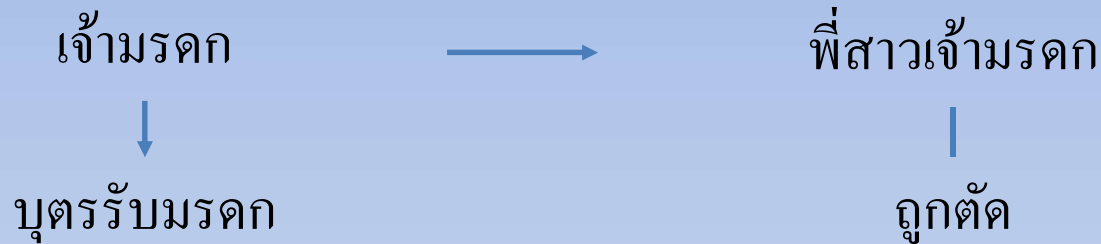
(๕) ผู้สืบสันดานต่างชั้นกันให้บุตรของเจ้ามรดก
อันอยู่ชั้นสิทธิรับมรดกผู้สืบสันดานชั้นถัดไป
จะรับมรดกโดยอาศัยการรับมรดกแทนที่
เท่านั้น (มาตรา ๑๖๓๑)

(๖) ผู้สืบสันดานที่รับมรดกแทนที่ของ
ทายาทโดยธรรมตามมาตรา ๑๖๒๕ (๑)
(๓)(๔) และ (๖) ให้ชั้นสิทธิรับมรดกก่อน
(มาตรา ๑๖๓๔ (๑))

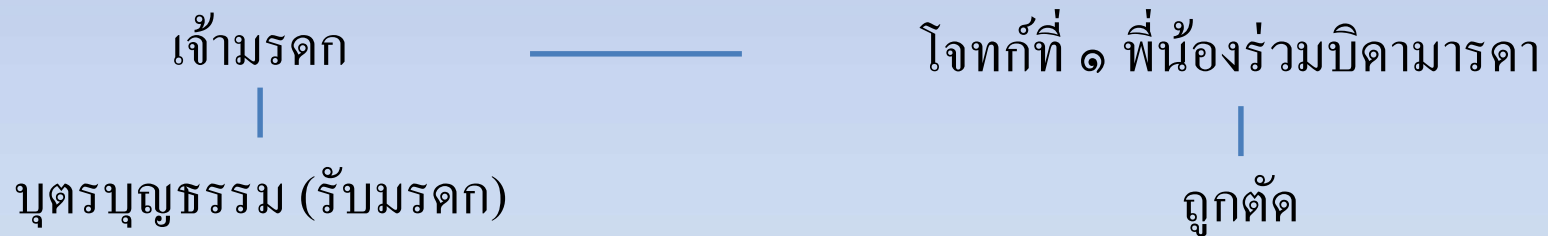
(๗) ผู้สืบสันดานที่รับมรดกแทนที่ของทายาทลำดับ(๑)(๓)(๔) และ (๖)
ในแต่ละชั้นถ้ามีหลายคนได้ส่วนแบ่งเท่ากัน (มาตรา ๑๖๓๔ (๒))
ถ้ามีคนเดียวรับไปทั้งหมด (มาตรา ๑๖๓๔ (๓))

(๑) มาตรา ๑๖๒๕ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๑๖๓๐ วรรคหนึ่ง

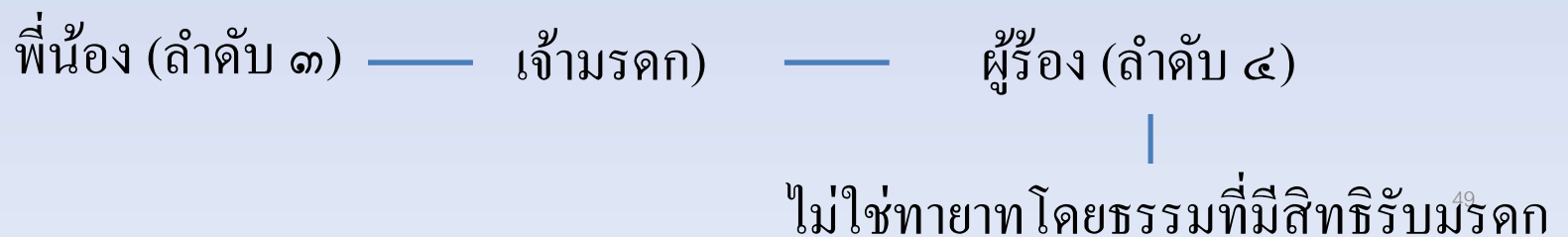
คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๖๖-๖๖๗/๒๕๐๕

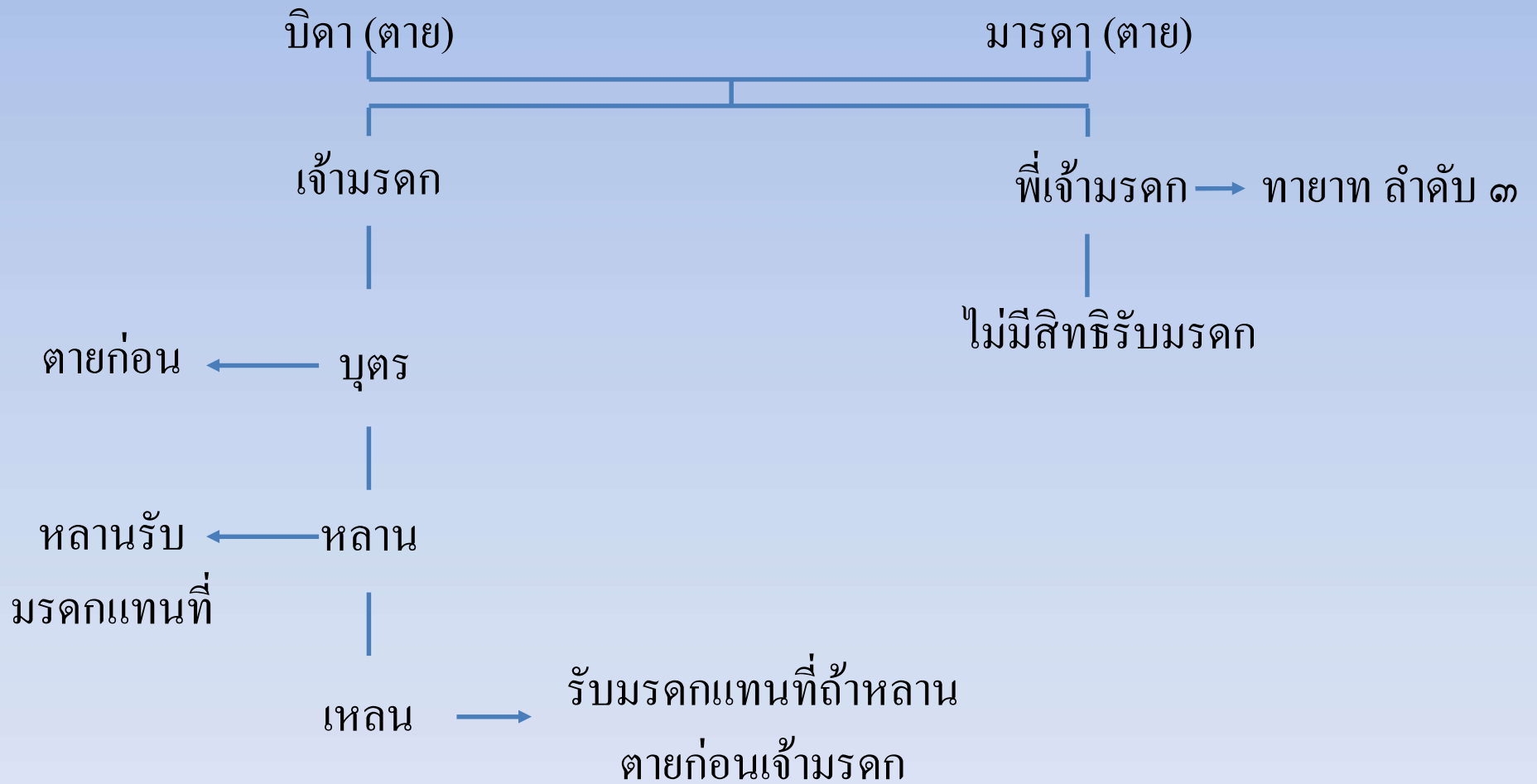
คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๔๑/๒๕๒๒

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๔๗๔/๒๕๔๗

(๒) มาตรา ๑๖๓๐ วรรคหนึ่ง
ผู้รับมรดกแทนที่ไม่ขาดสาย

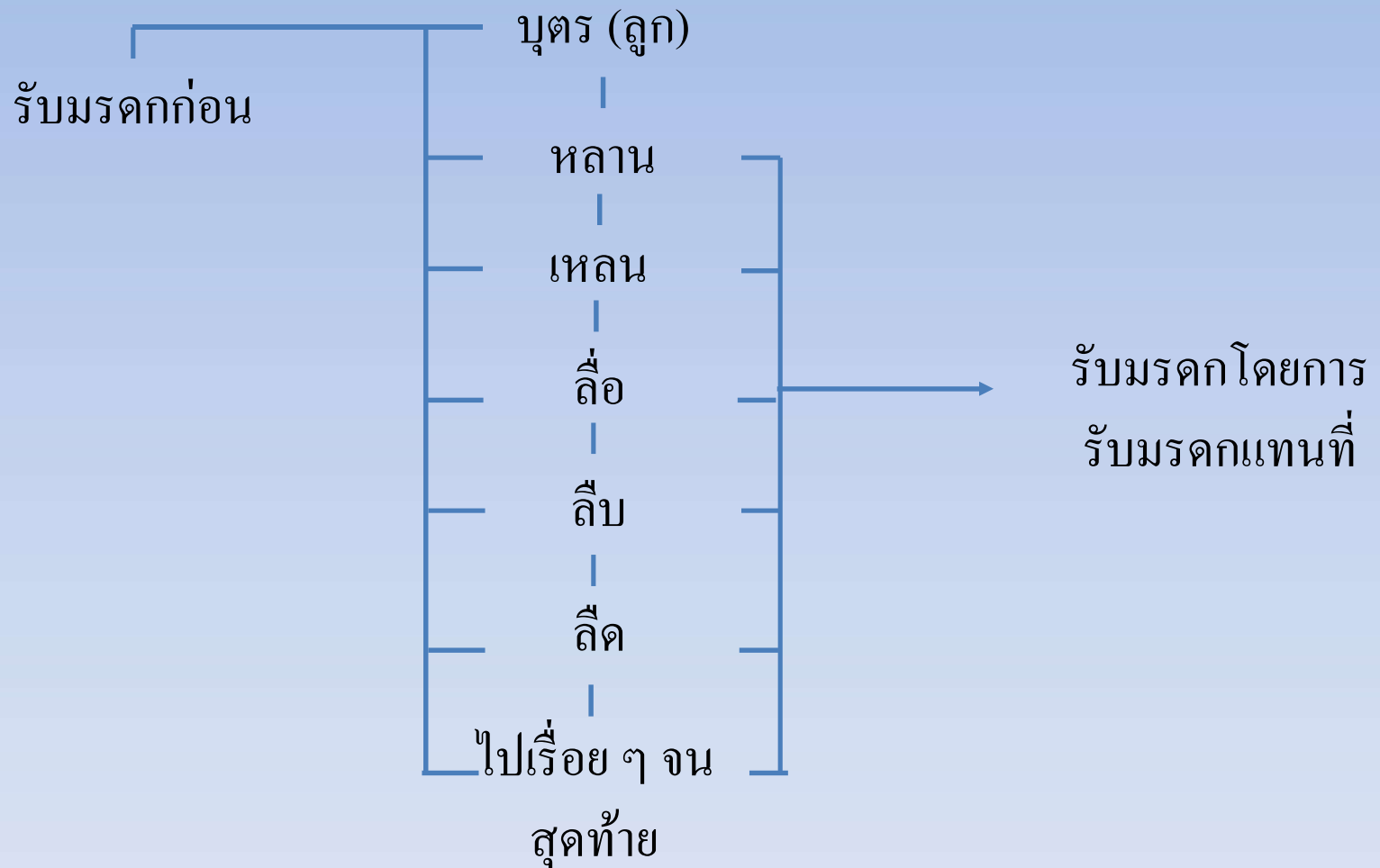
(๓) มาตรา ๑๖๓๐ วรรคสอง

บิดา มารดาและบุตร ๒ คน รับมรดกคนละ ๑ ใน ๔

(๔) ผู้สืบสันดานต่างชั้น

มาตรา ๑๖๓๑

(๕) มาตรา ๑๖๓๓ ประกอบ ๑๖๒๕

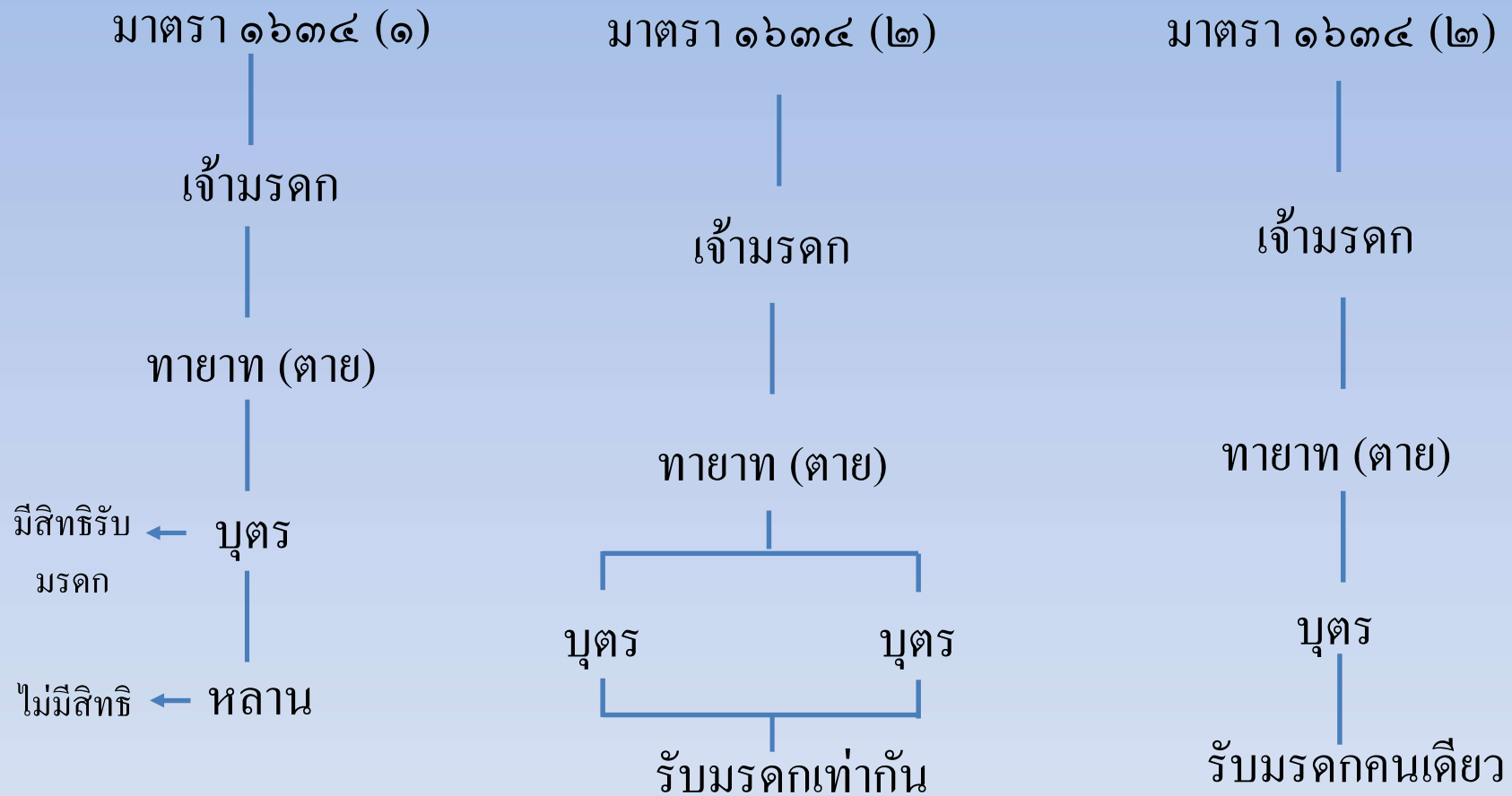
ตัวอย่างที่ ๑

ตัวอย่างที่ ๒

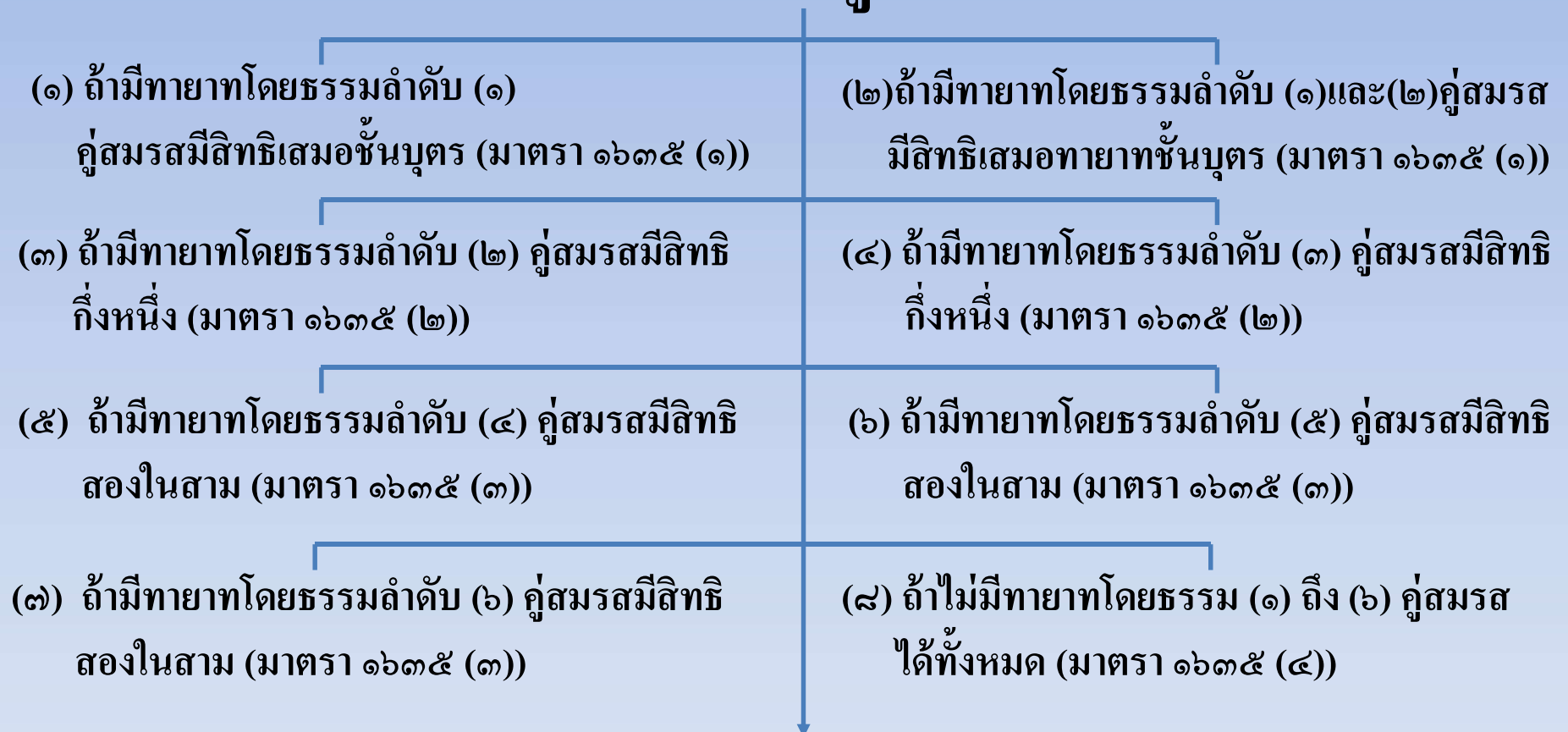

(๖) ผู้สืบสันดานกรณีรับมรดกแทนที่ในสายหนึ่ง ๆ มาตรา ๑๖๓๔

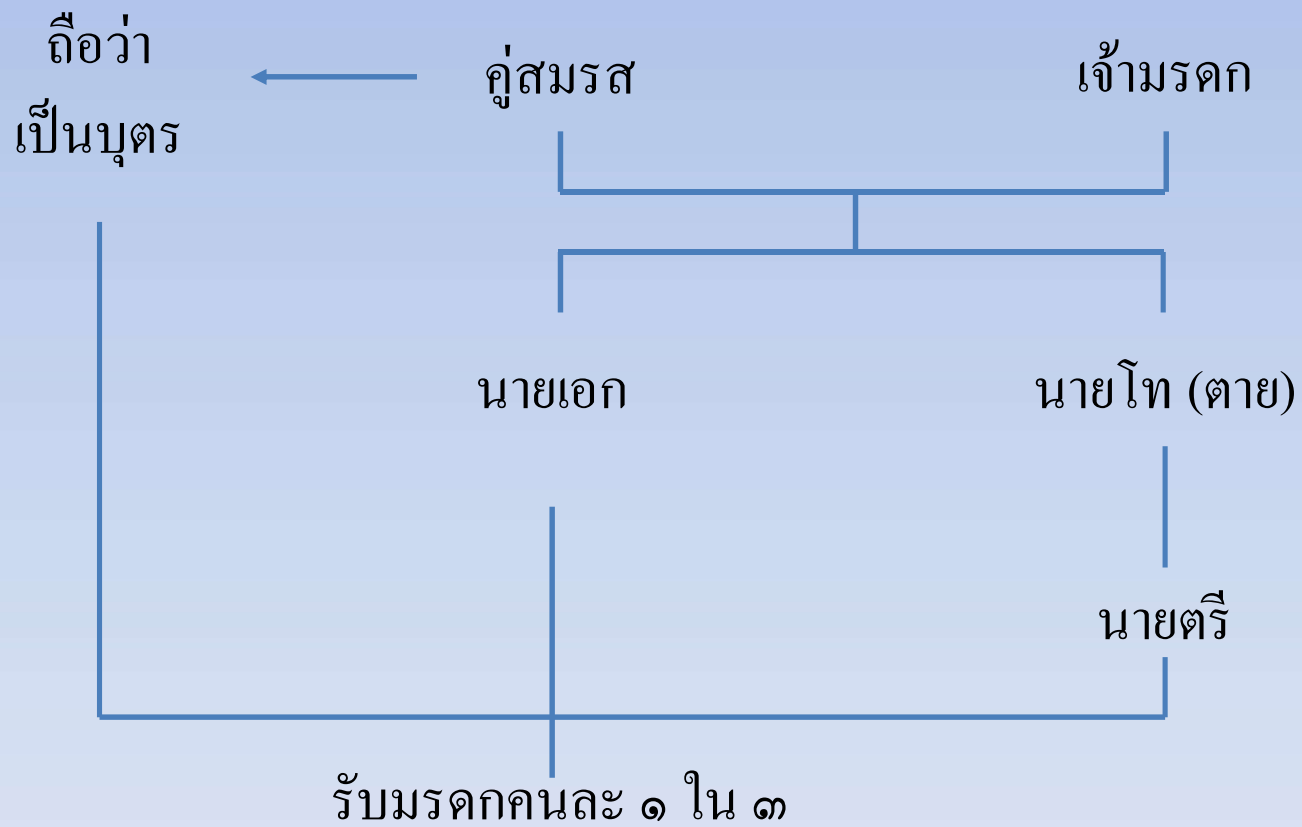
สิทธิและส่วนแบ่งของทายาทโดยธรรม

ประเภทคู่สมรส

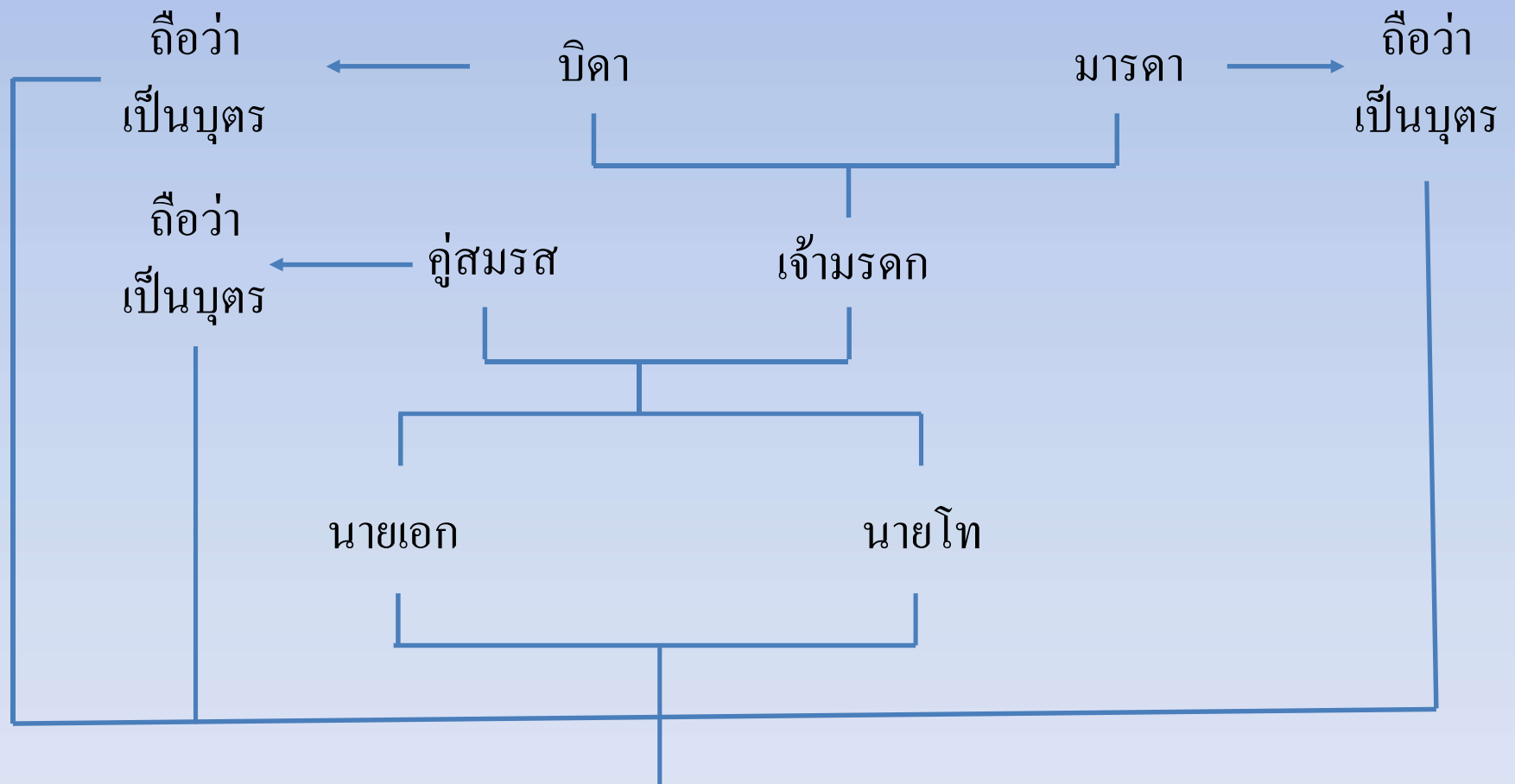

กรณีมีภริยาก่อนใช้ ป.พ.พ. บรรพ ๖ หลายคนทุกคนรวมกันได้ตามส่วน
(๑) ถึง (๘) แต่ระหว่างกันภริยาน้อยได้กึ่งหนึ่งภริยาหลวง (มาตรา ๑๖๓๖)

มาตรา ๑๖๓๕ (๑)

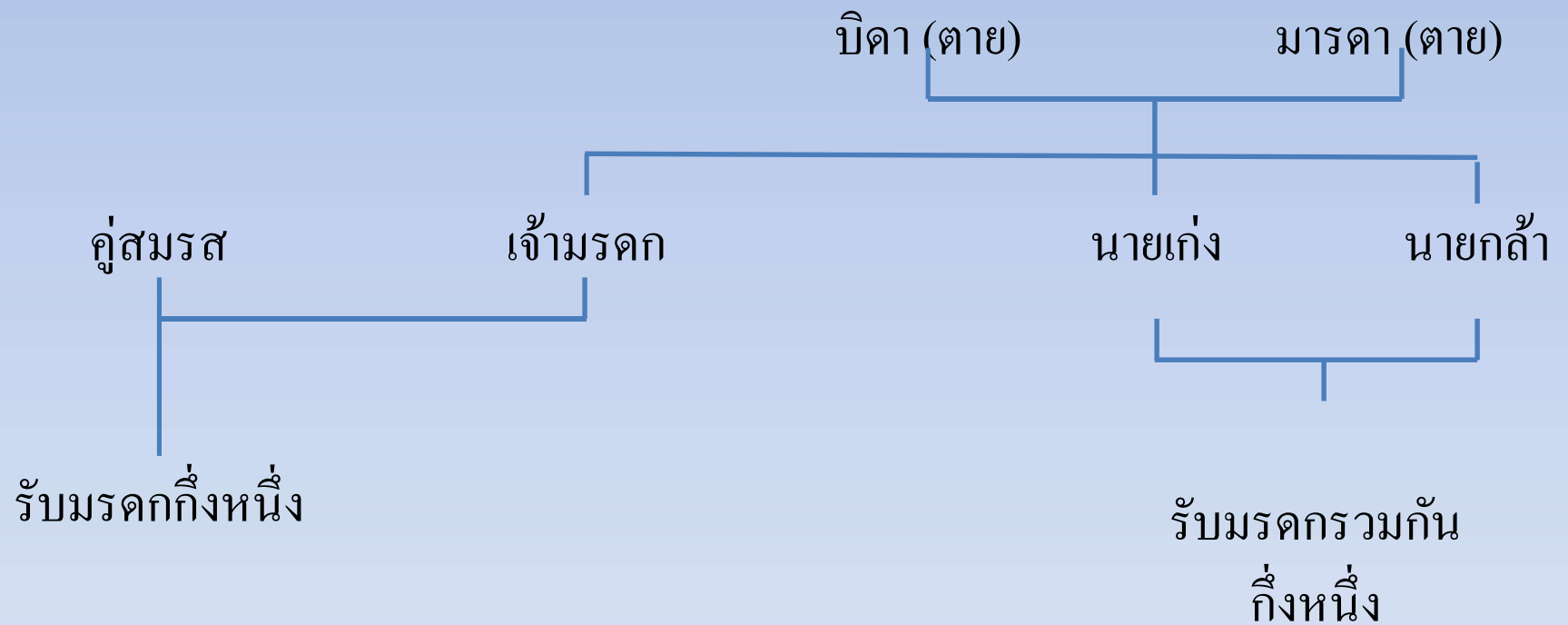

มาตรา ๑๖๓๕ (๑) ประกอบมาตรา ๑๖๓๐ วรรคสอง

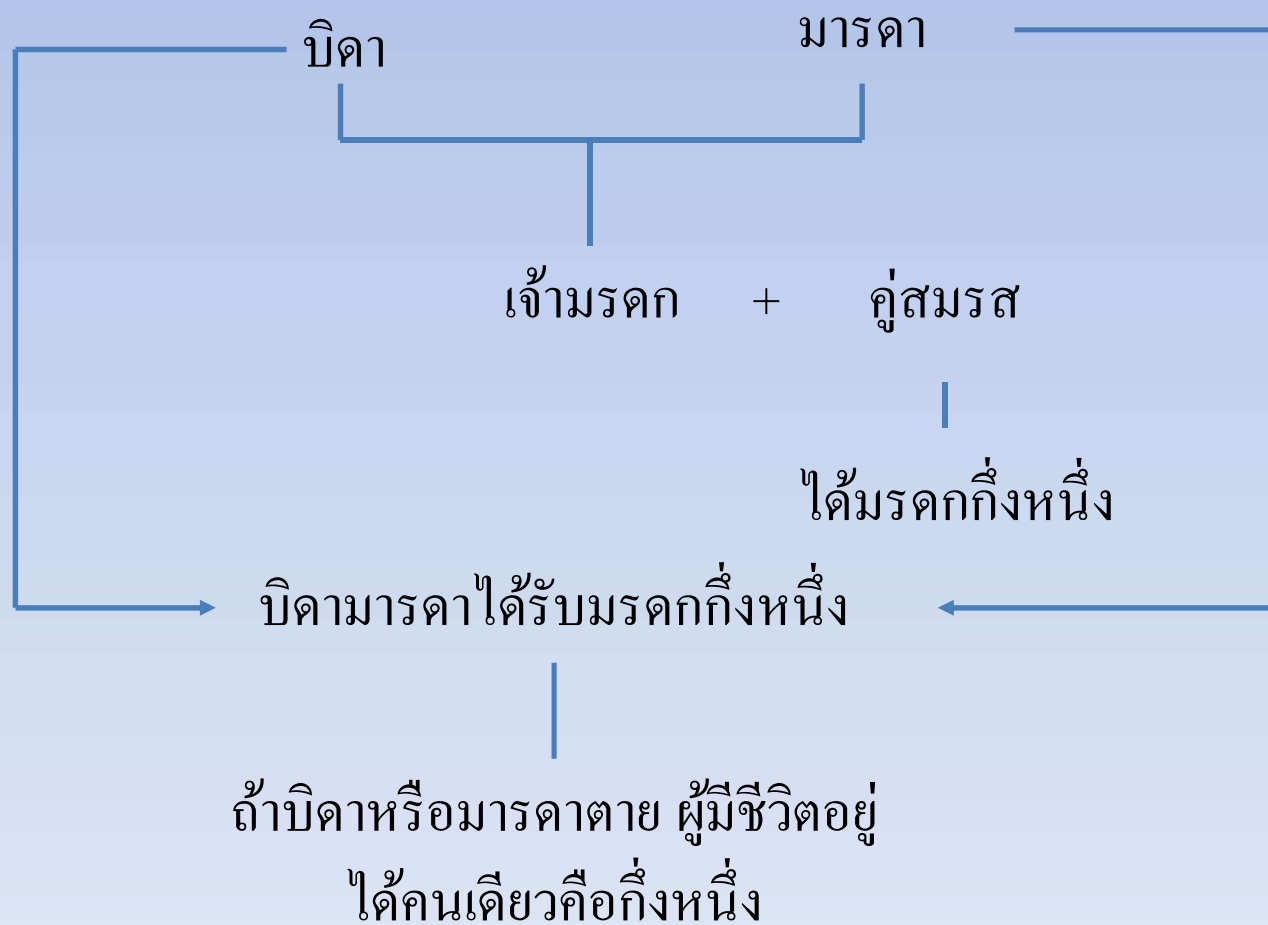

รับมรดกคนละ ๑ ใน ๕

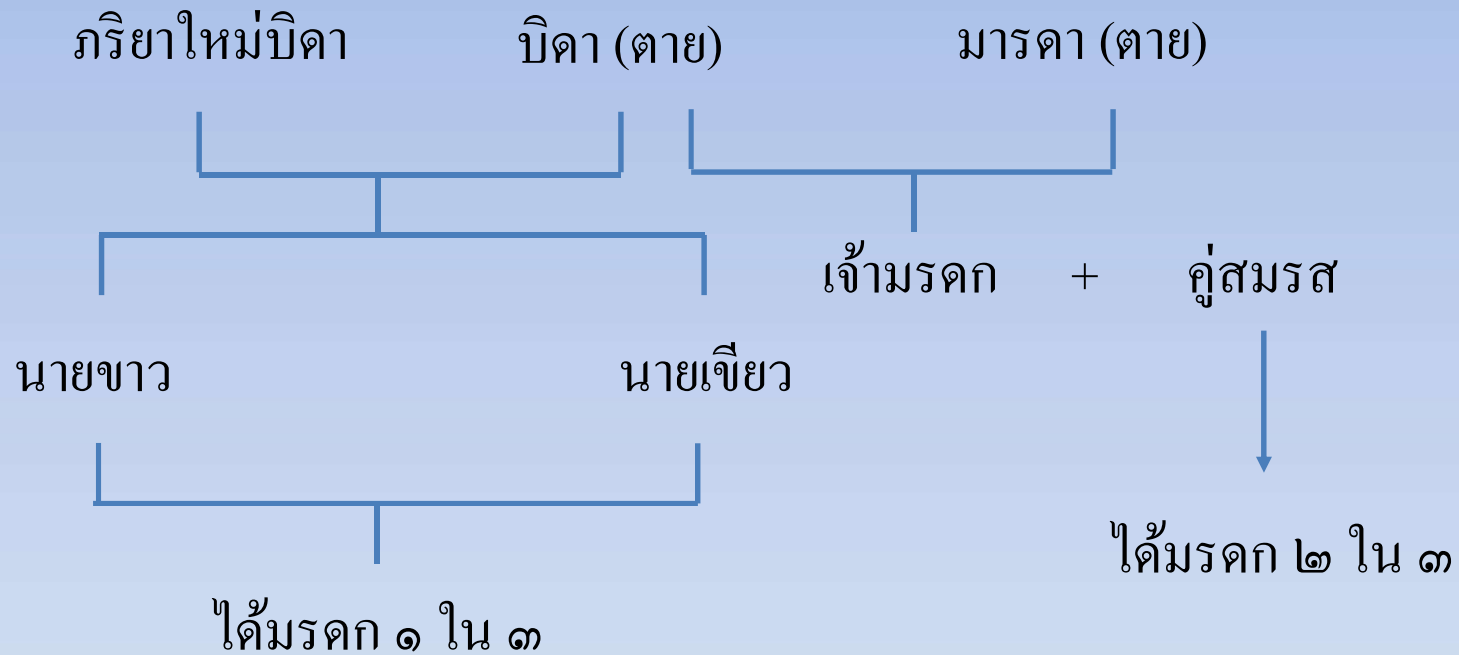
มาตรา ๑๖๓๕ (๒)
กรณีมีพี่น้องร่วมบิดามารดา

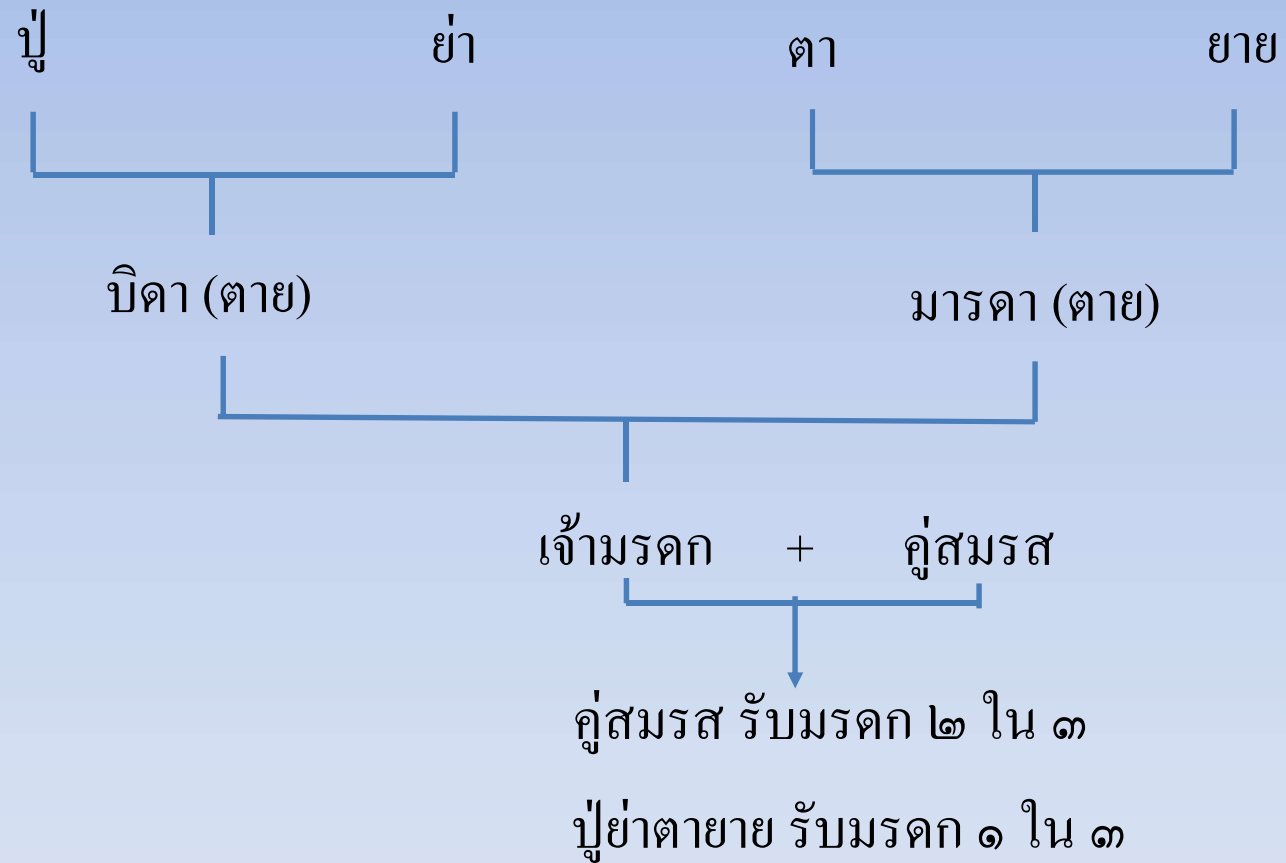
มาตรา ๑๖๓๕ (๒)
กรณีบิดามารดามีชีวิต

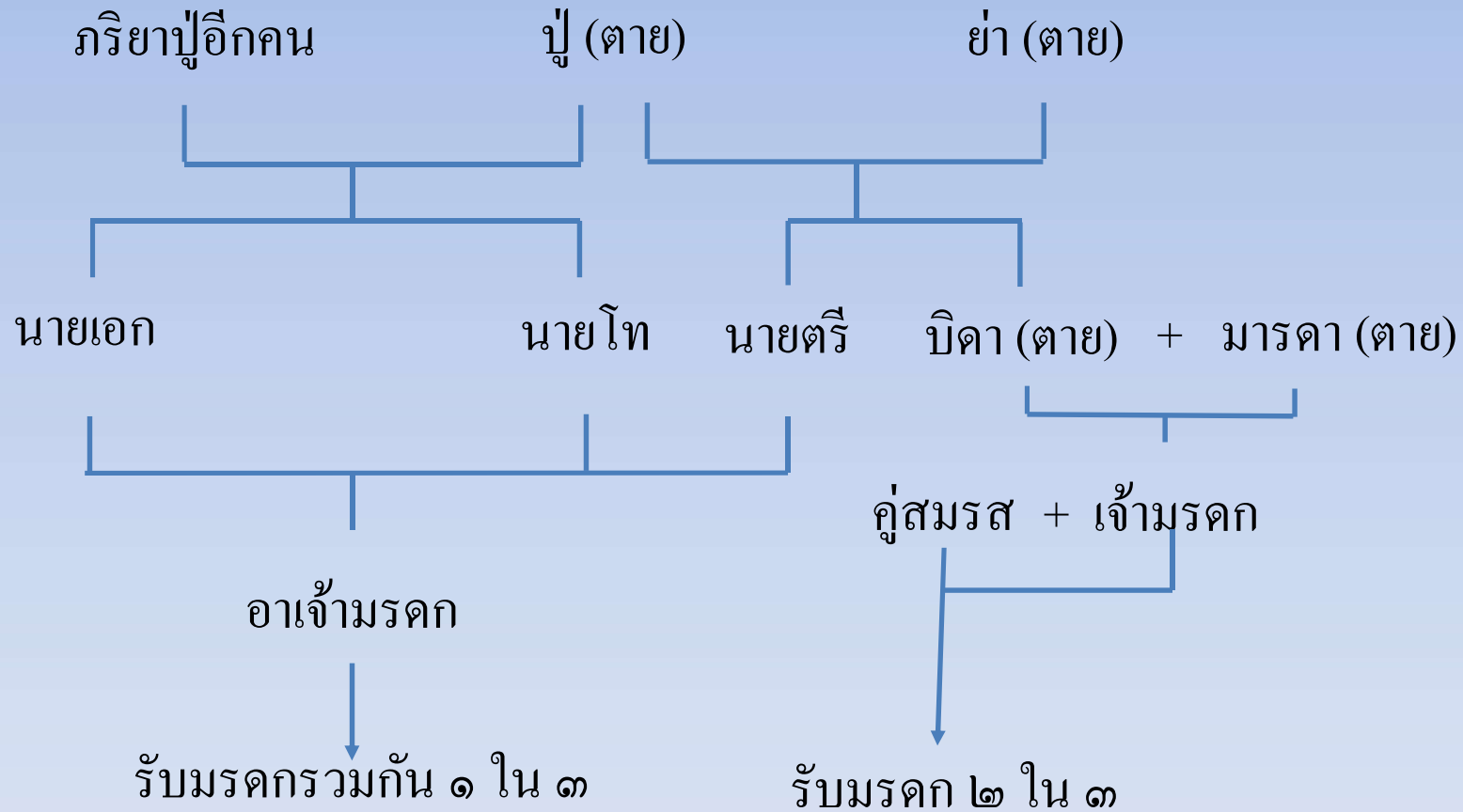
มาตรา ๑๖๓๕ (๓)
กรณีมีทายาทลำดับ (๔)

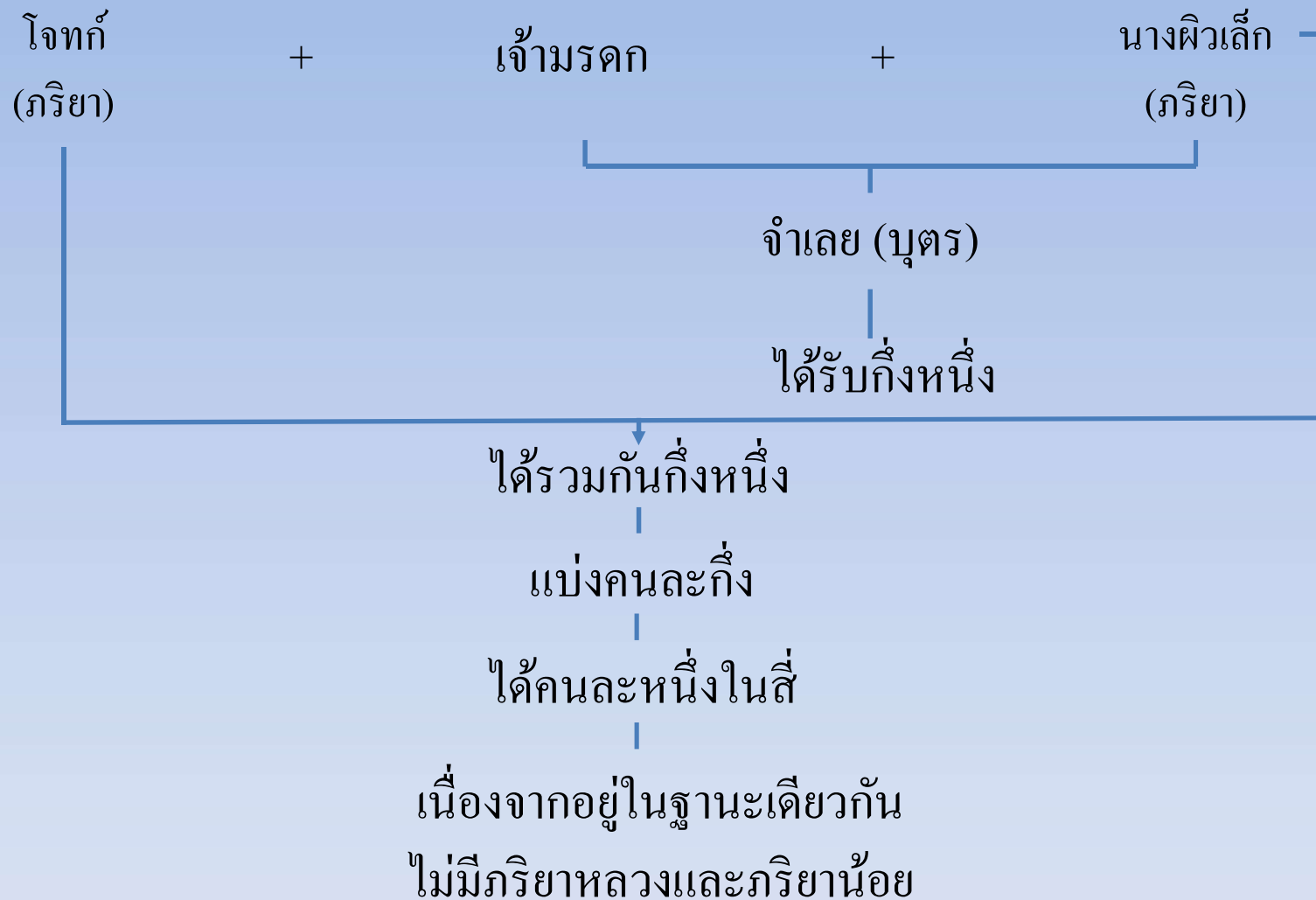
มาตรา ๑๖๓๕ (๓)
กรณีมีทายาทลำดับ (๕)

มาตรา ๑๖๓๕ (๓)
กรณีมีทายาทลำดับ (๖)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๒๑/๒๕๕๑ (ประชุมใหญ่)

หมายเหตุ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๓๕๖/๒๕๑๘ วินิจฉัยทำนองเดียวกัน

สิทธิส่วนแบ่งทรัพย์สินระหว่างผู้ตายกับคู่สมรส มาตรา ๑๖๒๕

แบ่งทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาก่อนนับแต่วันตาย

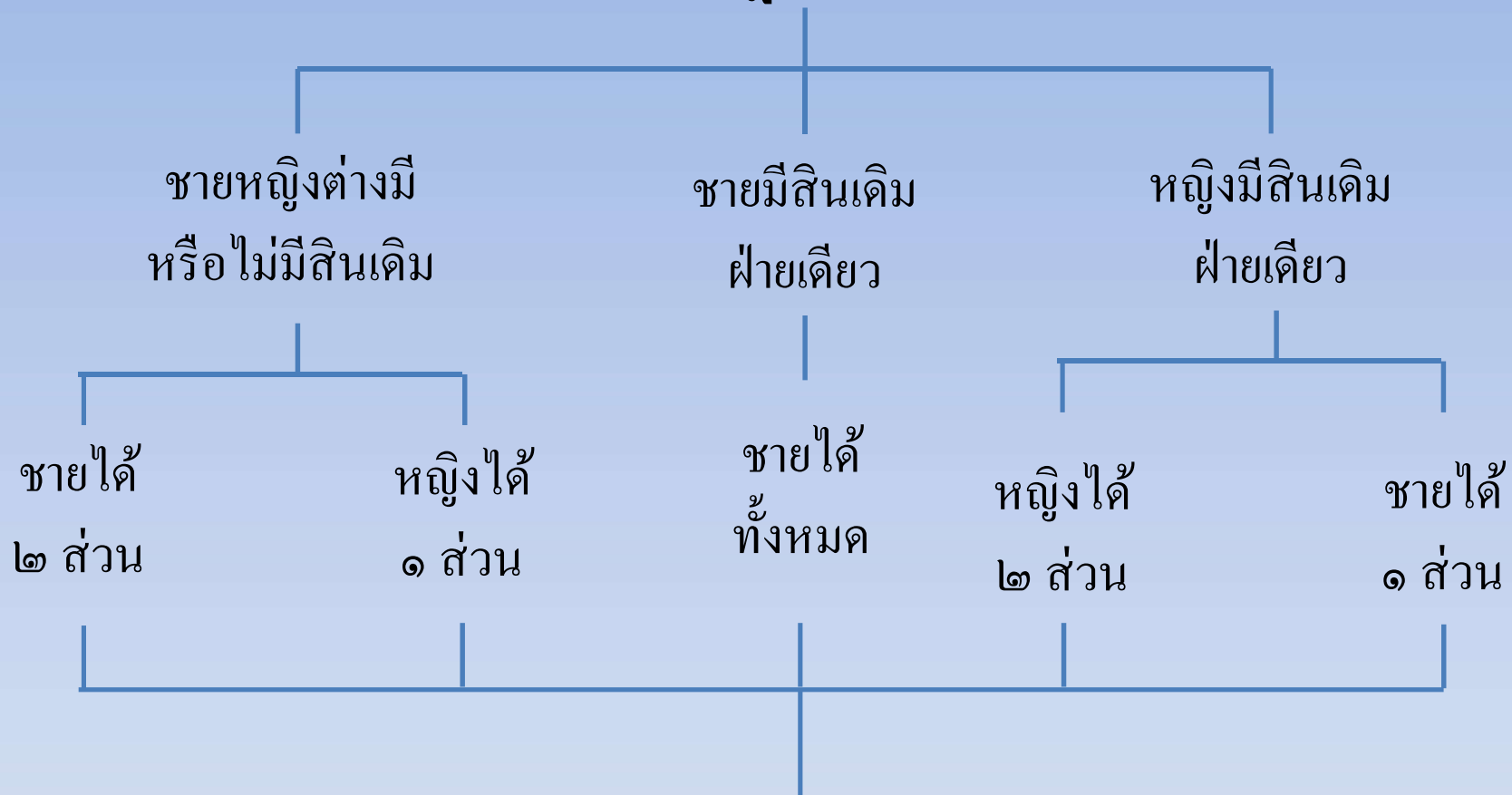
สินสมรสทั้งหนึ่งและ
สินส่วนตัวของผู้ตาย

เป็นมรดกตกแก่
ทายาท

สินสมรสทั้งหนึ่งและสินส่วนตัว
ของคู่สมรสตกแก่คู่สมรส

คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๕๒๖/๒๕๓๗

การแบ่งสินสมรสตามกฎหมายลักษณะพัวเมียบทที่ ๖๖

แต่ตายหลังใช้ ป.พ.พ. แล้ว

การเสียสิทธิในการรับมรดกตามกฎหมายอื่น

เช่น

คำสั่งนายกรัฐมนตรี
ยึดทรัพย์มรดกของ
จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์

พระบรมราชโองการของ
พระมหากษัตริย์สมบูรณาญาสิทธิราช
(ฎีกาที่ ๖๘๐/๒๔๘๑ และที่ ๑๑๘๖/
๒๔๘๑)

พ.ร.บ.การปฏิรูปที่ดิน
เพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘
มาตรา ๓๐ วรรคหก และ ๓๘
(ฎีกาที่ ๖๐๔๒/๒๔๕๑)

ประมวลกฎหมายที่ดิน
มาตรา ๘๔

พ.ร.บ.สหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒
มาตรา ๔๒/๒

ทายาทเสียสิทธิในการรับมรดก ตาม ป.พ.พ.

๑. ผู้รับบุตรบุญธรรม
เรียกทรัพย์คืนตาม
มาตรา ๑๕๕๘/๓๐

๒. ทายาทถูกกำจัด
มิให้ได้รับมรดกตาม
มาตรา ๑๖๐๕

๓. ทายาทถูกกำจัด
มิให้รับมรดกตาม
มาตรา ๑๖๐๖

๔. ทายาทถูกตัด
มิให้รับมรดก
ตามมาตรา ๑๖๐๘

๕. ทายาทสละมรดก
ตามมาตรา ๑๖๑๒

๖. พระภิกษุในฐานะ
ทายาทโดยธรรมเสีย
สิทธิตามมาตรา ๑๖๒๒

๗. ทรัพย์สิ้นพระภิกษุ
ได้มาระหว่างที่อยู่ใน
สมณะเพศตกแก่วัด
ตามมาตรา ๑๖๒๓

๘. เจ้าหนี้กอง
มรดกตาม
มาตรา ๑๗๓๔

๙. ทายาทเสียสิทธิโดยอายุความตามมาตรา ๑๗๕๔

ผู้รับบุตรบุญธรรมเรียกทรัพย์สินคืนจากมรดก ของบุตรบุญธรรม (มาตรา ๑๕๕๘/๓๐)

(๑) บุตรบุญธรรมไม่มีคู่สมรสหรือ
ผู้สืบสันดานขณะบุตรบุญธรรมตาย

(๒) ทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่ให้แก่
บุตรบุญธรรมขณะที่เป็นบุตรบุญธรรม
ของผู้รับบุตรบุญธรรม

(๓) ทรัพย์สินที่เรียกคืนต้องมีอยู่
(ทั้งหมดหรือบางส่วน) ขณะบุตรบุญธรรม
ถึงแก่ความตาย

(๔) ต้องชำระหนี้กองมรดกก่อนถ้าหากมี

(๕) บุตรบุญธรรมไม่ได้ทำพินัยกรรมสำหรับ
ทรัพย์สินที่รับยกให้จากผู้รับบุตรบุญธรรม

(๖) ต้องเรียกร้องภายใน ๑ ปี นับแต่รู้ว่า
บุตรบุญธรรมตายหรือ ๑๐ ปี นับแต่
บุตรบุญธรรมตาย

หมายเหตุ สิทธิของผู้รับบุตรบุญธรรมเป็นสิทธิเฉพาะตัว

ทายาทถูกกำจัดมิให้ได้มรดก

มาตรา ๑๖๐๕

(๑) ทายาทที่จะรับมรดกต้องมี
สองคนขึ้นไป

(๒) ทรัพย์ที่ยักย้ายหรือปิดบัง
ต้องเป็นมรดก (ฎีกา ๖๓๘-๖๘๐/๒๕๓๕)

(๓) ต้องกระทำโดยฉ้อฉลหรือรู้ว่า
ทำให้เสื่อมประโยชน์ทายาทอื่น

(๔) ต้องยักย้ายหรือปิดบังทรัพย์
มรดกหลังเจ้ามรดกตาย

(๕) ทายาทที่ถูกกำจัดอาจเป็นทายาท
โดยธรรมหรือผู้รับพินัยกรรมลักษณะ
ทั่วไป(ไม่บังคับสำหรับผู้รับพินัยกรรม
ลักษณะเฉพาะ)

(๖) ผู้ที่ถูกกำจัดต้องเป็นทายาท
(ฎีกาที่ ๓๐๔๖/๒๕๓๕)

(๗) ถูกกำจัดมิให้รับมรดกทั้งหมดหรือบางส่วน
แล้วแต่จำนวนมรดกที่ยักย้ายหรือปิดบัง

ทนายทถูกกำจัดมิให้รับมรดก

มาตรา ๑๖๐๖

หมายเหตุ ทนายทหรือบุคคลที่จะเป็นทนายทแม้จะมีเพียงคนเดียวก็ถูกกำจัดตามมาตรานี้ได้
และถูกกำจัดมิให้รับมรดกเลย

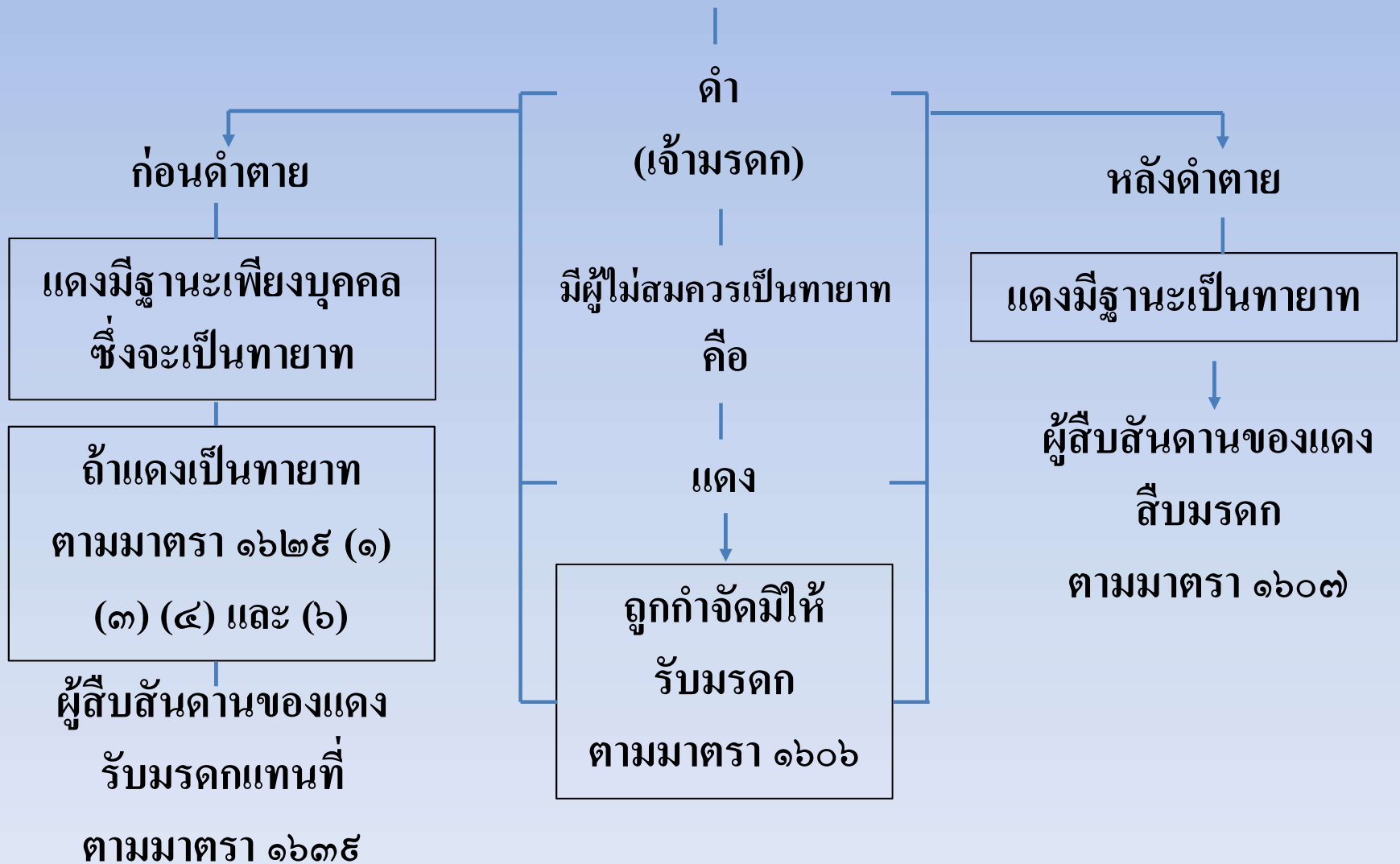
ผลการถูกจำกัดมิให้รับมรดก

มาตรา ๑๖๐๖

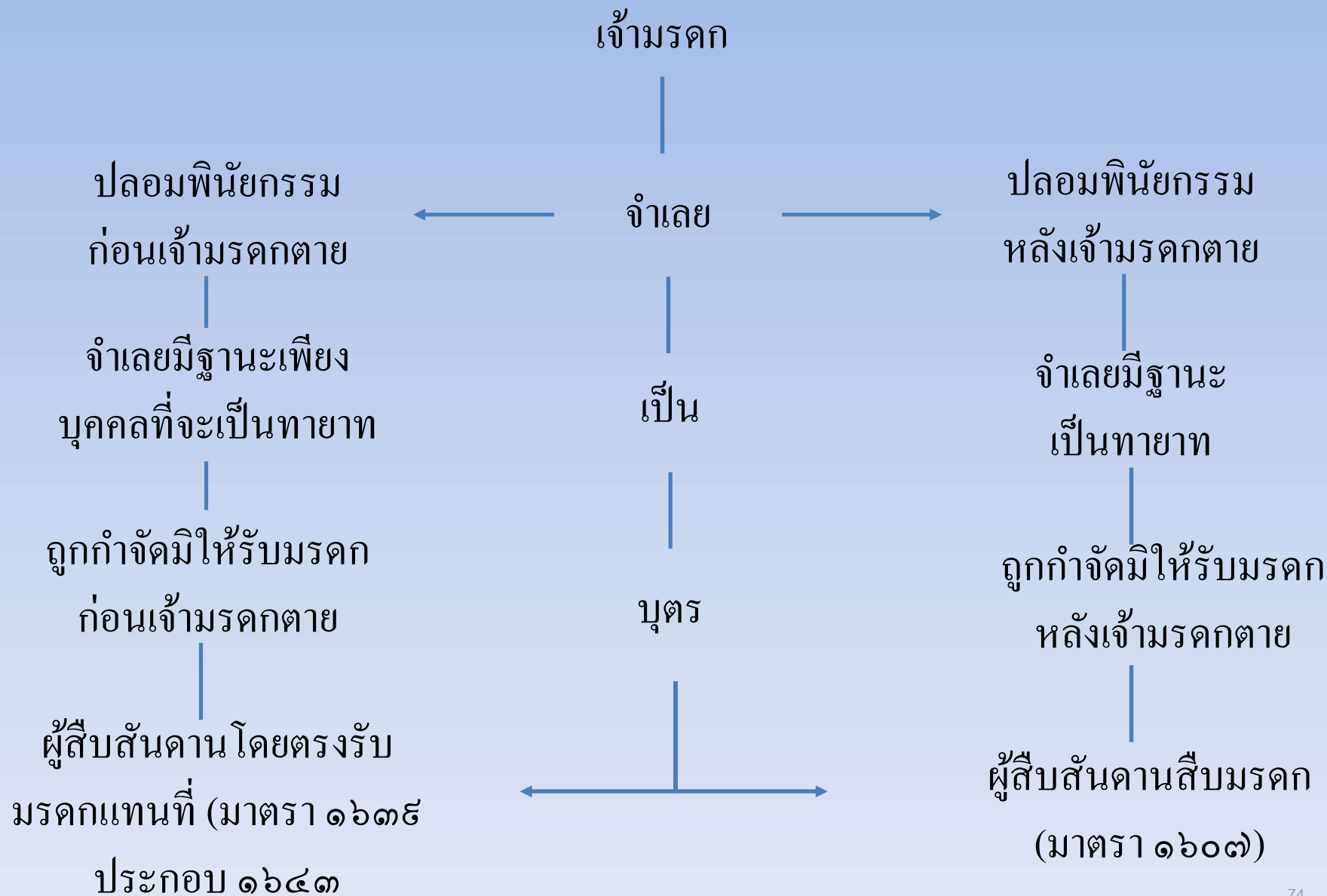

ฐานะของบุคคลฐานเป็นผู้ไม่สมควร

ตามมาตรา ๑๖๐๖

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๗๘๒/๒๕๔๔

การถอนข้อกำจัดมิให้รับมรดก ฐานเป็นผู้ไม่สมควร (มาตรา ๑๖๐๖ วรรคสอง)

ถูกกำจัดก่อนเจ้ามรดกตาย

ถอนโดย

เจ้ามรดกให้อภัย
เป็นลายลักษณ์อักษร
คือ

ทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อเจ้ามรดก

ถูกกำจัดหลังเจ้ามรดก

ถอนไม่ได้

แม้จะทำหนังสือไว้
ล่วงหน้าก็ไม่มีผล

การตัดมิให้รับมรดก

มาตรา ๑๖๐๘

(๑) ต้องแสดงเจตนาโดยชัดแจ้ง
(ไม่ถึงกับต้องระบุชื่อ)

(๒) การแสดงเจตนากระทำโดย
พินัยกรรมหรือทำเป็นหนังสือ
มอบไว้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่

(๓) ทายาทโดยธรรมเท่านั้นที่ถูกตัด
(ไม่รวมผู้รับพินัยกรรม)

(๔) ทายาทโดยธรรมที่ไม่ได้
ทรัพย์ตามพินัยกรรมถือว่า
ถูกตัดโดยปริยายสำหรับ
ทรัพย์ตามพินัยกรรม

(๕) ผู้สืบมรดกของผู้ถูกตัดจะสืบมรดกหรือรับมรดกแทนที่ไม่ได้
(คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๑๘๘/๒๔๘๒ ประชุมใหญ่ และที่ ๑๓๘/๒๕๒๐)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๓๖๕๓/๒๕๕๕

บิดามารดาตายก่อน

เจ้ามรดก

นายสุรัชย์ (หลาน)

จำเลย (หลาน)

นายสุนทร (หลาน)

+ โจทก์ที่ ๔
(ภริยา)

ตายก่อน

ตายก่อน

โจทก์ที่ ๑ ถึงที่ ๓

โจทก์ที่ ๕ ถึงที่ ๗

พินัยกรรมระบุ

ระบุทรัพย์สินเกือบทั้งหมด

ยกให้จำเลยแต่ผู้เดียว

หลานคนอื่นไม่มีสิทธิ

ถ่ายเอกสารให้
ผู้อื่นไว้เพื่อมิให้
หลานมาฟ้องแบ่ง
ทรัพย์สินเจ้ามรดก

ยกเว้นหุ้น

ต่อมาระบุหุ้นหลังจากทำพินัยกรรม
เสร็จโดยไม่ปฏิบัติตามมาตรา

๑๖๕๓ วรรคสอง

ถือว่าตัดหลานคนอื่นโดยชัดแจ้ง ยกเว้นจำเลย⁷⁷

ผลของการถูกตัดมิให้รับมรดก

สิ้นความเป็นทายาท

ไม่มีสิทธิยกอายุ
ความขึ้นต่อผู้

ตัดตลอด

ไม่มีสิทธิร้องขอ
เป็นผู้จัดการมรดก

ผู้สืบสันดาน
สืบมรดก
ไม่ได้

การถอนการตัดไม้ให้รับมรดก

มาตรา ๑๖๐๕

ถ้าตัดโดยพินัยกรรมต้องถอน
โดยพินัยกรรม

ถ้าตัดโดยหนังสือสามารถถอนได้
โดย

พินัยกรรม

ทำเป็นหนังสือ

มอบไว้แก่พนักงาน
เจ้าหน้าที่

หมายเหตุ

การตัดมรดกโดยพินัยกรรม
มีการถอนอีกวิธีหนึ่งคือฉีกหรือ
ทำลายหรือขีดฆ่าพินัยกรรม
ตามมาตรา ๑๖๕๕

การสละมรดก

(๑) ต้องทำหลังจากเจ้ามรดกตายเท่านั้น
จะทำให้ล่วงหน้าไม่ได้ (มาตรา ๑๖๑๕)
สอดคล้องกับมาตรา ๑๖๑๕ วรรคหนึ่ง

(๒) สละบางส่วนหรือมีเงื่อนไขหรือเงื่อนไขไม่ได้
(มาตรา ๑๖๑๓ วรรคหนึ่ง)

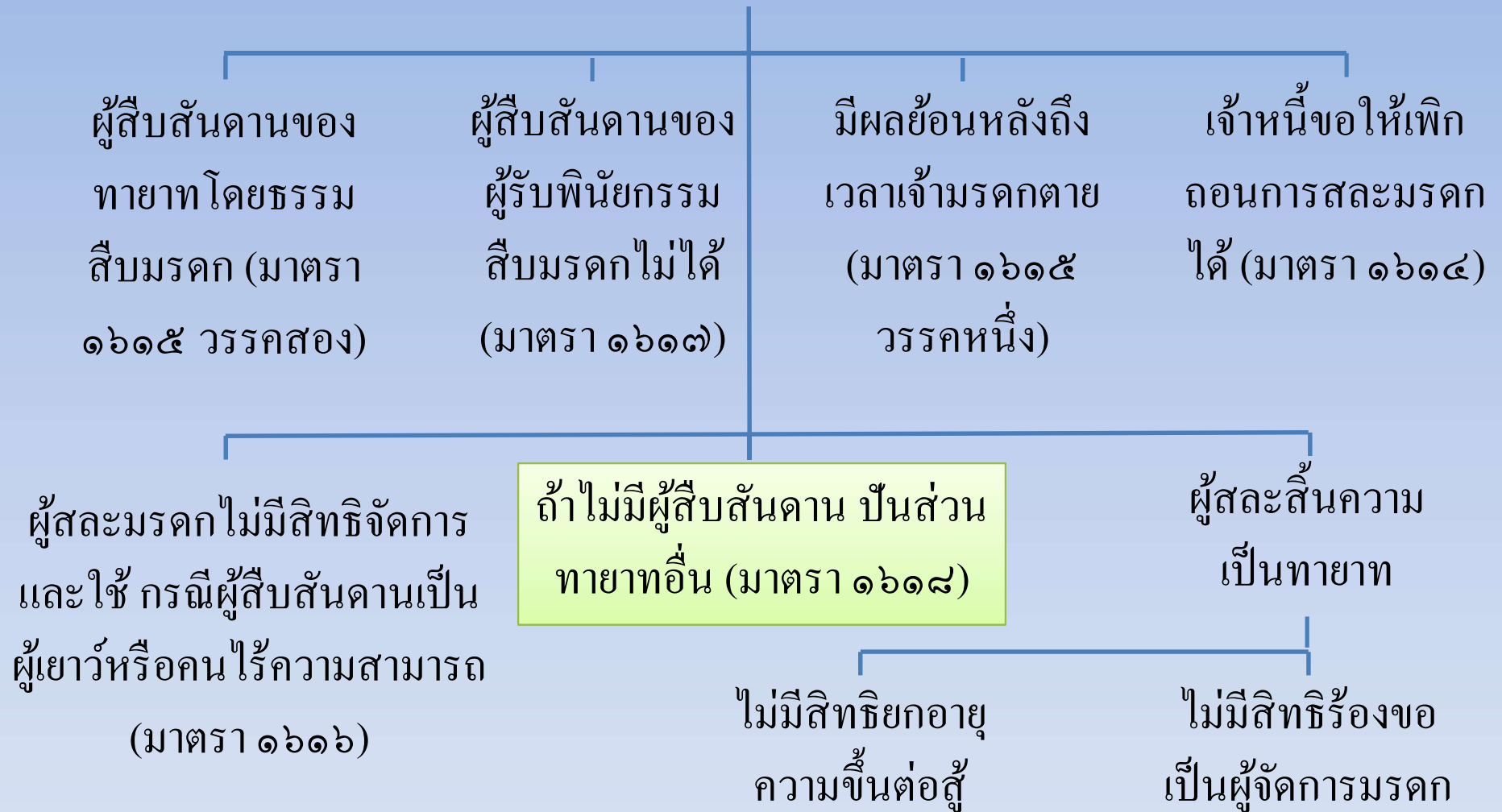
(๓) เมื่อสละแล้วถอนไม่ได้
(มาตรา ๑๖๑๓ วรรคสอง)

(๔) ต้องแสดงเจตนาชัดเจนเป็นหนังสือมอบไว้แก่
พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือทำเป็นสัญญา
ประนีประนอมยอมความ (มาตรา ๑๖๑๒)

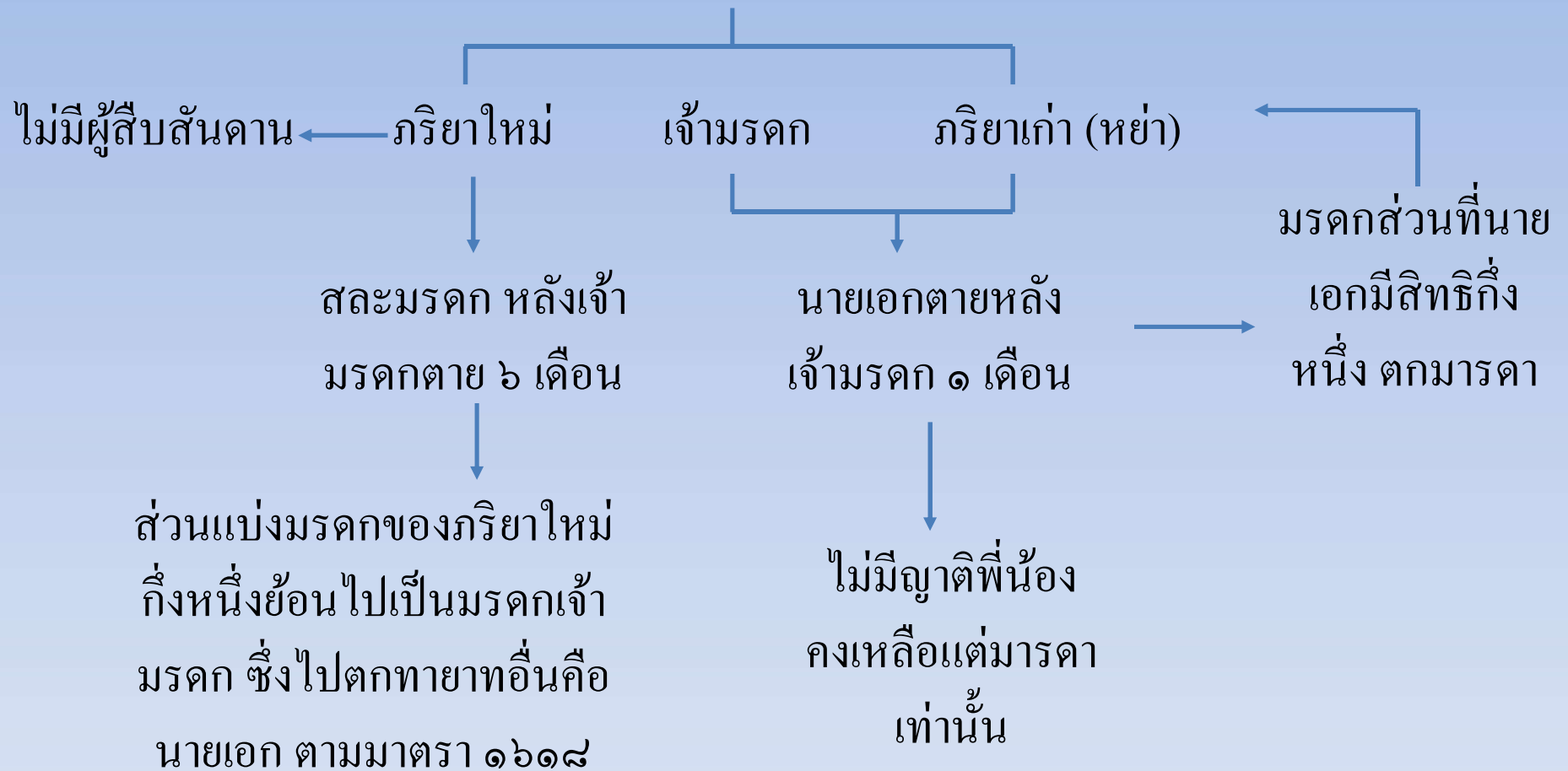
(๕) ทายาทเท่านั้นที่สละมรดกได้

(๖) ผู้เยาว์บุคคลวิกลจริต บุคคลที่ไม่สามารถ
จัดการงานของตนได้จะสละมรดกได้ต่อเมื่อ
ได้รับความยินยอมจากบิดา มารดา ผู้ปกครอง
ผู้อนุบาล หรือผู้พิทักษ์ และต้องได้รับอนุญาต
จากศาล (มาตรา ๑๖๑๑)

ผลของการสละมรดก

มาตรา ๑๖๑๕ วรรคหนึ่ง
สละมรดกมีผลย้อนหลัง

สรุป มรดกเจ้ามรดกตกแก่นายเอกทั้งหมด
ส่วนที่นายเอกได้รับทั้งหมดตกแก่ภริยาเก่าซึ่งเป็นมารดาของนายเอก

พระภิกษุ

กรณีเป็นทายาท

มาตรา ๑๖๒๒

มีสิทธิรับมรดก
ในฐานะผู้รับพินัยกรรม

ไม่มีสิทธิรับมรดกใน
ฐานะทายาทโดยธรรม

เว้นแต่

สืบจากสมณเพศมาเรียกครอง
ภายในอายุความมาตรา ๑๗๕๔

หมายเหตุ วัดในฐานะผู้รับพินัยกรรมร่วมกับผู้อื่นเสียสิทธิใน
การรับมรดกโดยอายุความได้
(คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๕๑๖/๒๕๐๓ ประชุมใหญ่)

กรณีเป็นเจ้ามรดก

ทรัพย์สืบทายาท
ระหว่างเป็นพระภิกษุ
ตกเป็นของวัด

เว้นแต่

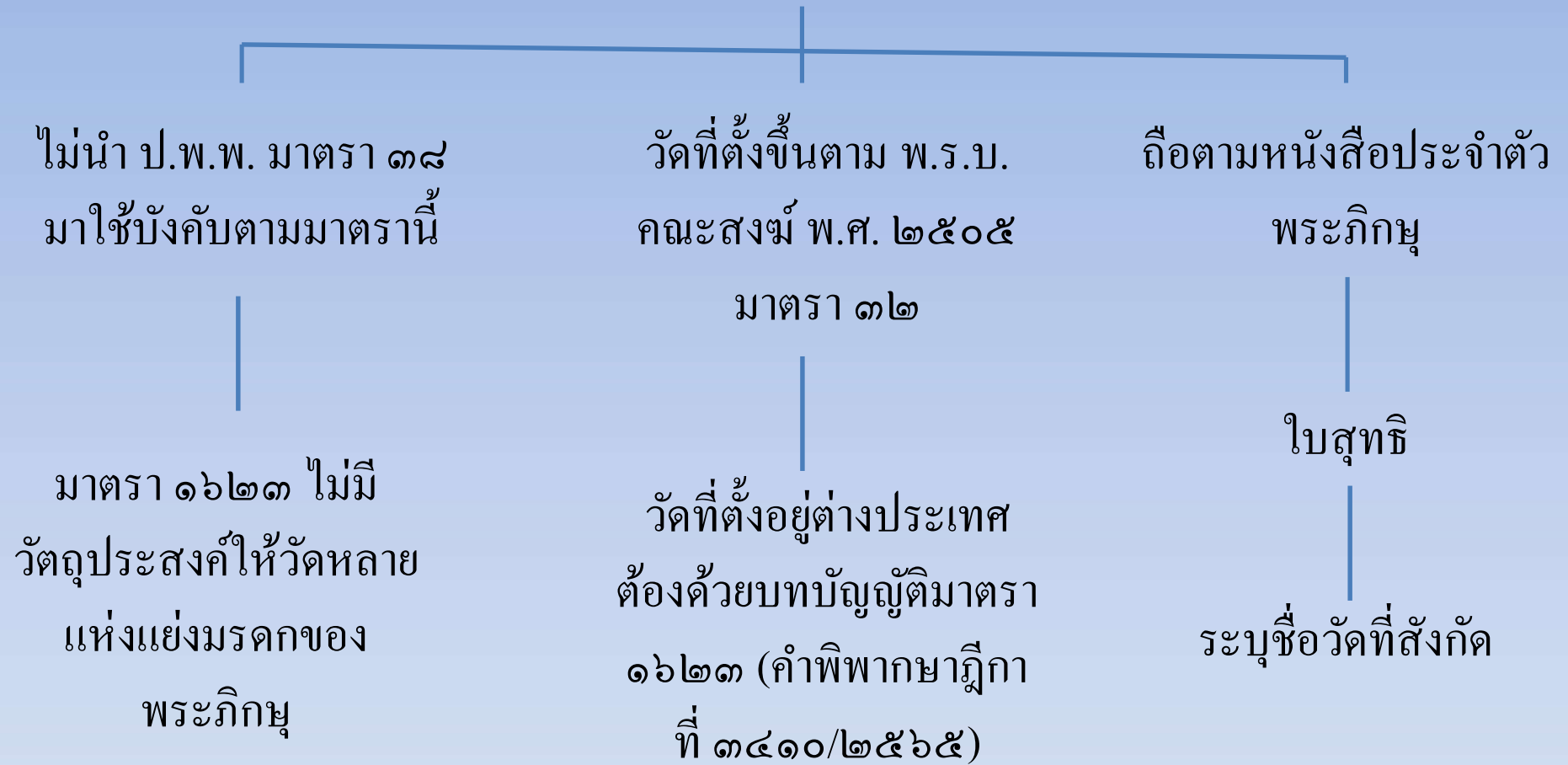
จำหน่ายไประหว่าง
มีชีวิตหรือโดย
พินัยกรรม
(มาตรา ๑๖๒๓)

ทรัพย์สืบทายาท
ก่อนเป็นพระภิกษุ
ตกแก่ทายาท
โดยธรรม

เว้นแต่

จำหน่ายโดย
ประการใดตาม
กฎหมาย
(มาตรา ๑๖๒๔)

วัดที่เป็นภูมิำเนาของพระภิกษุตามมาตรา ๑๖๒๓

หมายเหตุ

พระภิกษุมีภูมิำเนาสองแห่งตาม ป.พ.พ. มาตรา ๓๘ ได้ ถ้าไม่เกี่ยวกับมาตรา ๑๖๒๓ เช่น การยื่นคำร้องขอเป็นผู้จัดการมรดกตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๔ จัตุ วรคหนึ่ง (คำพิพากษาฎีกาที่ ๖๖๑/๒๕๕๐)

ผลของการที่ทรัพย์สินตกแก่วัดตามมาตรา ๑๖๒๓

ทายาทโดยธรรมเสีย
สิทธิในการรับทรัพย์สิน
ที่ตกแก่วัด

ทายาทโดยธรรมไม่มีสิทธิยกอายุ
ความมรดกขึ้นต่อสู่วัดสำหรับ
ทรัพย์สินนั้น (คำพิพากษาฎีกาที่
๔๓/๒๔๕๒ ประชุมใหญ่)

ผู้รับบุตรบุญธรรมของ
พระภิกษุไม่มีสิทธิตาม
มาตรา ๑๔๕๘/๓๐

วัดอาจเป็นผู้จัดการทำศพ
พระภิกษุนั้น หากต้องด้วย
มาตรา ๑๖๔๕ (คำพิพากษา
ฎีกาที่ ๕๐๒๒/๒๕๕๗)

ทายาทโดยธรรมอ้างครอบครองปรปักษ์ที่ดินที่ตกแก่
วัดไม่ได้ ทั้งนี้ตาม พ.ร.บ.คณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕
มาตรา ๓๔ (คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๒๖๕/๒๔๕๕)

เจ้าหนี้ใช้สิทธิเรียกร้องให้กองมรดกชำระหนี้

ต้องใช้สิทธิเรียกร้องภายใน
อายุความมรดก (มาตรา ๑๗๕๔
วรรคสามและวรรคสี่)

ใช้สิทธิต่อทายาท
คนใดก็ได้
(มาตรา ๑๗๓๗)

↓
ทายาทไม่ต้องรับผิดชอบ
เกินกว่าทรัพย์มรดก
ที่ตกแก่ตน (มาตรา
๑๖๐๑)

ถ้ามีผู้จัดการมรดก
ให้เรียกเข้ามาในคดี
(มาตรา ๑๗๓๗)

มีสิทธิชำระหนี้จาก
ทรัพย์สินในกองมรดกโดย
สันเข่งเท่านั้น (มาตรา
๑๗๓๔)

↓
แม้ไม่มีทายาทโดยธรรมหรือ
ผู้รับพินัยกรรมหรือการตั้ง
มูลนิธิตามพินัยกรรมก็บังคับ
ชำระหนี้ได้ (มาตรา ๑๗๕๓)
↓
โดยขอให้ศาลตั้งผู้จัดการมรดก

พินัยกรรม

เอกสาร

แสดงเจตนากำหนด

การเพิกถอน

(มาตรา ๑๖๔๓)

เกี่ยวกับ

ทรัพย์สิน - การต่าง ๆ

ด้วยคำสั่ง

ครั้งสุดท้าย

(มาตรา ๑๖๓๗ และ ๑๖๕๗)

เจตนาให้เกิดผลบังคับ

ตามกฎหมาย

เมื่อตาย

โดย

ผู้ทำมีความสามารถ

(มาตรา ๑๖๕๔)

ทำตามแบบ

(มาตรา ๑๖๕๕)

ความหมายของพินัยกรรม

เอกสารแสดงเจตนาด้วยคำสั่งครั้งสุดท้าย
กำหนดการเผื่อตายในเรื่องทรัพย์สินของตนเองหรือใน
การต่างๆ อันจะให้เกิดผลบังคับได้ตามกฎหมายเมื่อ
ผู้ทำพินัยกรรมตาย (มาตรา ๑๖๔๖, ๑๖๔๗)

พินัยกรรม

หมายถึง

(1) เอกสารแสดงเจตนา
กำหนดการเผื่อตาย

(2) กำหนดการเผื่อตาย
ด้วยคำสั่งครั้งสุดท้าย

(3) ในเรื่องทรัพย์สิน
ของตนเองหรือการต่าง ๆ

(4) เจตนาให้เกิดผลตาม
กฎหมายเมื่อผู้ทำตาย

หมายเหตุ ทรัพย์สินที่จะมีในอนาคต ก็แสดงเจตนาได้

ลักษณะสำคัญของพินัยกรรม

(1) ต้องมีเจตนากำหนดการ
เพื่อตายในเรื่องทรัพย์สินของ
ตนเองหรือการต่าง ๆ

(2) ต้องเป็นคำสั่งครั้ง
สุดท้ายในการแสดงเจตนา
กำหนดการเพื่อตาย

(3) ต้องมีเจตนาให้เกิดผลบังคับตามกฎหมาย

ผู้ทำมีความสามารถ
(มาตรา ๑๖๕๔)

ทำตามแบบ
(มาตรา ๑๖๕๕)

การทำพินัยกรรม

(1)
เป็นจำนำ
ทรัพย์สิ่งอย่าง
หนึ่งตาม ป.พ.พ.
มาตรา ๑๓๓๖

(2)
เกิดผลเมื่อผู้ทำ
พินัยกรรมตาย

(3)
ผู้ได้ทรัพย์สิ่ง
ตามพินัยกรรม
เรียกว่า ผู้รับ
พินัยกรรม

(4)
ผู้รับพินัยกรรม
เป็นทายาทตาม
ป.พ.พ. มาตรา
๑๖๐๓ วรรคสาม

(5)
ความเป็นทายาทประเภทผู้รับพินัยกรรม
จึงต้องอาศัยตัวพินัยกรรมเป็นข้อบ่งชี้

ทายาทประเภทผู้รับพินัยกรรม

อาศัยพินัยกรรมเป็น
ข้อบ่งชี้

ไม่จำเป็นต้องถึงกับได้กรรมสิทธิ์

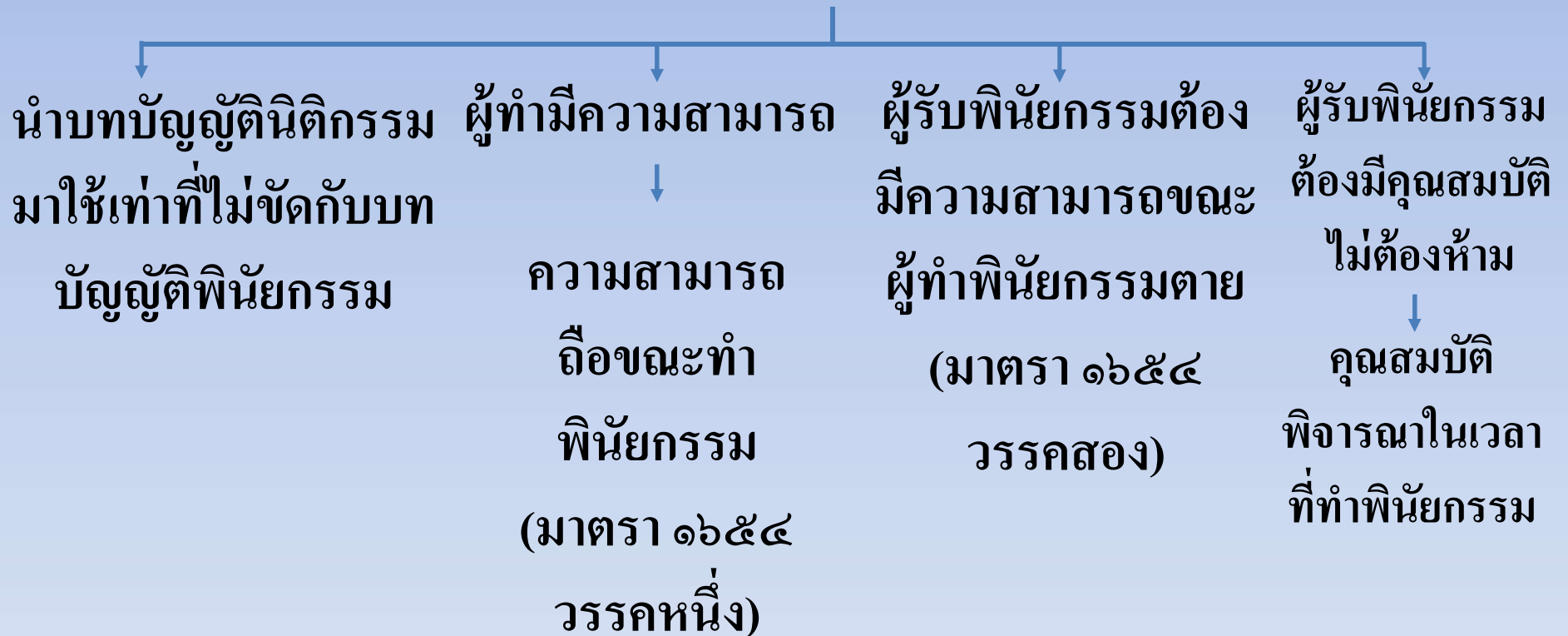
เพียงแต่ได้ประโยชน์ใน
ทรัพย์สินก็ถือว่าเป็นผู้รับ
พินัยกรรม

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๕๑๖/๒๕๐๓ (ประชุมใหญ่)
(สิทธิเก็บกินและสิทธิอาศัย)

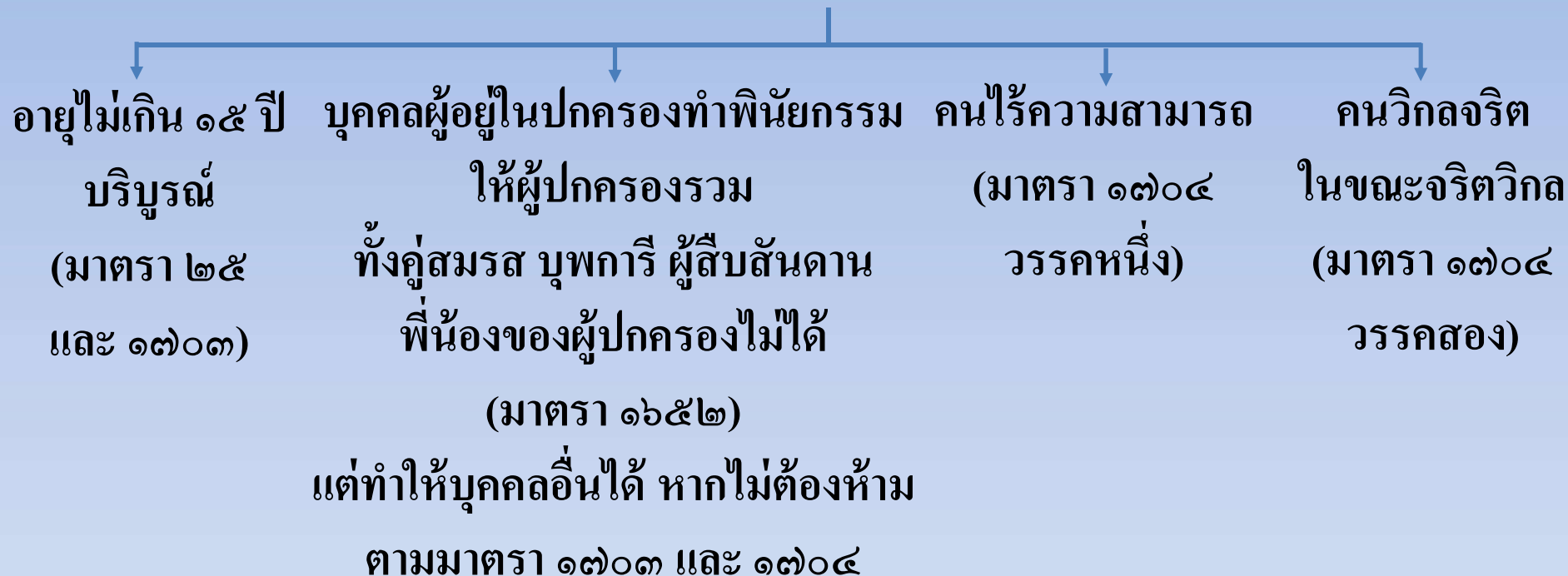
คำพิพากษาฎีกาที่ ๖๖๗/๒๕๔๒
(สิทธิเหนือพื้นดิน)

คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๔๕๗/๒๕๔๖
(สิทธิอยู่บ้านตลอดชีวิต)

หลักทั่วไปในการทำพินัยกรรม

บุคคลที่ไม่สามารถทำพินัยกรรม

ความสามารถของผู้ทำพินัยกรรม พิจารณาในเวลา
ทำพินัยกรรม (มาตรา ๑๖๕๔ วรรคหนึ่ง)

บุคคลเสมือนไร้ความสามารถทำได้ (ฎีกา ๑๗๗/๒๕๒๘)

ความสามารถของผู้รับพินัยกรรม

- หมายถึง สามารถมีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายในเวลาที่ทำพินัยกรรมตาย (มาตรา ๑๖๕๔ วรรคสอง)
- ต้องเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้ในเวลาที่ทำพินัยกรรมตาย (กรณีบุคคลธรรมดาเป็นไปตามมาตรา ๑๕ และ ๑๖๐๔ วรรคหนึ่ง กรณีนิติบุคคลเป็นไปตามมาตรา ๖๖ และ ๖๗) ทารกในครรภ์มารดาสามารถรับมรดกตามพินัยกรรมได้ (มาตรา ๑๕ วรรคสอง และ ๑๖๐๔ วรรคสอง)
- มูลนิธิที่ก่อตั้งโดยพินัยกรรมรับทรัพย์ตามพินัยกรรมได้ (มาตรา ๑๖๗๘) คำพิพากษาฎีกาที่ ๔๐๗๒/๒๕๒๒

บุคคลต้องห้ามมิให้รับทรัพย์ตามพินัยกรรม

(มาตรา ๑๖๕๒ และ ๑๖๕๓)

ผู้ปกครองรวมทั้ง
คู่สมรส บุพการี
ผู้สืบสันดาน และ
พี่น้องของผู้ปกครอง

ผู้เขียนพินัยกรรม
รวมทั้งคู่สมรส

พยานในพินัยกรรม
รวมทั้งคู่สมรส

เจ้าพนักงาน
ผู้จดข้อความ
พินัยกรรมด้วย
วาจา รวมทั้ง
คู่สมรส

ถือขณะทำพินัยกรรม

บุคคลต้องห้ามมิให้เป็นผู้รับพินัยกรรม

- ผู้ปกครองของบุคคลผู้อยู่ในปกครอง
รวมทั้งคู่สมรส บุพการี ผู้สืบสันดาน
พี่น้องของผู้ปกครอง (มาตรา ๑๖๕๒)

- คู่สมรสต้องชอบด้วยกฎหมาย

- บุพการี ผู้สืบสันดาน ถือตามความเป็นจริง

- พี่น้องของผู้ปกครอง หมายถึงพี่น้องร่วมบิดา
มารดาเดียวกันหรือร่วมแต่บิดาหรือมารดาเดียวกัน
ทำนอง ป.พ.พ. มาตรา ๑๖๒๕ (๓)(๔) ถือตามความ
เป็นจริง โดยบิดาของพี่น้องกับผู้ปกครองไม่จำเป็นต้อง
เป็นบิดาโดยชอบด้วยกฎหมาย (เทียบนัยคำพิพากษา
ฎีกาที่ ๔๘๒๘/๒๕๒๕ และ ที่ ๒๓๔๒/๒๕๔๕

- ผู้เขียนหรือพยานในพินัยกรรม
รวมทั้งคู่สมรส (มาตรา ๑๖๕๓)

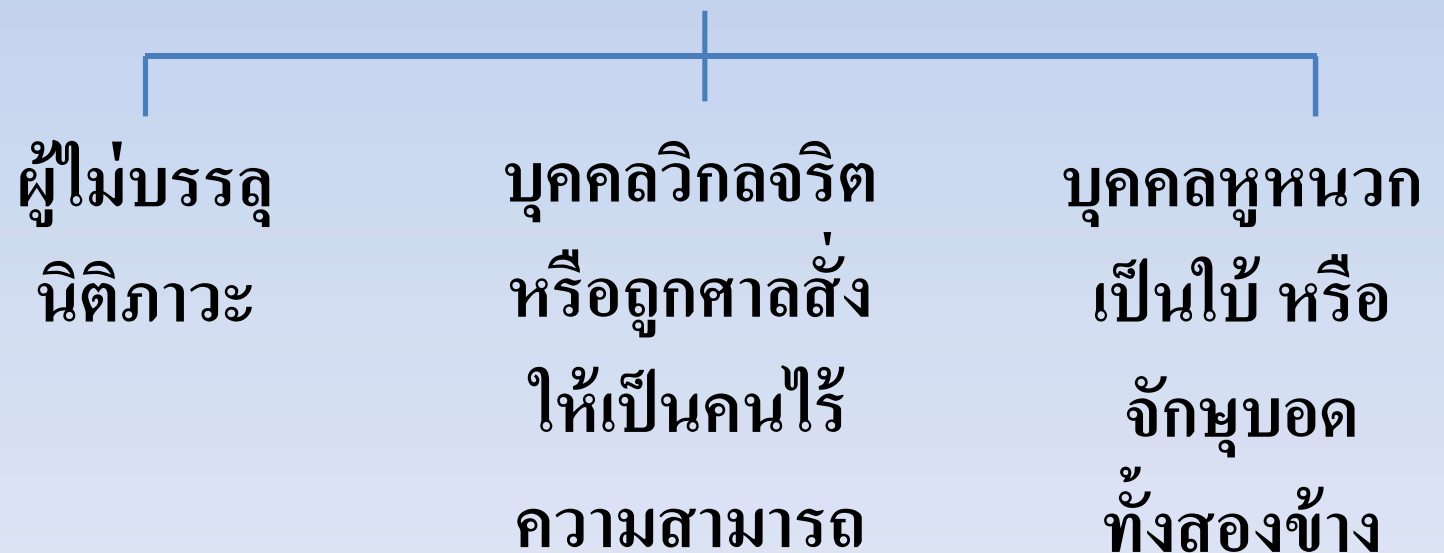
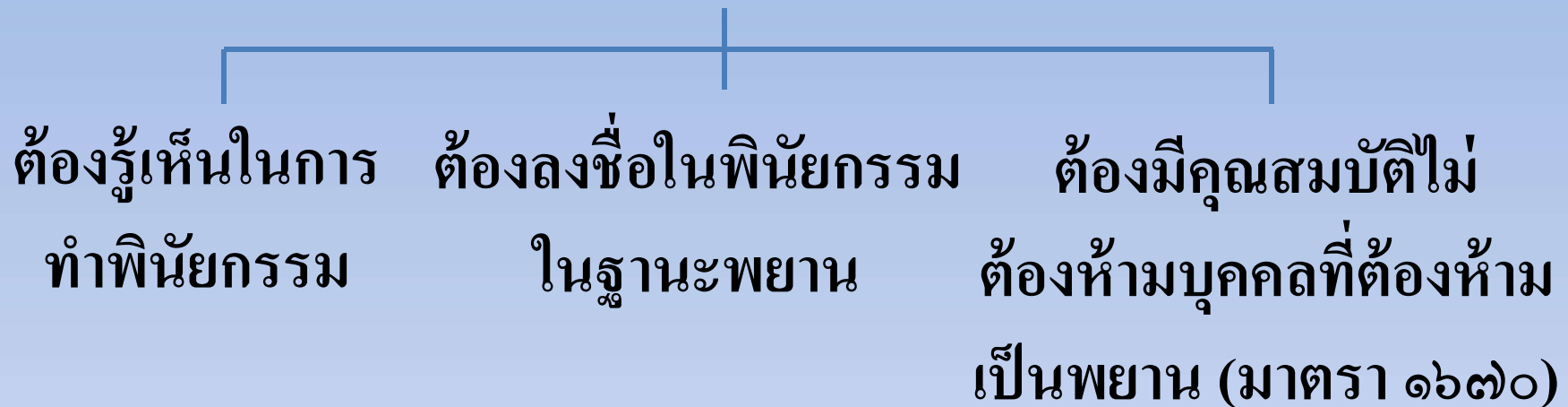
พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้จดข้อความ
พินัยกรรมแบบวาจา ถือเป็นผู้เขียน
(มาตรา ๑๖๕๓ ประกอบมาตรา ๑๖๖๓)

- ผู้พิมพ์ อนุโลมว่าเป็นผู้เขียน
คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๐๐๑/๒๕๓๘
(ข้อสอบเนติฯ สมัยที่ ๕๕)

หมายเหตุ การฝ่าฝืนมาตรา ๑๖๕๒ และ ๑๖๕๓ ไม่ทำให้พินัยกรรมโมฆะทั้งฉบับ
(มาตรา ๑๗๐๕) เสียเฉพาะจะเป็นผู้รับพินัยกรรมไม่ได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๓๖/๒๕๐๖)

พยานในพินัยกรรม

การลงลายมือชื่อของพยานในพินัยกรรม

พยานจะใช้ วิธีพิมพ์ ลายนิ้วมือ แกงใดๆ ตามมาตรา ๕ วรรคท้าย ไม่ได้เว้นแต่ พินัยกรรม แบบทำด้วย วาจา	ทำลายมือ ชื่อไม่ต้อง ระบุว่า พยาน (ฎีกา ๔๑๖๓/ ๒๕๒๕	ผู้แทนนิติบุคคล ลงชื่อเป็นพยาน ไม่ถือว่านิติ บุคคลเป็นพยาน (ฎีกา ๑๒๓๓/ ๒๕๐๕)	พยานไม่จำต้อง ทราบข้อความใน พินัยกรรม เว้นแต่กฎหมาย ระบุว่าต้องทราบ (มาตรา ๑๖๖๘) เช่น พินัยกรรม แบบเอกสารฝ่าย เมืองหรือแบบทำ ด้วยวาจา	พยานและผู้เขียน เป็นคนเดียวกันได้ (มาตรา ๑๖๗๑ วรรคท้าย) การไม่ระบุคำว่าพยาน ต่อท้ายคำว่าผู้เขียน กฎหมายมรดกไม่ได้ บัญญัติว่าเป็นโมฆะ (ฎีกา ๓๖๓/๒๔๕๒ ประชุมใหญ่ ๕๕๗/ ๒๕๐๖ และ ๑๑๕๓/ ๒๕๒๐)	พยานรับ ทรัพย์ตาม พินัยกรรม ไม่ได้เท่านั้น ไม่ทำให้ พินัยกรรม โมฆะทั้งฉบับ (ฎีกาที่ ๗๓๐/ ๒๔๘๕ และที่ ๓๓๖/๒๕๐๖)
---	---	---	--	---	---

ประเภทผู้รับพินัยกรรม (มาตรา ๑๖๕๑)

- ผู้รับพินัยกรรมลักษณะทั่วไป
- ผู้รับพินัยกรรมลักษณะเฉพาะ
- ถ้าสงสัยถือเป็นผู้รับพินัยกรรมลักษณะเฉพาะ
- การแบ่งประเภท ก่อให้เกิดผลต่างกัน
 - ผู้รับพินัยกรรมลักษณะเฉพาะจะถูกกำจัดมิให้ได้มรดกไม่ได้
(มาตรา ๑๖๐๕ วรรคสอง)
 - กรณีกองมรดกมีหนี้สิน ต้องนำทรัพย์สินตามพินัยกรรมลักษณะทั่วไปชำระก่อน (มาตรา ๑๗๔๐)
 - สิทธิและความรับผิดชอบของผู้รับพินัยกรรมทั้งสองประเภทแตกต่างกัน
(มาตรา ๑๖๕๑)

ประเภทของผู้รับพินัยกรรม (มาตรา ๑๖๕๑)

ผู้รับพินัยกรรมลักษณะทั่วไป

บุคคลที่รับทรัพย์มรดกทั้งหมด
หรือตามเศษส่วนหรือตามส่วน
ที่เหลือทั้งหมดซึ่งมิได้แยกไว้
ต่างหากเป็นพิเศษ

ผู้รับพินัยกรรมลักษณะเฉพาะ

บุคคลที่มีสิทธิรับทรัพย์สินเฉพาะ
สิ่งเฉพาะอย่างซึ่งเจาะจงไว้
โดยเฉพาะหรือแยกไว้ต่างหากเป็นพิเศษจากกองมรดก

กรณีสงสัยถือเป็นผู้รับพินัยกรรม
ลักษณะเฉพาะ

ตัวอย่างผู้รับพินัยกรรมลักษณะทั่วไป

1. ยกทรัพย์มรดก
ทั้งหมดให้บุตรชาย
คนสุดท้องหรือนาย
ชายทั้งหมด

2. ยกเงินฝากใน
ธนาคารให้บุตรสาว
คนโต ๑ ใน ๔
บุตรสาวคนเล็ก ๑ ใน
๔ บุตรชายได้รับส่วน
ที่เหลือทั้งหมด

3. ยกที่ดินและบ้านที่
เชียงใหม่แก่นายเอก
ยกเงินฝากใน
ธนาคารมั่งคั่งแก่นาย
โท ยกทรัพย์ที่เหลือ
ทั้งหมดให้นายตรี

เฉพาะนายตรีเป็น
ผู้รับพินัยกรรม
ลักษณะทั่วไป

ตัวอย่างผู้รับพินัยกรรมลักษณะเฉพาะ

1. ยกบ้านพร้อมที่ดิน
ที่กาญจนบุรีที่ดิน
จำนวนให้นายขาว

2. ยกเงินฝากใน
ธนาคารมั่นคงให้แก่
นายแดงทั้งหมด

3. ยกเงินฝากใน
ธนาคารมั่งคั่งให้แก่
นายดำทั้งหมด

นายขาวต้องรับภาระ
หนี้จำนวนด้วย จะนำ
เงินฝากในธนาคารมา
ไถ่ถอนจำนวนไม่ได้
(คำพิพากษาฎีกาที่
๑๖/๒๔๕๑)

ผลการแบ่งประเภทของผู้รับพินัยกรรม

ผู้รับพินัยกรรม

ลักษณะเฉพาะไม่

ถูกจำกัดมิให้ได้

มรดกไม่ได้

(มาตรา ๑๖๐๕ วรรคสอง)

กองมรดกมีหนี้สิน

ต้องนำทรัพย์สิน

ตามพินัยกรรมลักษณะ

ทั่วไปชำระก่อน

(มาตรา ๑๗๔๐)

สิทธิและความรับผิดชอบ

ของผู้รับพินัยกรรม

ทั้งสองประเภทแตกต่างกัน

(มาตรา ๑๖๕๑)

แบบของพินัยกรรม

พินัยกรรมไม่ถูกต้องตามแบบหนึ่งแต่ไปถูกต้องตามอีกแบบหนึ่ง ถือว่า
พินัยกรรมมีผลบังคับตามแบบที่ถูกต้อง ทั้งนี้ตามมาตรา ๑๗๔
(คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๒๑๑/๒๔๕๑ และที่ ๑๒๔๑/๒๕๒๕)

พินัยกรรมแบบธรรมดา

(มาตรา ๑๖๕๖)

ทำเป็นหนังสือ
(พิมพ์หรือเขียนก็ได้)

ลงวัน เดือน ปี

ผู้ทำลงลายมือชื่อ
พิมพ์ลายนิ้วมือได้
(มาตรา ๑๖๖๕)

พยานอย่างน้อย
สองคนลงลายมือชื่อ
พิมพ์ลายนิ้วมือไม่ได้
(มาตรา ๑๖๖๖)

ต้องลงลายมือชื่อต่อหน้า
กัน คืออยู่พร้อมกันขณะ
ลงลายมือชื่อ

หมายเหตุ ขณะที่ผู้ทำพินัยกรรมและพยานอย่างน้อยสองคนลงชื่อต้องอยู่พร้อมกันทั้งสามคน โดยจะลงลายมือชื่อก่อนหลังก็ได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๖๓/๒๔๙๒ ประชุมใหญ่) การขาด ลบๆ ไม่สมบูรณ์ เสียเฉพาะการขาด ลบๆ ไม่ทำให้พินัยกรรมเสียทั้งฉบับโดยถือว่าพินัยกรรมไม่มีการขาด ลบๆ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๗๕๓/๒๕๓๑) การที่จะถือว่าเป็นการขาด ลบๆ หมายถึงต้องทำต่อพินัยกรรมที่สมบูรณ์แล้ว คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๘๗/๒๔๘๙)

พินัยกรรมแบบเขียนเองทั้งฉบับ

(1) ผู้ทำต้องเขียนด้วย
ลายมือตนเองทั้งฉบับ

(2) ลงวัน เดือน ปี
ด้วยลายมือผู้ทำ

(3) ลงลายมือชื่อของตน
(พิมพ์ลายนิ้วมือไม่ได้)

พินัยกรรมแบบเขียนเองทั้งฉบับ

(มาตรา ๑๖๕๓)

ผู้ทำต้องเขียนทั้งฉบับ ลงวัน เดือน ปี ผู้ทำลงลายมือชื่อ
พิมพ์ไม่ได้ (พิมพ์ลายนิ้วมือไม่ได้)

ต้องเป็นลายมือเขียน และลายมือชื่อ
ของผู้ทำพินัยกรรมทั้งหมด

พินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมือง

(มาตรา ๑๖๕๘)

ผู้ทำแจ้ง	กรรมการ	กรรมการอำเภอ	ผู้ทำและพยาน	กรรมการอำเภอ	กรรมการอำเภอ
ข้อความที่	อำเภอจด	อ่านข้อความที่	ลงลายมือชื่อเมื่อ	ลงลายมือชื่อ	จดด้วยตนเอง
จะใส่ใน	ข้อความ	จดให้ผู้ทำและ	ข้อความที่จด	วัน เดือน ปี ใน	ว่าพินัยกรรม
พินัยกรรม	ตามที่แจ้ง	พยานฟัง	ตรงกับที่แจ้ง	ข้อความที่จด	ทำถูกต้องตาม
แก่กรรมการ			ผู้ทำพิมพ์ลาย		ข้างต้น (พิมพ์
อำเภอ	อาจให้ผู้อื่นจด		นิ้วมือได้		หรือเขียนก็ได้)
พยานอย่าง	(พิมพ์หรือเขียน)		(มาตรา ๑๖๖๕)		แล้ว
น้อยสองคน	แทนก็ได้		พยานพิมพ์		ประทับตราตำแหน่ง
			ลายนิ้วมือไม่ได้		ให้คนอื่นจดไม่ได้
กรรมการอำเภอ และพยาน			(มาตรา ๑๖๖๖)		
ต้องอยู่พร้อมกันขณะผู้แจ้ง					

พินัยกรรมเอกสารฝ่ายเมืองไปทำนอกที่ว่าการอำเภอได้ (มาตรา ๑๖๕๙)

พินัยกรรมแบบเอกสารลับ

(มาตรา ๑๖๖๐)

ผู้ทำลงลายมือชื่อในพินัยกรรม (พิมพ์ลายนิ้วมือได้)	ผู้ทำพินึกและลงลายมือชื่อตามรอยพินึก(พิมพ์ลายนิ้วมือได้)	ผู้ทำนำพินัยกรรมไปแสดงต่อกรรมการอำเภอน้อยสองคนและพยานอย่างน้อยสองคน	ผู้ทำให้ถ้อยคำต่อกรรมการอำเภอน้อยสองคนว่า เป็นพินัยกรรมของผู้ทำ	กรรมการอำเภोजดถ้อยคำของผู้ทำและวัน เดือน ปี ที่นำพินัยกรรมมาแสดงบนซองและประทับตราประจำตำแหน่ง	กรรมการอำเภอยุติการผู้ทำและพยานลงลายมือชื่อบนซอง
---	--	---	---	---	--

พินัยกรรมมีความหมายตามมาตรา ๑๖๔๖ เท่านั้น ยังไม่ต้องครบถ้วนสมบูรณ์ตามแบบพินัยกรรม

ถ้ามีผู้อื่นเขียนพินัยกรรม ต้องแจ้งนามและภูมิลำเนาผู้เขียนด้วย

พินัยกรรมแบบทำด้วยวาจา

(มาตรา ๑๖๖๓)

ผู้ทำแสดงเจตนา	พยานสองคน	พยานแจ้งข้อความ	กรรมการอำเภอ	พยานลง
กำหนดข้อพินัยกรรม	ต้องไปแสดง	ที่ผู้ทำสั่งด้วยวาจา	จดข้อความ	ลายมือชื่อ
ต่อหน้าพยานอย่าง	ตนต่อกรรมการ	เดือน ปี สถานที่ที่ทำ	ที่พยานแจ้ง	(พิมพ์ลายนิ้ว
น้อยสองคน	อำเภอโดยไม่	และพฤติการณ์พิเศษ		มือได้)

ชักช้า

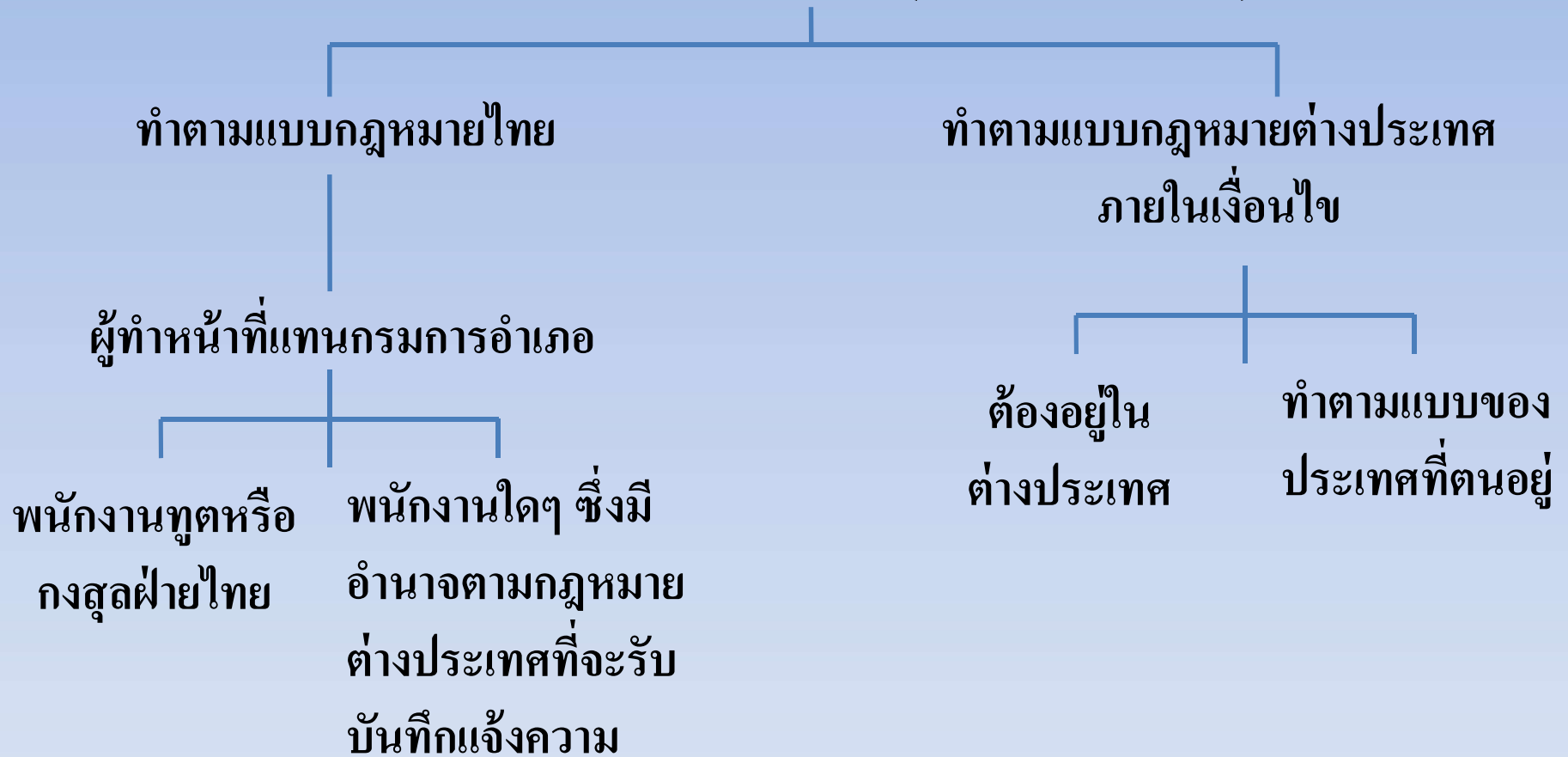
ต้องมีเหตุที่จะทำ

มีพฤติการณ์พิเศษ

ไม่สามารถทำพินัยกรรมแบบอื่น

พินัยกรรมสิ้นผลเมื่อพ้นกำหนด ๑ เดือน นับแต่เวลาผู้ทำ
กลับมาสู่ฐานะที่จะทำพินัยกรรมแบบอื่นได้ (มาตรา ๑๖๖๔)

การทำพินัยกรรมแบบในต่างประเทศ ของคนในบังคับไทย (มาตรา ๑๖๖๗)

หมายเหตุ คนในบังคับไทยหมายถึงบุคคลที่มีสัญชาติไทย

พินัยกรรมแบบทำตามกฎหมายต่างประเทศ (มาตรา ๑๖๖๗)

ต้องเป็นคนในบังคับ
ไทย(มีสัญชาติไทย)

ต้องอยู่ใน
ต่างประเทศ

ต้องทำตามแบบ
ประเทศที่ไปอยู่

ไม่จำเป็นต้องถึงกับ
มีภูมิลำเนา เช่น
อาจไปเที่ยวก็ได้

ตามกฎหมายของ
ประเทศที่ไปอยู่

การทำพินัยกรรมในระหว่างเวลาที่ประเทศ อยู่ในภาวะการรบหรือการสงคราม

(มาตรา ๑๖๖๕)

บุคคลที่ทำหน้าที่แทนกรรมการอำเภอ

นายทหารหรือข้าราชการ
ฝ่ายทหารชั้นสัญญาบัตร

แพทย์แห่งโรงพยาบาล

กรณีป่วยเจ็บ หรือ
ต้องบาดเจ็บอยู่ในโรงพยาบาล

หมายเหตุ การรบหรือสงครามอาจอยู่ในประเทศหรือต่างประเทศก็ได้

การขุด ลบ ตก เติม หรือแก้ไขพินัยกรรม

แบบธรรมดา	แบบเขียนเองทั้งฉบับ	แบบเอกสารฝ่ายเมือง	แบบเอกสารลับ	แบบทำด้วยวาจา
(มาตรา ๑๖๕๖	ฉบับ (มาตรา ๑๖๕๗	(มาตรา ๑๖๕๘	(มาตรา ๑๖๖๐	
วรรคสอง)	วรรคสอง)	วรรคสอง)	วรรคสอง)	ไม่มีบทบัญญัติ
ทำตามขั้นตอน	ทำด้วยลายมือ	ผู้ทำ พยาน กรรมการ	ผู้ทำลงลายมือชื่อ	ให้ขุด ลบ ตก
เดียวกับการทำ	ตนเอง แล้วลง	อำเภอ ลงลายมือชื่อ	ผู้ทำลงลายมือชื่อ	เติม แก้ไข
พินัยกรรม คือ ลง	ลายมือชื่อกำกับ	กำกับ	กำกับ	เปลี่ยนแปลง
วัน เดือน ปี ผู้ทำ	ไม่ต้องลงวัน	ไม่ต้องลงวัน		
และพยานอย่าง	เดือน ปี	เดือน ปี		
น้อยสองคนลง				
ลายมือชื่อ)				
พยานอาจเป็นคนละคนกับพยาน				
ในพินัยกรรมก่อนแก้ไขก็ได้				

เวลาที่พินัยกรรมมีผลบังคับ

พินัยกรรมเกิดผล
เมื่อผู้ทำพินัยกรรม
ตาย (มาตรา ๑๖๔๖)

สิทธิและหน้าที่ตามพินัยกรรม
เรียกร้องบังคับได้ทันที เมื่อผู้ทำ
พินัยกรรมตาย

เว้นแต่ผู้ทำพินัยกรรมกำหนด

เงื่อนไข (มาตรา ๑๘๒)

เงื่อนไข (มาตรา ๑๘๑)

ให้มีผลเรียกร้องบังคับภายหลัง (มาตรา ๑๖๗๓)

เงื่อนไข — ข้อความใดอันบังคับไว้ให้นิติกรรมเป็นผลหรือนิติกรรมสิ้นผล
ต่อเมื่อมีเหตุการณ์อันไม่แน่นอนว่าจะเกิดขึ้นหรือไม่ในอนาคต

เงื่อนไข - เวลาที่เริ่มต้นให้นิติกรรมมีผลหรือเวลาที่ทำให้นิติกรรมสิ้นผล

พินัยกรรม

มี

เงื่อนไข

หมายถึง

ข้อความอันบังคับไว้ให้
พินัยกรรมเป็นผลหรือ
สิ้นผลต่อเมื่อมีเหตุการณ์
อันไม่แน่นอนว่าจะเกิดขึ้น
หรือไม่ในอนาคต

มาตรา ๑๖๗๓ ประกอบ

มาตรา ๑๘๒

เงื่อนไขเวลา

หมายถึง

เวลาที่เริ่มต้นให้พินัยกรรม
มีผลหรือเวลาที่ทำให้
พินัยกรรมสิ้นผล

มาตรา ๑๖๗๓ ประกอบ

มาตรา ๑๕๑

ประเภทพินัยกรรมที่มีเงื่อนไข

พินัยกรรมที่มีเงื่อนไขบังคับก่อน

หมายถึง

พินัยกรรมที่กำหนดข้อความว่า ผู้รับพินัยกรรมจะเรียกร้องบังคับตามพินัยกรรมไม่ได้จนกว่าจะมีเหตุการณ์อันไม่แน่นอนว่าจะเกิดขึ้นหรือไม่ในอนาคต

พินัยกรรมที่มีเงื่อนไขบังคับหลัง

หมายถึง

พินัยกรรมที่กำหนดข้อความว่า ผู้รับพินัยกรรมสิ้นสิทธิที่จะได้รับทรัพย์สินตามพินัยกรรม เมื่อมีเหตุการณ์อันไม่แน่นอนว่าจะเกิดหรือไม่ในอนาคต

พินัยกรรมอาจมีเงื่อนไขบังคับก่อน หรือเงื่อนไขบังคับหลัง ในพินัยกรรมฉบับเดียวกัน หรือในทรัพย์สินชนิดเดียวกันได้

ผลของพินัยกรรมที่มีเงื่อนไขบังคับก่อน

ถ้าเงื่อนไขสำเร็จก่อนผู้ทำ
พินัยกรรมตาย ข้อกำหนด
มีผลเมื่อผู้ทำพินัยกรรมตาย
(มาตรา ๑๖๗๔ วรรคหนึ่ง)

ถ้าเงื่อนไขสำเร็จหลังผู้ทำ
พินัยกรรมตาย ข้อกำหนด
มีผลนับตั้งแต่เงื่อนไขสำเร็จ
(มาตรา ๑๖๗๔ วรรคสอง)

ถ้าเงื่อนไขไม่อาจสำเร็จ
ข้อกำหนดพินัยกรรม
เป็นอันตกไป
(มาตรา ๑๖๕๘ (๒))

เว้นแต่

พินัยกรรมจะกำหนดให้มีผลย้อนหลัง
ถึงเวลาตาย(มาตรา ๑๖๗๔ วรรคท้าย)

พินัยกรรมที่มีเงื่อนไขบังคับก่อน หมายถึง พินัยกรรมที่กำหนดข้อความว่าผู้รับพินัยกรรมจะเรียกร้อง
บังคับตามพินัยกรรมไม่ได้ จนกว่าจะมีเหตุการณ์อันไม่แน่นอนว่าจะเกิดขึ้นหรือไม่ในอนาคต

ผลของพินัยกรรมที่มีเงื่อนไขบังคับหลัง

ถ้าเงื่อนไขสำเร็จก่อนผู้ทำ พินัยกรรมตาย ข้อกำหนด พินัยกรรมเป็นอันไร้ผล (มาตรา ๑๖๗๔ วรรคหนึ่ง)	ถ้าเงื่อนไขสำเร็จหลังผู้ทำพินัยกรรม ตาย ข้อกำหนดมีผลนับตั้งแต่เวลาตาย และตกเป็นอันไร้ผลนับแต่เงื่อนไขสำเร็จ (มาตรา ๑๖๗๔ วรรคสาม)	ถ้าเงื่อนไขไม่อาจสำเร็จ เลยข้อกำหนดมีผลเมื่อ ผู้ทำพินัยกรรมตาย โดย ถือว่าไม่มีเงื่อนไขบังคับ หลัง (มาตรา ๑๖๕๘ (๒))
--	---	--

เว้นแต่

พินัยกรรมให้มีผลย้อนหลังถึงเวลาตาย
(มาตรา ๑๖๗๔ วรรคท้าย)

พินัยกรรมที่มีเงื่อนไขบังคับหลัง หมายถึง พินัยกรรมที่กำหนดข้อความว่าผู้รับพินัยกรรมสันติสิทธิที่จะได้รับทรัพย์สินตามพินัยกรรม เมื่อมีเหตุการณ์อันไม่แน่นอนว่าจะเกิดหรือไม่ในอนาคต

การตั้งผู้จัดการทรัพย์สิน ตามพินัยกรรมที่มีเงื่อนไข (มาตรา ๑๖๗๕)

ต้องเป็นพินัยกรรม
ที่มีเงื่อนไขบังคับก่อน

เงื่อนไขยังไม่สำเร็จ

ผู้รับพินัยกรรม
ตามพินัยกรรม
ยื่นคำร้องขอต่อศาล

หมายเหตุ พินัยกรรมที่มีเงื่อนไขเวลาเริ่มต้นไม่มีบัญญัติเรื่องตั้งผู้จัดการทรัพย์สิน กรณีนี้น่าจะ
นำมาตรา ๑๖๗๕ มาบังคับโดยอาศัยมาตรา ๔ วรรคสอง แห่ง ป.พ.พ.

ประเภทพินัยกรรมที่มีเงื่อนไขเวลา

พินัยกรรมที่มีเงื่อนไขเวลาเริ่มต้น

หมายถึง

พินัยกรรมที่มีกำหนดเวลา
เริ่มต้นให้ผู้รับพินัยกรรมมี
สิทธิเรียกร้องตามพินัยกรรม

(มาตรา ๑๖๗๓ ประกอบมาตรา ๑๕๑ วรรคหนึ่ง)

พินัยกรรมที่มีเงื่อนไขเวลาสิ้นสุด

หมายถึง

พินัยกรรมที่มีกำหนดเวลา
ให้ผู้รับพินัยกรรมสิ้นสิทธิ
ในมรดกตามพินัยกรรม

(มาตรา ๑๖๗๓ ประกอบมาตรา ๑๕๑ วรรคสอง)

ผลของพินัยกรรมที่มีเงื่อนเวลา

เงื่อนเวลาเริ่มต้น
มาถึงก่อนผู้ทำ
พินัยกรรมตาย
ข้อกำหนดมีผล
นับแต่วันที่ผู้ทำ
พินัยกรรมตาย

เงื่อนเวลาเริ่มต้น
มาถึงภายหลัง
ผู้ทำพินัยกรรม
ตาย ข้อกำหนด
มีผลนับแต่ถึง
กำหนดตาม
เงื่อนเวลา

เงื่อนเวลาสิ้นสุด
มาถึงก่อนผู้ทำ
พินัยกรรมตาย
ข้อกำหนดเป็น
อันสิ้นผล

เงื่อนเวลาสิ้นสุด
มาถึงภายหลัง
ผู้ทำพินัยกรรมตาย
ข้อกำหนด
พินัยกรรมเป็น
อันสิ้นผล เมื่อถึง
เวลาที่กำหนด

การตั้งมูลนิธิตามพินัยกรรม (มาตรา ๑๖๗๖)

กำหนดตัวบุคคลให้
มีภาระติดพันก่อตั้ง

สั่งให้จัดทรัพย์สินไว้โดยตรง
เพื่อให้ก่อตั้งมูลนิธิ

ต้องมีการร้องขอ
(มาตรา ๑๖๗๗)

โดย

ทายาท

ผู้จัดการมรดก บุคคลที่พินัยกรรมกำหนดถ้ามีก่อน

ถ้าบุคคลข้างต้นไม่ร้องขอ
ก็ให้อำนาจร้องขอตกแก่

ผู้มีส่วนได้เสีย

พนักงานอัยการ

ทรัพย์สินตามพินัยกรรมก่อตั้งมูลนิติ

กรณีก่อตั้งมูลนิติได้

(มาตรา ๑๖๗๘)

ตกแก่มูลนิติ นับแต่
เวลาซึ่งพินัยกรรม
มีผล(เวลาที่ผู้ทำ
พินัยกรรมตาย)

ตกทอดไปตามที่ระบุ
ไว้ในพินัยกรรม
(มาตรา ๑๖๗๕ วรรคหนึ่ง)

ตกแก่นิติบุคคลอื่น
ที่มีวัตถุประสงค์
ใกล้ชิดกับความประสงค์
ของผู้ทำพินัยกรรม
(กรณีพินัยกรรมไม่ระบุ)

โดย

ทายาท ผู้จัดการมรดก พนักงานอัยการ ผู้มีส่วนได้เสีย

ร้องขอให้ศาลจัดสรร

(มาตรา ๑๖๗๕ วรรคสอง)

กรณีก่อตั้งมูลนิติไม่ได้

(มาตรา ๑๖๗๕)

ข้อกำหนด
พินัยกรรมจัด
ตั้งมูลนิติเป็น
อันไร้ผล

(มาตรา ๑๖๗๕
วรรคท้าย)

ทรัพย์สินตกแก่ทายาท
โดยธรรม หรือแผ่นดิน
(มาตรา ๑๖๕๕)

มูลนิธิไม่อาจตั้งได้ตามพินัยกรรม

ต้องจัดการทรัพย์สิน ตามลำดับ

(มาตรา ๑๖๗๕)

๑ ให้ตกทอดตามที่พินัยกรรมระบุ (ถ้ามี)

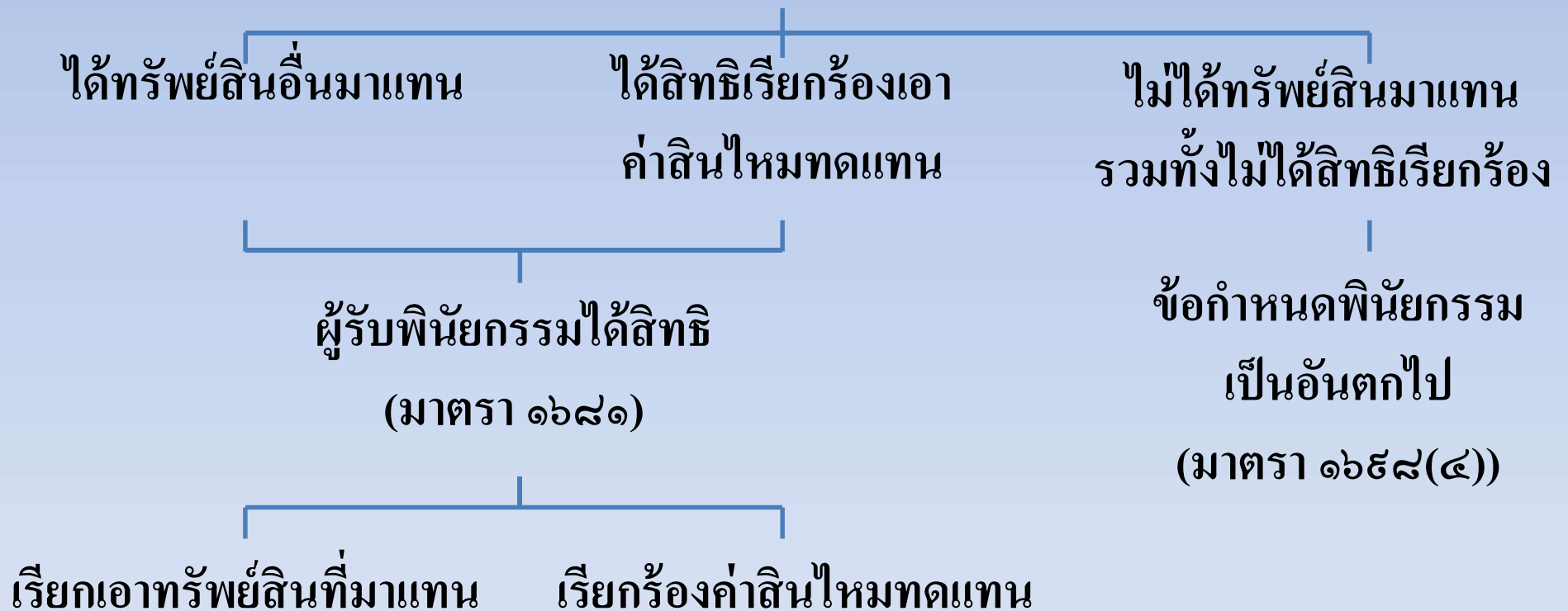

๒ ศาลจัดทรัพย์สินนั้นให้แก่บุคคลอื่น
ซึ่งมีวัตถุประสงค์ใกล้ชิดกับความประสงค์
ของผู้ทำพินัยกรรม

๓ ข้อกำหนดเป็นอันไร้ผลทรัพย์สิน
ตกแก่ทายาทโดยธรรมหรือแผ่นดิน

ผลบังคับเรียกร้อง
ทรัพย์สิน ซึ่งเป็นวัตถุแห่งพินัยกรรมสูญหาย ทำลาย บอบสลาย
ก่อน ผู้ทำพินัยกรรมตาย

พินัยกรรมปลดหนี้หรือโอนสิทธิเรียกร้อง (มาตรา ๑๖๘๒)

มีผลเพียงจำนวนที่ค้างชำระอยู่
ในเวลาที่ทำพินัยกรรมตาย
เว้นแต่กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

ต้องส่งมอบเอกสารหลักฐาน
ให้แก่ผู้รับพินัยกรรม

หากต้องกระทำหรือดำเนินการตามมาตรา
๓๐๓ ถึง ๓๑๓ และ ๓๔๐ ให้ผู้จัดการตาม
พินัยกรรมหรือผู้รับพินัยกรรมเป็นผู้กระทำ
หรือดำเนินการ

พินัยกรรมยกทรัพย์สินให้เจ้าหนี้ (มาตรา ๑๖๘๓)

สันนิษฐานว่ามีได้ทำขึ้นเพื่อชำระหนี้ที่ค้างชำระ

การตีความพินัยกรรม

พินัยกรรมตีความให้เกิดผล
หลายทาง หรือหลายนัย
(มาตรา ๑๖๘๔)

ตีความให้ตรงกับ
ประสงค์ (เจตนา) ของผู้ทำ
พินัยกรรมมากที่สุด คือ
เพ่งเล็งถึงเจตนาอันแท้จริง
(มาตรา ๑๗๑)

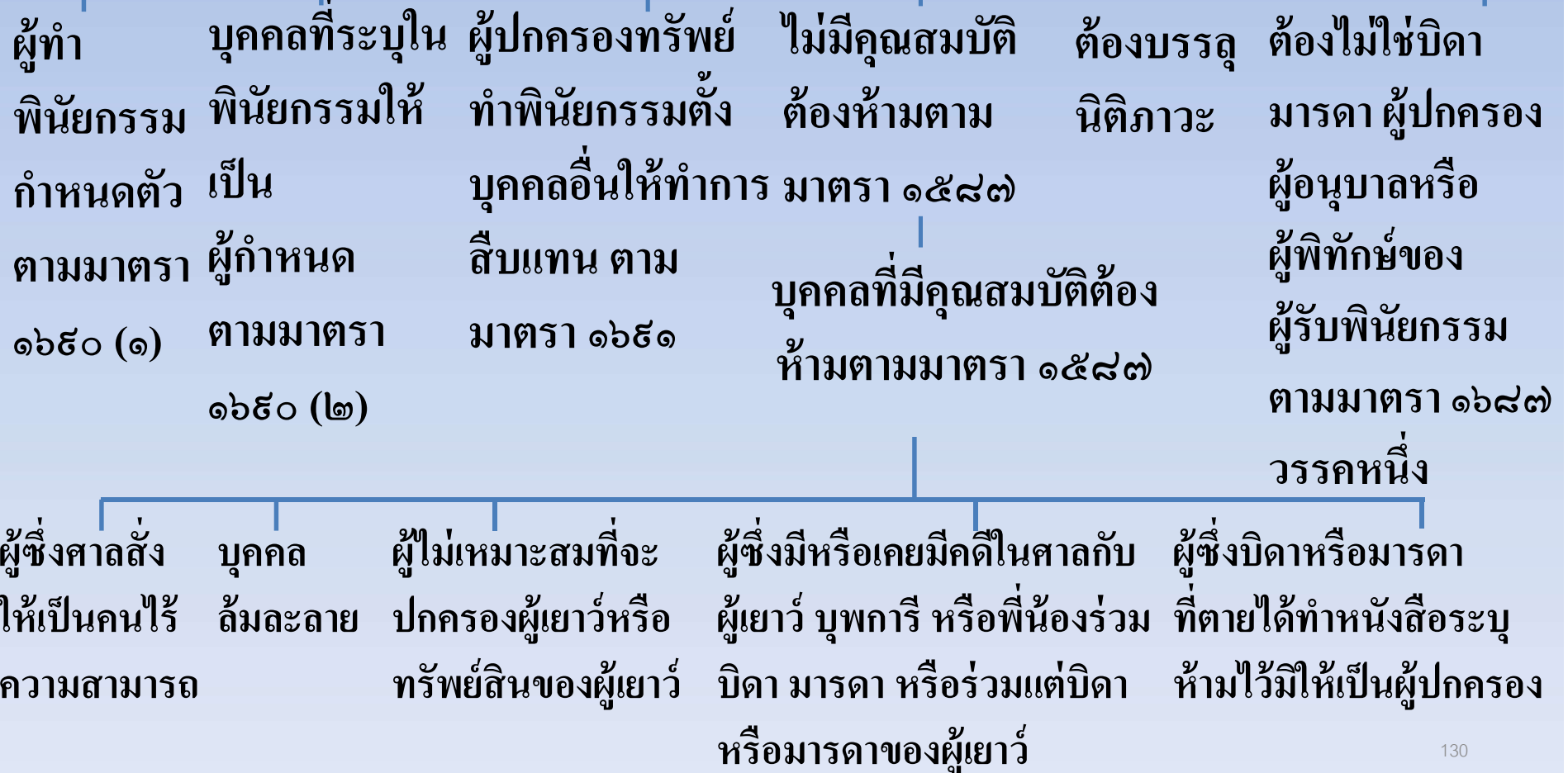
พินัยกรรมกำหนด
คุณสมบัติผู้รับพินัยกรรม
(มาตรา ๑๖๘๕)

บุคคลใดมีคุณสมบัติตามที่
กำหนดมีสิทธิได้รับทรัพย์
ตามพินัยกรรม ถ้ามีหลาย
คนให้ปันส่วนเท่ากัน

พินัยกรรมตั้งผู้ปกครองทรัพย์

วิธีตั้งผู้ปกครองทรัพย์

คุณสมบัติของผู้ปกครองทรัพย์

การเพิกถอนพินัยกรรมหรือข้อกำหนดพินัยกรรมก่อนผู้ทำตาย

ทำพินัยกรรมฉบับหลัง
เพิกถอนพินัยกรรม
ฉบับก่อนทั้งหมดหรือ
บางส่วนโดย

ขัดแย้ง (มาตรา ๑๖๕๔) ปริยาย (มาตรา ๑๖๕๓)

กรณีนี้ไม่ใช่การแก้ไขเปลี่ยนแปลงพินัยกรรม
ที่ต้องทำตามมาตรา ๑๖๕๖ วรรคสอง มาตรา
๑๖๕๗ วรรคสอง มาตรา ๑๖๕๘ วรรคสอง
และมาตรา ๑๖๖๐ วรรคสอง

ผู้ทำพินัยกรรมทำลายหรือขีด
ฆ่าพินัยกรรมด้วยความตั้งใจ
(มาตรา ๑๖๕๕ วรรคหนึ่ง)

ถ้าพินัยกรรมมีต้นฉบับ
หลายฉบับ ต้องทำลายหรือ
ขีดฆ่าทุกฉบับ (มาตรา ๑๖๕๕
วรรคสอง)

โอนไปโดยสมบูรณ์ หรือทำลาย
ทรัพย์สินซึ่งเป็นวัตถุแห่ง
พินัยกรรมไปด้วยความตั้งใจ
(มาตรา ๑๖๕๖)

หมายเหตุ

โอนไปโดยสมบูรณ์หมายความว่า
การโอนทรัพย์สินนั้นต้องมีผลอยู่ใน
ขณะที่ผู้ทำพินัยกรรมตาย

ถ้าโอนไปแล้วทรัพย์สินกลับคืนมา
เป็นของผู้ทำพินัยกรรมอีกไม่
ถือว่าเป็นการโอนไปโดยสมบูรณ์
(คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๓๖๔/๒๕๑๖
ที่ ๓๘๓๕/๒๕๓๓ และที่ ๕๕๖๓/
๒๕๓๕)

การเพิกถอนพินัยกรรมหลังผู้ทำพินัยกรรมตาย

พินัยกรรมที่เกิดจากการ
ข่มขู่ (มาตรา ๑๗๐๘)

หลักเกณฑ์ในการร้องขอ

ผู้ร้องขอ	ผู้ทำพินัยกรรม	การข่มขู่ต้อง
ต้องมีส่วน	ตายแล้วภายใน	ร้ายแรงหรือถึง
ได้เสีย	กำหนดระยะเวลา	ขนาดและไม่จำกัด
	เวลา ๑ ปีนับแต่	ว่าใครข่มขู่
	พ้นจากการข่มขู่	

พินัยกรรมที่เกิดจากการ
สำคัญผิดหรือกลั่นแกล้ง
(มาตรา ๑๗๐๙)

หลักเกณฑ์ในการร้องขอ

ผู้ร้องขอ	ผู้ทำพินัยกรรม	ความสำคัญผิด
ต้องมีส่วน	ตายแล้วภายใน	หรือกลั่นแกล้ง
ได้เสีย	กำหนดระยะเวลา	ต้องถึงขนาด
	เวลา ๑ ปีนับแต่	และไม่จำกัดว่า
	รู้ถึงการสำคัญ	ใครเป็นผู้ฉ้อฉล
	ผิดหรือกลั่นแกล้ง	

อายุความการฟ้องขอให้เพิกถอนพินัยกรรม (มาตรา ๑๗๑๐)

สามเดือนหลังผู้ทำ
พินัยกรรมตาย
กรณีโจทก์รู้เหตุ
เพิกถอนระหว่าง
ผู้ทำพินัยกรรมมี
ชีวิต (มาตรา ๑๗๑๐
(๑))

สามเดือน
ภายหลังที่โจทก์รู้
เหตุที่ขอให้เพิก
ถอนกรณีอื่นคือ
มิใช่กรณีตาม
มาตรา ๑๗๑๐ (๑)
(มาตรา ๑๗๑๐
(๒))

สามเดือนนับแต่รู้
ว่ามีข้อกำหนด
พินัยกรรมกระทบ
กระทั่งถึงส่วนได้เสีย
ของตน แม้จะรู้ว่ามี
เหตุแห่งการเพิกถอน
(มาตรา ๑๗๑๐
วรรคสอง)

สิบปีนับแต่ผู้ทำ
พินัยกรรมตาย
(มาตรา ๑๗๑๐
วรรคท้าย)

การตกไปแห่งพินัยกรรมหรือข้อกำหนดพินัยกรรม (มาตรา ๑๖๕๘)

เมื่อผู้รับพินัยกรรม
ตายก่อนผู้ทำ
พินัยกรรม
(มาตรา ๑๖๕๘(๑))

↓
ตายตามนี้ไม่น่าจะ
รวมถึงกรณีศาลสั่ง
ให้เป็นคนสาบสูญ

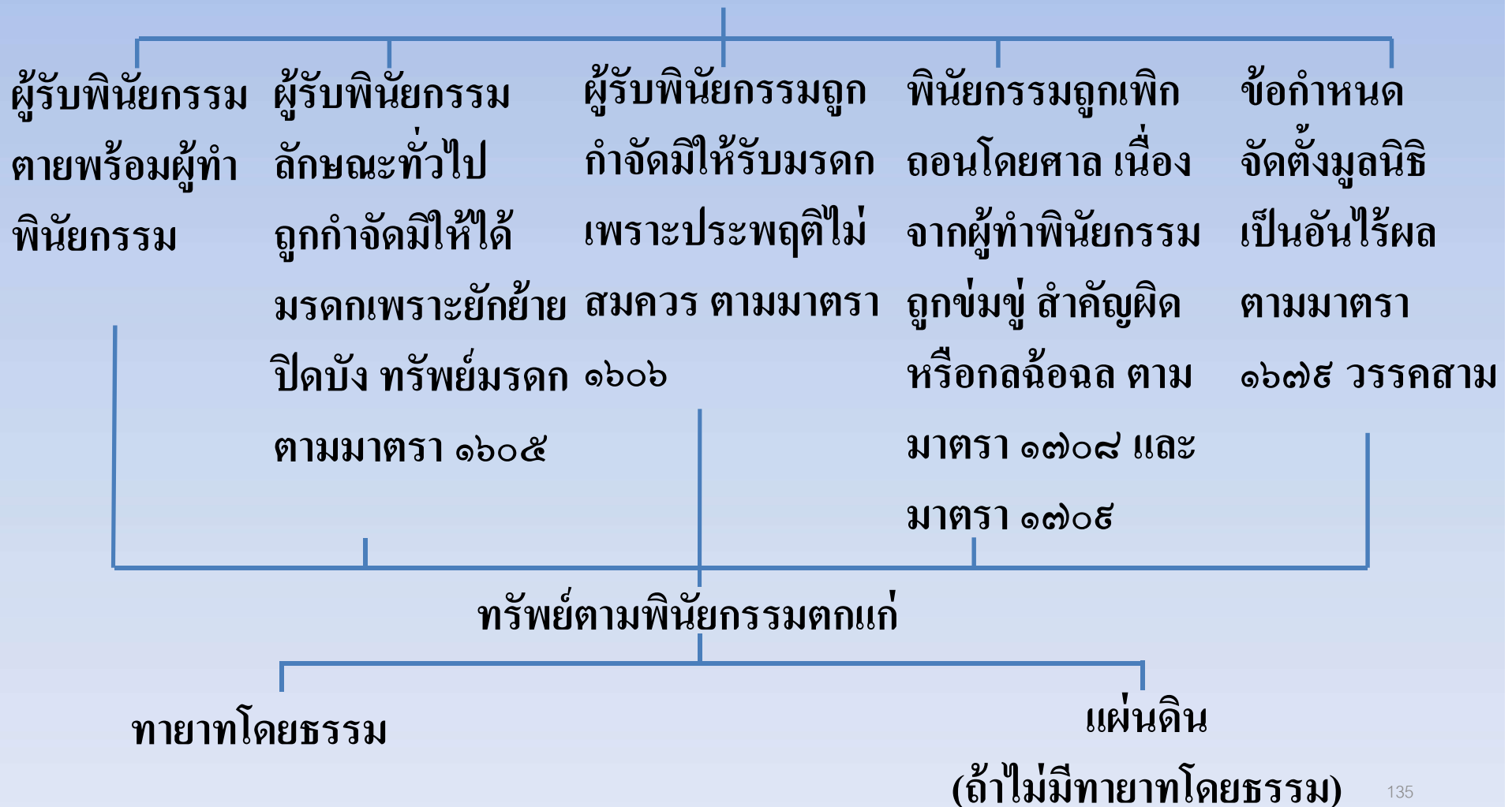
เงื่อนไขบังคับก่อน
ของพินัยกรรมไม่
อาจสำเร็จได้หรือ
ผู้รับพินัยกรรมตาย
ก่อนเงื่อนไขบังคับ
ก่อนสำเร็จ
(มาตรา ๑๖๕๘(๒))

ผู้รับพินัยกรรมสละ
พินัยกรรม (มาตรา
๑๖๕๘ (๓))

↓
วิธีการสละ และผล
การสละเป็นไปตาม
(มาตรา ๑๖๑๐ ถึง
๑๖๑๕)

ทรัพย์สินสูญหาย
ถูกทำลาย โดยผู้ทำ
พินัยกรรมมิได้
ตั้งใจระหว่างมีชีวิต
และไม่ได้ขอแทน
หรือสิทธิเรียกค่า
ทดแทน (มาตรา
๑๖๕๘ (๔))

การไร้ผลของพินัยกรรมและข้อกำหนดพินัยกรรม (มาตรา ๑๖๕๕)

ความเสียหายแห่งพินัยกรรมหรือข้อกำหนดพินัยกรรม

1. ข้อกำหนดห้ามผู้รับประโยชน์โอนทรัพย์สินที่รับมาโดยมิได้กำหนดบุคคลที่จะรับทรัพย์เมื่อมีการโอน
ถือว่าข้อกำหนดห้ามโอนไม่มี(มาตรา ๑๗๐๐)
2. ข้อกำหนดที่มีเงื่อนไขให้ผู้รับจำหน่ายทรัพย์สินที่ได้รับตามพินัยกรรมถือว่าเงื่อนไขไม่มี(มาตรา ๑๗๐๓)
ถือว่าเงื่อนไขไม่มี(มาตรา ๑๗๐๓)
3. ข้อกำหนดที่มีเงื่อนไขให้ผู้รับพินัยกรรมจำหน่ายทรัพย์สินของเขาโดยพินัยกรรมให้แก่ผู้ทำพินัยกรรมหรือบุคคลภายนอก
ข้อกำหนดตกเป็นโมฆะ(มาตรา ๑๗๐๖(๑))
4. ข้อกำหนดพินัยกรรมระบุตัวผู้รับพินัยกรรมไม่แน่นอน
ข้อกำหนดตกเป็นโมฆะ(มาตรา ๑๗๐๓)
5. ระบุตัวทรัพย์ไม่แน่นอนหรือให้บุคคลกำหนดมากน้อยตามแต่ใจ
ข้อกำหนดตกเป็นโมฆะ(มาตรา ๑๗๐๖(๓))
6. พินัยกรรมซึ่งทำโดยบุคคลอายุไม่ครบสิบห้าปีบริบูรณ์
พินัยกรรมเป็นโมฆะ(มาตรา ๑๗๐๓)
7. พินัยกรรมที่ทำโดยคนไร้ความสามารถหรือทำโดยคนวิกลจริต ขณะจิตวิกล
พินัยกรรมเป็นโมฆะ(มาตรา ๑๗๐๓และ ๑๗๐๔)
8. พินัยกรรมหรือข้อกำหนดพินัยกรรมทำขึ้นขัดต่อมาตรา ๑๖๕๒, ๑๖๕๓, ๑๖๕๗, ๑๖๕๘, ๑๖๖๐, ๑๖๖๑ หรือ ๑๖๖๓ ตกเป็นโมฆะ (มาตรา ๑๗๑๕)
9. พินัยกรรมด้วยวาจาสิ้นผล(มาตรา ๑๖๖๔)
10. การเพิกถอนพินัยกรรมหรือข้อกำหนดพินัยกรรมก่อนผู้ทำพินัยกรรมตาย (มาตรา ๑๖๕๓ ถึง ๑๖๕๗)
11. การตกไปแห่งพินัยกรรมหรือข้อกำหนดพินัยกรรม(มาตรา ๑๖๕๘)
12. ศาลเพิกถอนพินัยกรรมที่ทำเพราะถูกข่มขู่ วิกลจริต หรือน้อย (มาตรา ๑๗๐๘ และ ๑๗๐๕)
13. ผู้รับพินัยกรรมตายพร้อมผู้ทำพินัยกรรม
14. ผู้รับพินัยกรรมลักษณะทั่วไปถูกจำกัดมิให้ได้มรดก(มาตรา ๑๖๐๕)
15. ผู้รับพินัยกรรมถูกจำกัดมิให้รับมรดกโดยไม่มีผู้สืบสันดาน(มาตรา ๑๖๐๖, ๑๖๐๗) วรรคท้าย)
16. ข้อกำหนดจัดตั้งมูลนิธิเป็นอันไร้ผล (มาตรา ๑๖๗๕

ผู้จัดการมรดก
และ
การจัดการมรดก

โดย

นายกีรติ กาญจนรินทร์

ประเภทผู้จัดการมรดก (มาตรา ๑๗๑๑)

ผู้จัดการมรดกที่ทายาทตกลงแต่งตั้งตาม
บทบัญญัติตัวแทนตาม ป.พ.พ. บรรพ ๓
ลักษณะ ๑๕ (ฎีกา ๔๗๒๐/๒๕๔๑)

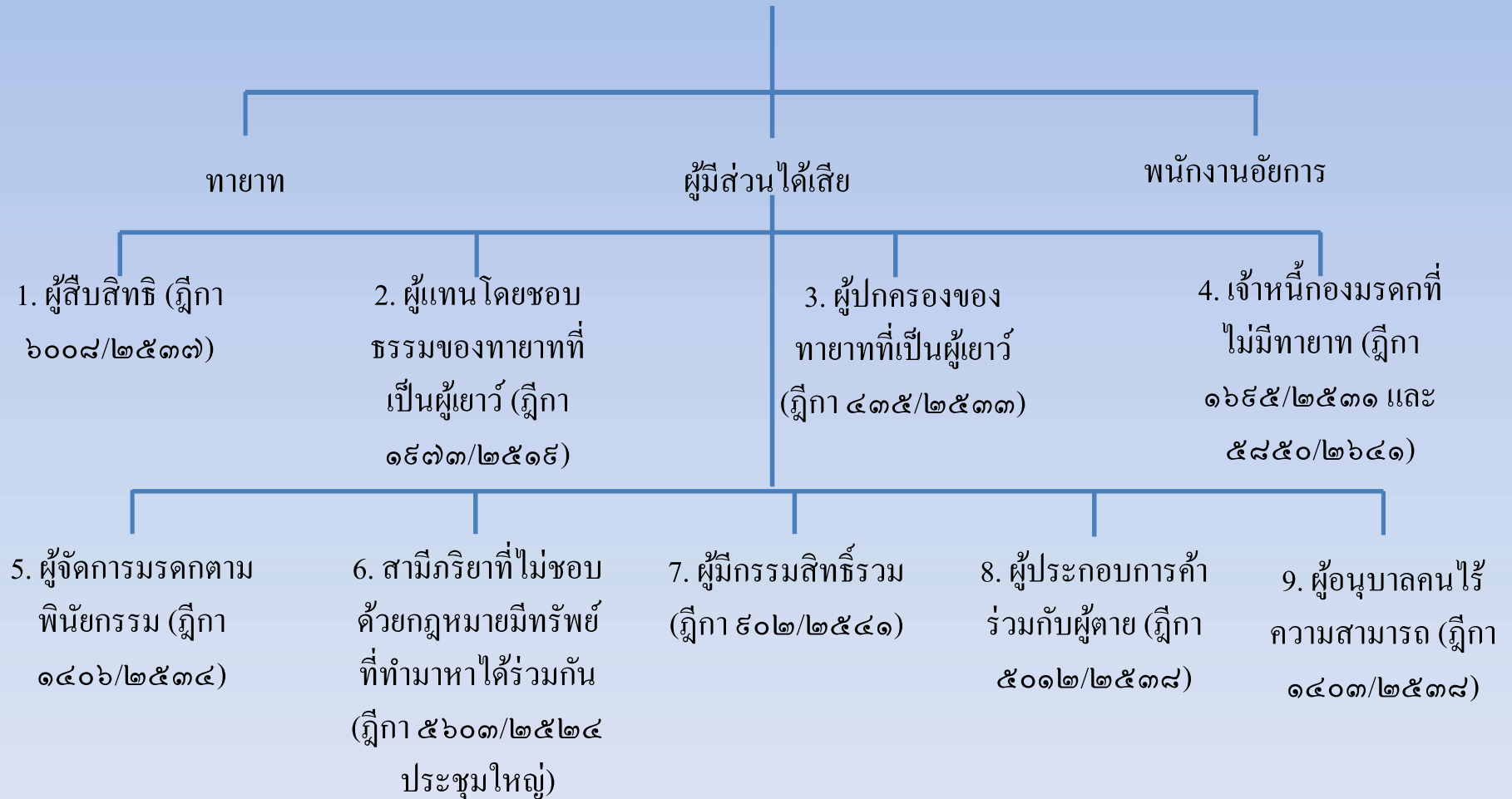
ผู้จัดการมรดกโดยศาลตั้งต้องมี
ผู้ร้องขอ (มาตรา ๑๗๑๓)

ผู้จัดการมรดกโดย
พินัยกรรม (มาตรา ๑๗๑๒)

โดยผู้ทำพินัยกรรม
กำหนด

โดยบุคคลที่ระบุใน
พินัยกรรมเป็นผู้กำหนด

บุคคลที่มีสิทธิร้องขอให้ศาลตั้งผู้จัดการมรดก
(มาตรา ๑๗๑๓)

เหตุร้องขอให้ศาลตั้งผู้จัดการมรดก

ทายาทโดยธรรมหรือผู้รับ
พินัยกรรมสูญหายไปอยู่นอก
ราชอาณาจักรหรือเป็นผู้เยาว์
(มาตรา ๑๗๑๓(๑))

ผู้จัดการมรดกหรือทายาท
ไม่สามารถหรือเต็มใจที่จะ
จัดการหรือมีเหตุขัดข้อง
ในการจัดการมรดก หรือ
แบ่งปันมรดก
(มาตรา ๑๗๑๓(๒))

เมื่อข้อกำหนดพินัยกรรม
ซึ่งตั้งผู้จัดการมรดก
ไว้ไม่มีผลบังคับ
(มาตรา ๑๗๑๓ (๓))

บุคคลต้องห้ามมิให้เป็นผู้จัดการมรดก

(มาตรา ๑๗๑๘)

ผู้ซึ่งไม่บรรลุนิติภาวะ

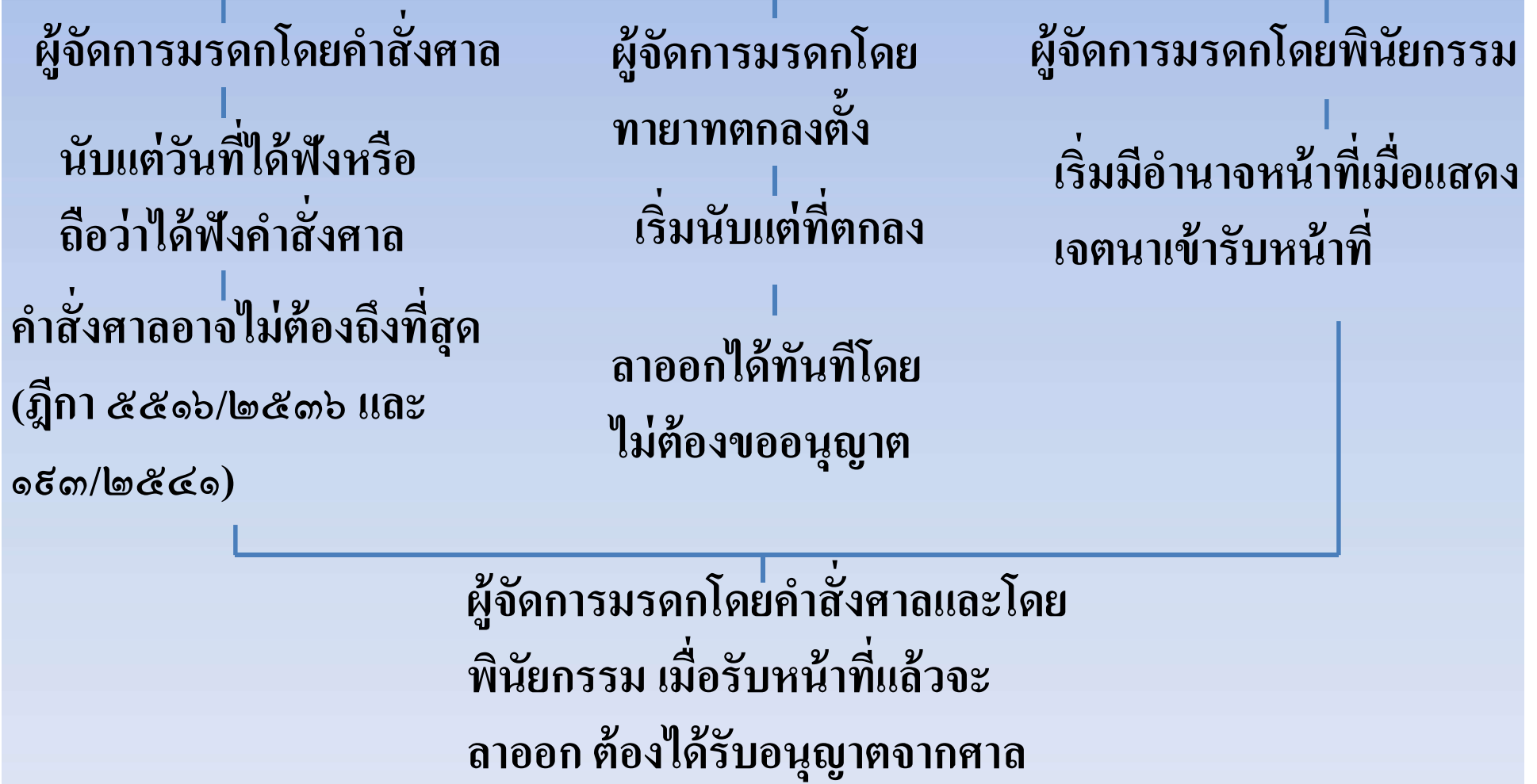
บุคคลวิกลจริต หรือบุคคลซึ่งศาลสั่ง
ให้เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ

บุคคลซึ่งศาลสั่งให้
เป็นคนล้มละลาย

หมายเหตุ นิติบุคคลเป็นผู้จัดการมรดกได้ (ฎีกา ๑๑๒๗/๒๕๒๔ ประชุมใหญ่)

เวลาเริ่มมี

อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้จัดการมรดก

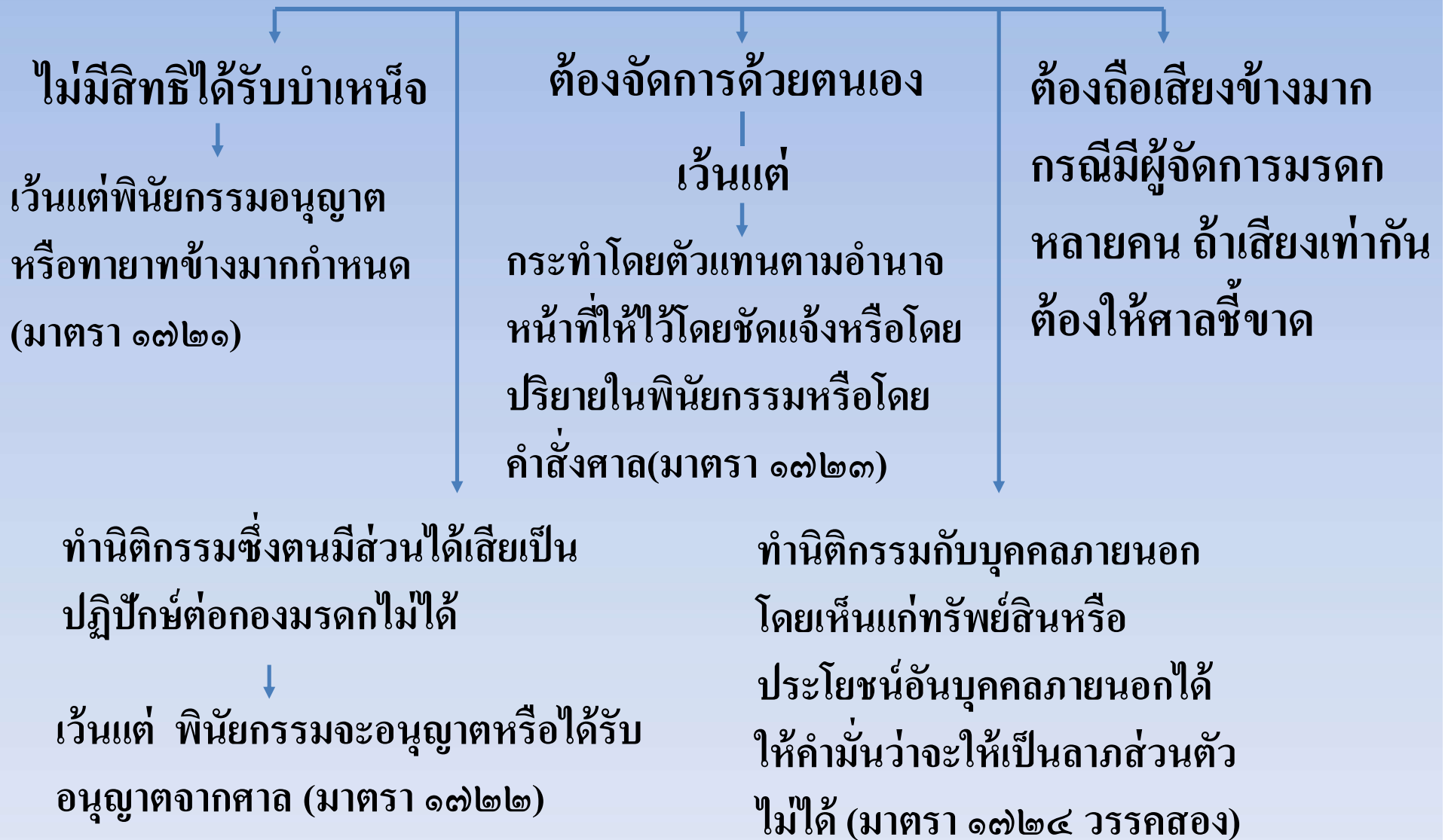
สิทธิหน้าที่ของผู้จัดการมรดกโดยหลักใหญ่ (เฉพาะโดยคำสั่งศาลและโดยพินัยกรรม)

กระทำการเพื่อให้การเป็นไปตามคำสั่ง
แจ้งชัดหรือโดยปริยายแห่งพินัยกรรม

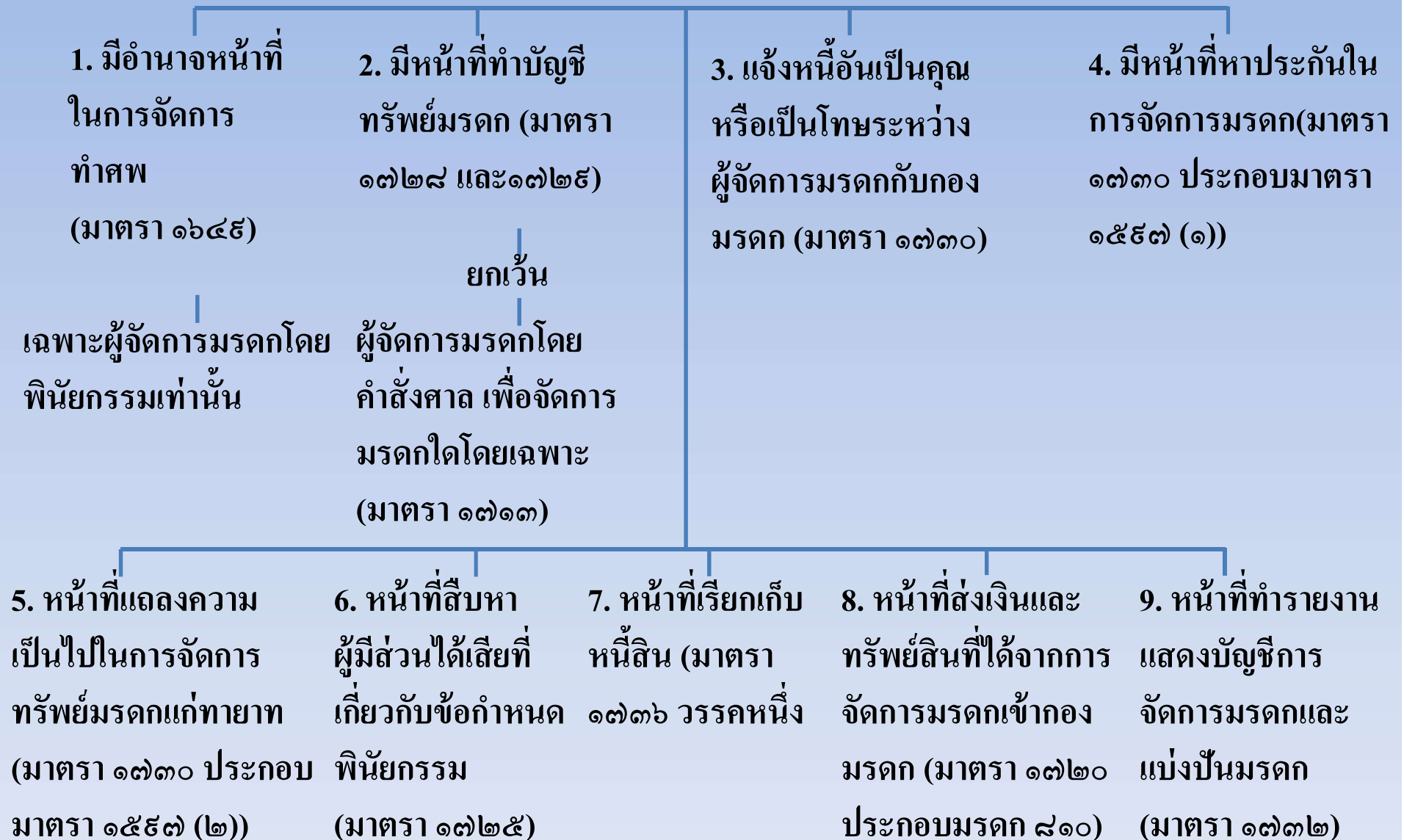
จัดการอันจำเป็นเพื่อจัดการมรดก
โดยทั่วไปหรือเพื่อแบ่งปันมรดก

มาตรา ๑๗๑๕

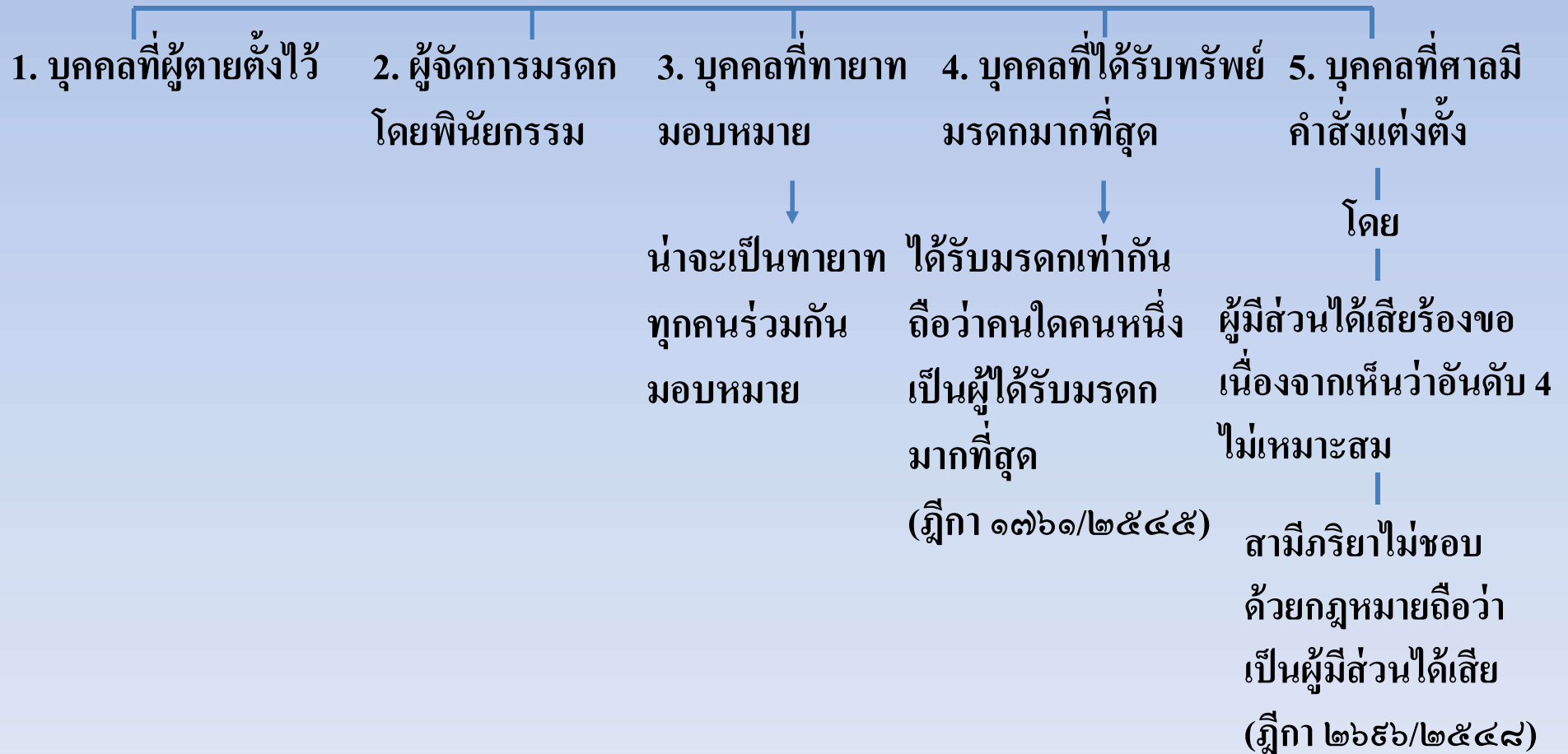
หลักทั่วไปในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้จัดการมรดก

อำนาจหน้าที่ผู้จัดการมรดกที่กฎหมายบังคับ

ลำดับบุคคลที่มีอำนาจหน้าที่ ในการจัดการทำศพ (มาตรา ๑๖๔๕)

ความรับผิดชอบของผู้จัดการมรดก

ความรับผิดชอบต่อทายาท

(มาตรา ๑๗๒๐

ประกอบมาตรา ๘๑๑ และมาตรา ๘๑๒)

ความรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอก

(มาตรา ๑๗๒๐ มาตรา ๑๗๒๔ วรรคสอง

ประกอบมาตรา ๘๒๓ วรรคสอง

และมาตรา ๘๓๑)

1. รับผิดชอบใช้

ดอกเบี้ยสำหรับหนี้เงิน
ของกองมรดกนับแต่
วันที่นำไปใช้

2. รับผิดชอบเพราะ

ประมาทเลินเล่อ

3. รับผิดชอบเพราะไม่

กระทำการตาม
หน้าที่

4. รับผิดชอบเพราะกระทำ

โดยปราศจากอำนาจ
หรือกระทำนอกเหนือ

สิทธิของผู้จัดการมรดก

สิทธิได้รับบำเหน็จตาม
พินัยกรรมหรือทายาท
จำนวนข้างมากตกลงให้

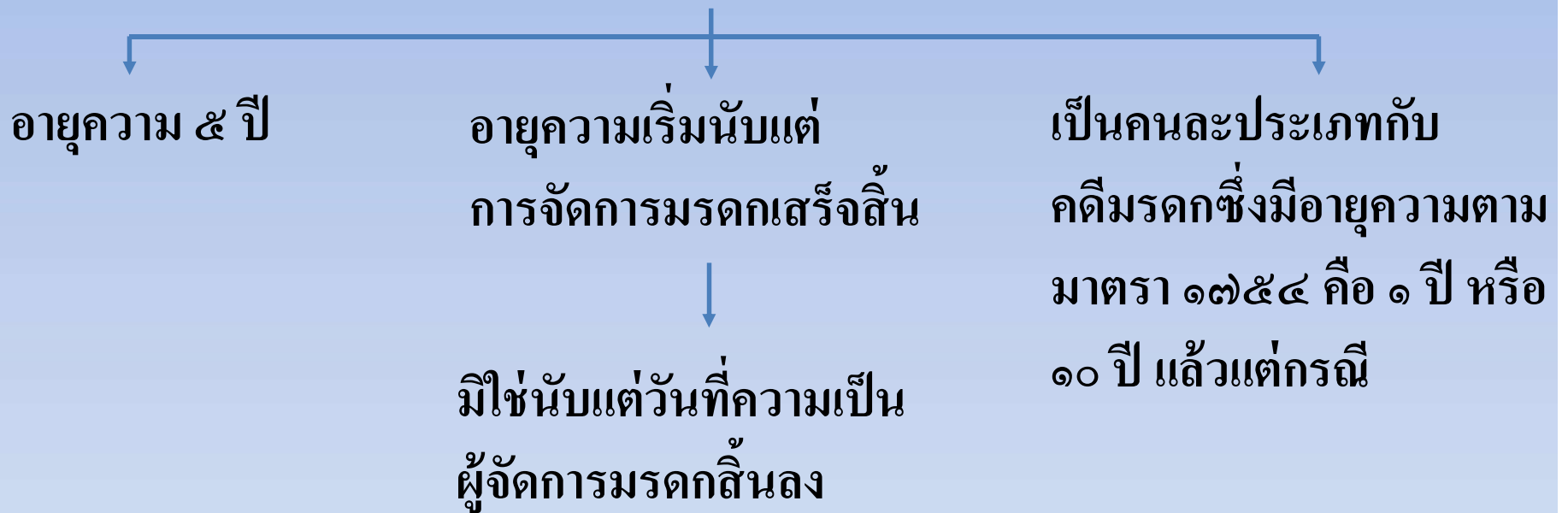
สิทธิยึดหน่วยงานทรัพย์สินมรดก
กรณีมีหนี้ค้างชำระผู้จัดการ
มรดก (มาตรา ๑๗๒๐
ประกอบมาตรา ๘๑๕

สิทธิทำการเพื่อให้การเป็น
ไปตามคำสั่งแห่งพินัยกรรม
เพื่อจัดการมรดกโดยทั่วไป
หรือแบ่งปันทรัพย์สินมรดก
(มาตรา ๑๗๑๕)

ความสิ้นสุดจากการเป็นผู้จัดการมรดก

1. ผู้จัดการมรดกตาย
2. ผู้จัดการมรดกลาออก
3. ศาลมีคำสั่งถอนผู้จัดการมรดก
4. การจัดการมรดกสิ้นสุดลง
5. ผู้จัดการมรดกตกเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติต้องห้าม
กรณีนี้ไม่ต้องร้องขอ
ต่อศาลให้ถอน
(ฎีกา ๑๔๐๓/๒๕๓๘)

คดีเกี่ยวกับการจัดการมรดก (มาตรา ๑๗๓๓ วรรคสอง)

หมายเหตุ

อย่างไรเป็นคดีเกี่ยวกับการจัดการมรดกหรือเป็นคดีมรดกต้องพิจารณา
คำฟ้องเป็นหลักว่าฟ้องให้รับผิดชอบในการจัดการมรดกหรือขอแบ่งมรดก

การรวบรวมทรัพย์สินมรดก

บทกฎหมายที่ช่วยในการรวบรวมทรัพย์สินมรดก

ทายาทต้องบอกทรัพย์สินมรดก
และหนี้สินของผู้ตายที่รู้แก่
ผู้จัดการมรดก
(มาตรา ๑๗๓๕)

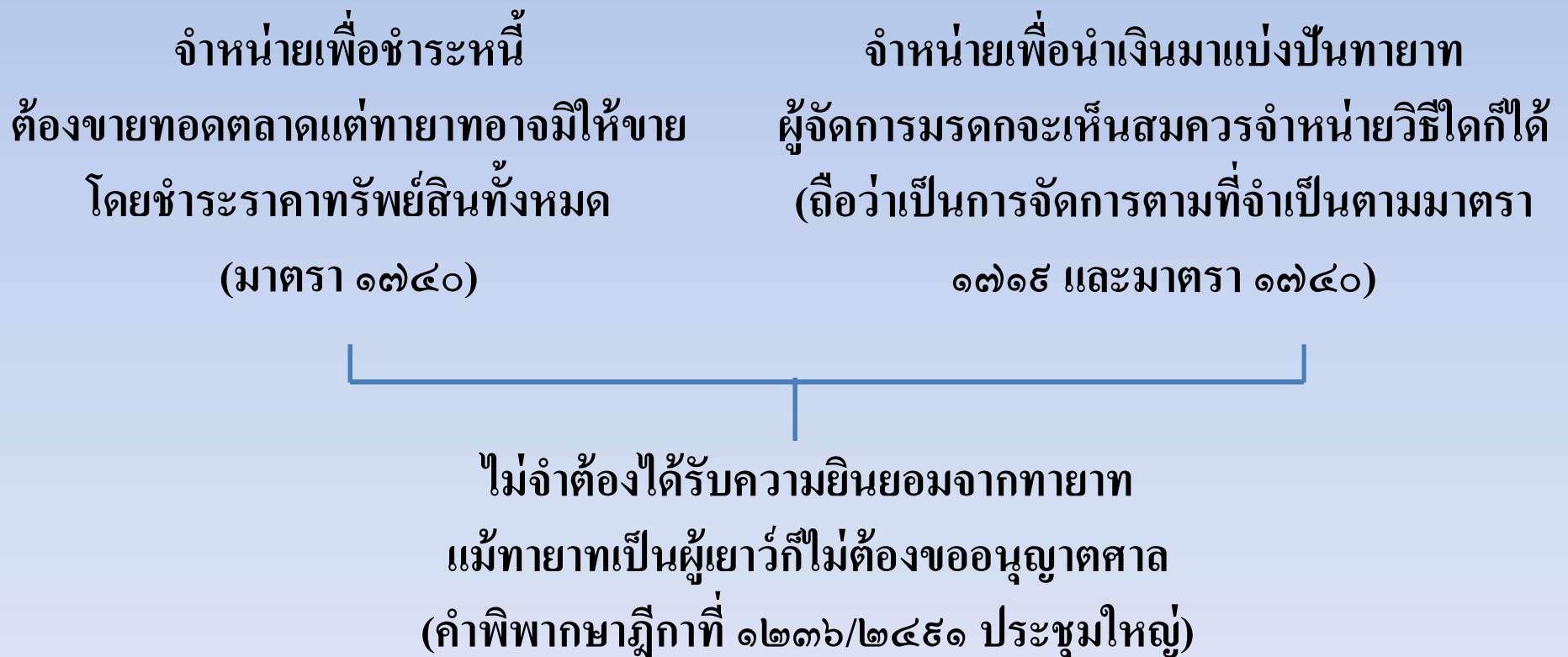
ทายาทต้องส่งมอบทรัพย์สินมรดก
หรือเอกสารเกี่ยวกับทรัพย์สินมรดกให้แก่ผู้จัดการมรดก

หากทายาทปฏิเสธ
ผู้จัดการมรดกฟ้องทายาทได้
(มาตรา ๑๗๑๕ และ ๑๗๓๖)

ผู้จัดการมรดกมีอำนาจ
ทวงถามหนี้สิน ฟ้องคดี
หรือต่อสู้คดีในศาล
(มาตรา ๑๗๓๖ วรรคสอง)

ผู้จัดการมรดกจัดการได้โดยลำพัง
ไม่ต้องขออนุญาตจากทายาท
แต่ไม่ตัดสิทธิทายาทที่จะดำเนินการ
(คำพิพากษาฎีกาที่ ๘๓๘/๒๔๘๕
ประชุมใหญ่)

การจำหน่ายทรัพย์สินมรดกเป็นตัวแทน

การชำระหนี้กองมรดก

ลำดับหนี้ที่จะต้องชำระ
เป็นกรณีที่ทรัพย์มรดกไม่พอชำระหนี้
(มาตรา ๑๗๓๕)

- (๑) ค่าใช้จ่ายเพื่อประโยชน์ร่วมกันของกองมรดก
- (๒) ค่าใช้จ่ายในการทำศพเจ้ามรดก
- (๓) ค่าภาษีอากรซึ่งกองมรดกค้างชำระอยู่
- (๔) ค่าจ้างซึ่งเจ้ามรดกค้างชำระแก่เสมียนคนใช้ คนงาน
- (๕) ค่าเครื่องอุปโภคบริโภคอันจำเป็นประจำวันซึ่งส่งให้แก่เจ้ามรดก
- (๖) หนี้สินสามัญของเจ้ามรดก
- (๗) บำเหน็จของผู้จัดการมรดก

ลำดับทรัพย์มรดกที่จะนำมาชำระหนี้
เป็นกรณีที่ทรัพย์มรดกมากกว่าหนี้สิน
(มาตรา ๑๗๔๐)

- (๑) ทรัพย์สินนอกจากอสังหาริมทรัพย์
- (๒) อสังหาริมทรัพย์ซึ่งจัดสรรไว้ชัดเจนในพินัยกรรมว่าสำหรับชำระหนี้
- (๓) อสังหาริมทรัพย์ซึ่งทายาทโดยธรรมชอบที่จะได้รับในฐานะเช่นนั้น
- (๔) อสังหาริมทรัพย์ซึ่งเจ้ามรดกทำให้แก่ผู้ใดคนหนึ่ง โดยมีเงื่อนไขว่าผู้นั้นต้องชำระหนี้เจ้ามรดก
- (๕) อสังหาริมทรัพย์ซึ่งเจ้ามรดกทำให้โดยลักษณะทั่วไป
- (๖) ทรัพย์สินเฉพาะอย่างซึ่งเจ้ามรดกทำพินัยกรรมให้โดยลักษณะเฉพาะ

* ยกเว้นเจ้ามรดกหรือกฎหมายจะกำหนดเป็นอย่างอื่น

เจ้าหนี้ใช้สิทธิเรียกร้องให้กองมรดกชำระหนี้

ต้องใช้สิทธิเรียกร้องภายใน
อายุความมรดก (มาตรา
๑๗๕๔ วรรคสามและวรรคสี่)

ใช้สิทธิต่อ
ทายาทคนใดก็ได้
(มาตรา ๑๗๓๗)

ถ้ามีผู้จัดการมรดกให้
เรียกเข้ามาในคดี
(มาตรา ๑๗๓๗)

ทายาทไม่ต้องรับ
ผิดเกินกว่าทรัพย์
มรดกที่ตกแก่ตน

มีสิทธิชำระหนี้จากทรัพย์สิน
ในกองมรดกโดยสิ้นเชิง
เท่านั้น (มาตรา ๑๗๓๔)

แม้ไม่มีทายาทโดยธรรมหรือ
ผู้รับพินัยกรรมหรือการตั้ง
มูลนิธิตามพินัยกรรมก็บังคับ
ชำระหนี้ได้ (มาตรา ๑๗๕๓)

โดยขอให้ศาลตั้ง
ผู้จัดการมรดก

สิทธิของเจ้าหนี้กองมรดก

1. สิทธิบังคับชำระหนี้จากกองมรดกโดยสันเชิง (มาตรา ๑๕๔ ประกอบมาตรา ๑๗๓๔ และ ๑๗๓๕)
2. สิทธิบังคับชำระหนี้โดยไม่มีอยู่ในบังคับมาตรา ๑๗๔๐ (ลำดับทรัพย์สินมรดกที่จะนำมาชำระหนี้)
3. บังคับสิทธิเรียกร้องจากทายาทคนใดก็ได้ (มาตรา ๑๗๓๗ ประกอบมาตรา ๑๗๓๘) แต่ให้เรียกผู้จัดการมรดกเข้ามาในคดี (มาตรา ๑๗๗๗) ถ้าหากมี
4. บังคับชำระหนี้จากทายาทได้ไม่เกินทรัพย์สินมรดกที่ทายาทรับมา (มาตรา ๑๖๐๑)
5. สิทธิรับมรดกตามพินัยกรรมโดยสันนิษฐานว่ามีใช้เป็นการรับชำระหนี้ (มาตรา ๑๖๘๓)
6. สิทธิคัดค้านการขายทอดตลาดและตีราคาทรัพย์สินมรดก (มาตรา ๑๗๔๑ ประกอบมาตรา ๑๗๔๐ วรรคสอง)
7. สิทธิรับประโยชน์ตามสัญญาประกันชีวิตของเจ้ามรดก (มาตรา ๑๗๔๒)
8. สิทธิร้องขอให้เพิกถอนข้อกำหนดพินัยกรรมซึ่งก่อตั้งมูลนิธิตามมาตรา ๑๖๘๐
9. สิทธิรับชำระหนี้ตามที่พินัยกรรมกำหนดภายใต้บังคับมาตรา ๓๒๐ (ชำระหนี้บางส่วนหรือชำระหนี้เป็นอย่างอื่น)

หมายเหตุ สิทธิของเจ้าหนี้อยู่ภายใต้บังคับอายุความมรดกตามมาตรา ๑๗๐๔

การฟ้องร้องและบังคับชำระหนี้กองมรดก

บังคับได้เฉพาะทรัพย์สิน
ที่เป็นกองมรดกของลูกหนี้
เท่านั้น ตามมาตรา ๑๗๓๔

กรณียังไม่แบ่งมรดกบังคับ
ชำระหนี้จากกองมรดกได้
ทั้งหมดเท่าที่จำนวนหนี้ที่
ค้างชำระตามมาตรา ๑๗๓๘
วรรคหนึ่ง

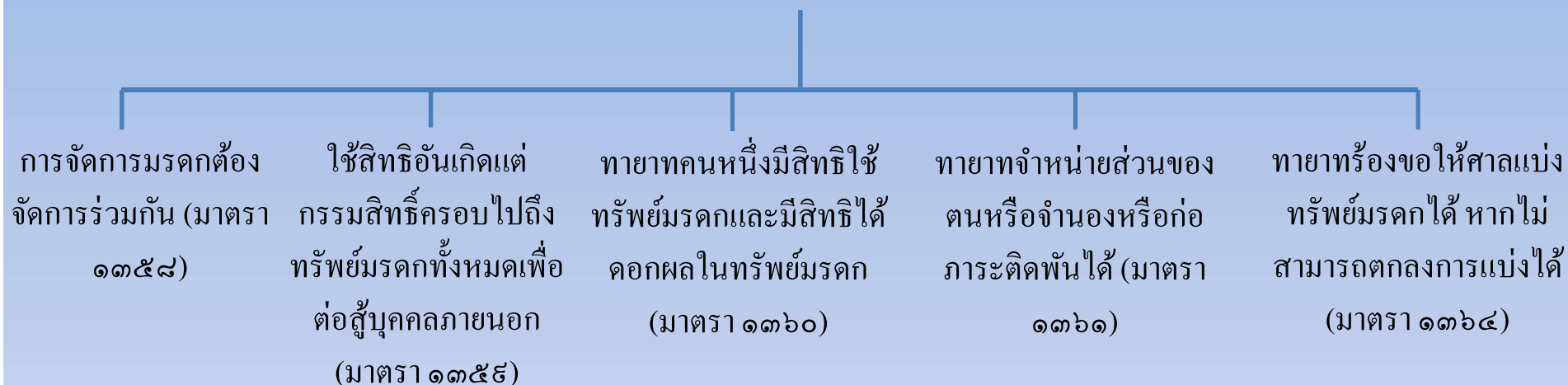
กรณีแบ่งมรดกแล้วบังคับ
จากทายาทที่ได้รับทรัพย์มรดก
ไปเท่าที่ได้รับและถูกฟ้องร้อง
แล้วเท่านั้น จะบังคับเอาจาก
ทายาทที่ไม่ได้ถูกฟ้องร้องไม่ได้
หรือบังคับเอาจากทายาทที่
ไม่ได้รับทรัพย์มรดกไม่ได้
ตามมาตรา ๑๗๓๘ วรรคสอง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๕๒/๒๕๐๖ (ประชุมใหญ่)

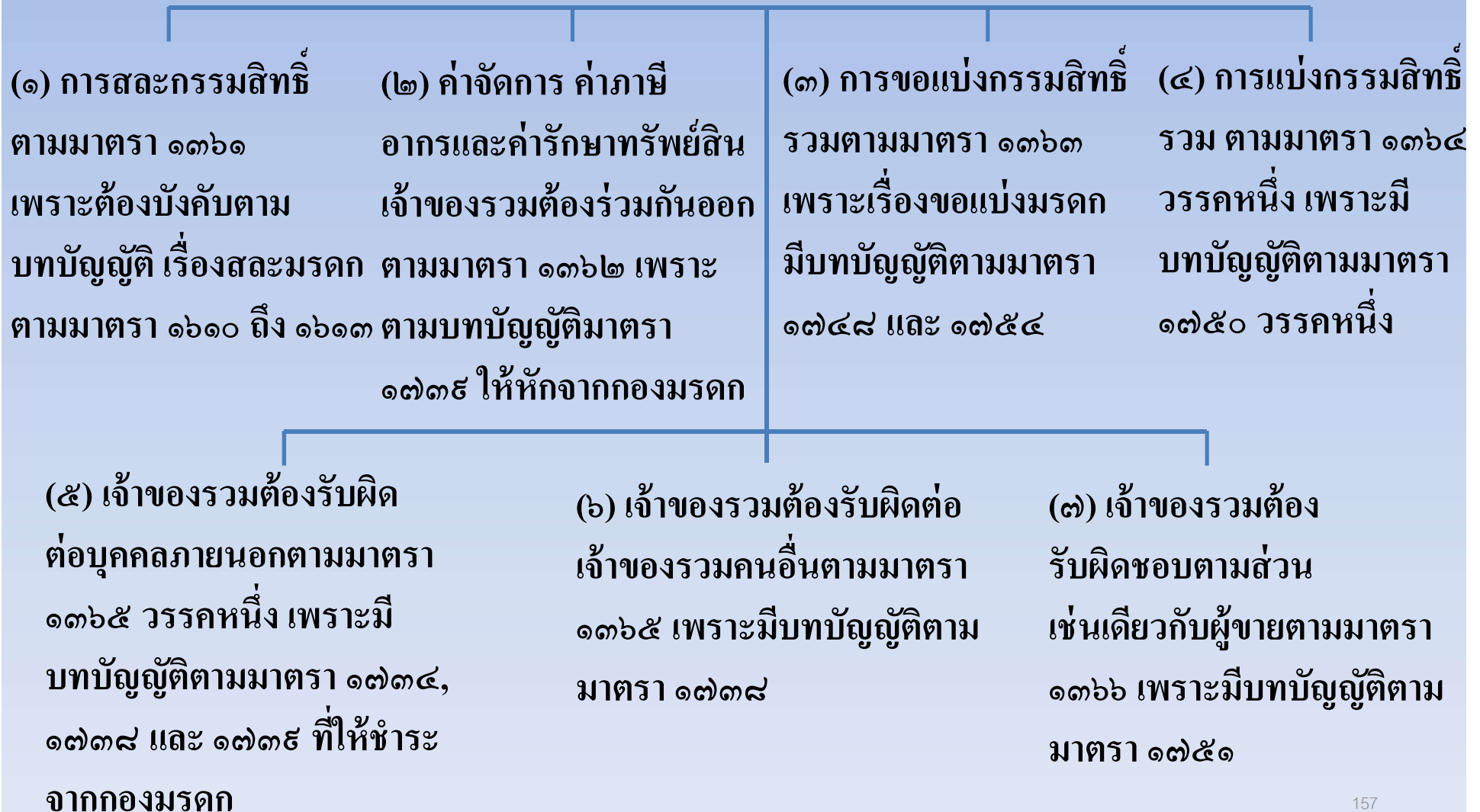
บทบัญญัติเรื่องกรรมสิทธิ์รวมที่นำมาใช้กรณีมรดกตกแก่ทายาทหลายคน (มาตรา ๑๓๔๕)

การจัดการมรดก ต้องจัดการร่วมกัน (มาตรา ๑๓๕๘)	ใช้สิทธิอันเกิดแต่ กรรมสิทธิ์ครอบ มีสิทธิใช้ทรัพย์สิน ไปถึงทรัพย์สินมรดก มรดกและมีสิทธิ ทั้งหมดเพื่อต่อสู้ บุคคลภายนอก (มาตรา ๑๓๕๕)	ทายาทคนหนึ่ง ทายาทจำหน่าย ทายาทร้องขอให้ มีสิทธิใช้ทรัพย์สิน ส่วนของตนหรือ ศาลแบ่งทรัพย์สิน จำนวนหรือ มรดกได้ หากไม่ ได้ดอกผล ก่อภาระติดพันได้ สามารถตกลง (มาตรา ๑๓๖๑)	ทายาทร้องขอให้ มีสิทธิใช้ทรัพย์สิน ส่วนของตนหรือ ศาลแบ่งทรัพย์สิน จำนวนหรือ มรดกได้ หากไม่ ได้ดอกผล ก่อภาระติดพันได้ สามารถตกลง (มาตรา ๑๓๖๔)
--	--	---	---

บทบัญญัติเรื่องกรรมสิทธิ์รวมที่นำมาใช้กรณีมรดกตกแก่ทายาทหลายคน (มาตรา ๑๓๕๔)

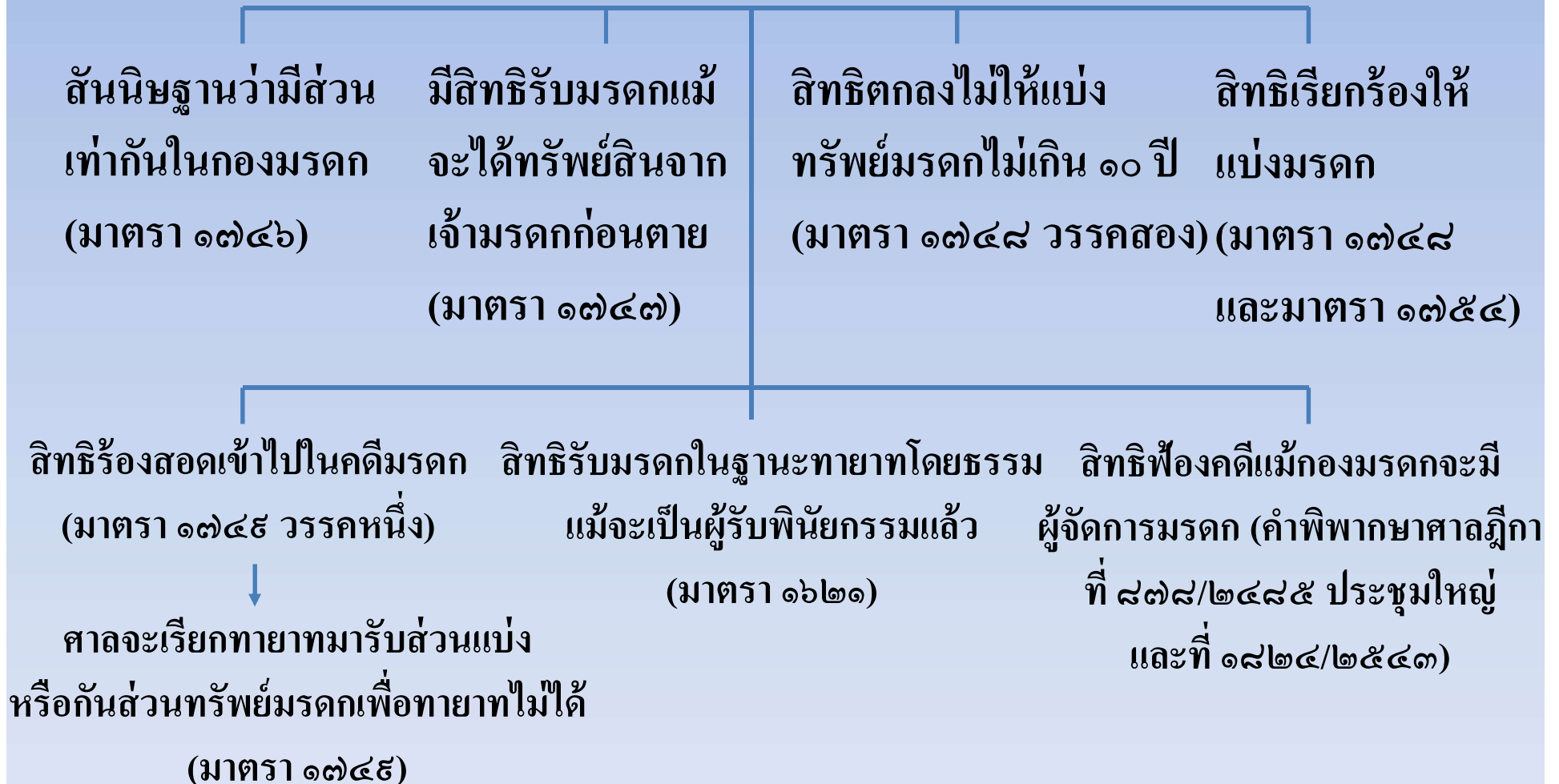

บทบัญญัติกรรมสิทธิ์รวมที่ไม่นำมาใช้กรณีรดกตกทอดแก่ทายาทหลายคน

สิทธิในทรัพย์สินมรดกของทายาท

ก่อนแบ่ง

การครอบครองทรัพย์สินมรดก กรณีมีทายาทหลายคน

ทายาทนั้นต้องร่วมกันยึดถือ
ทรัพย์สินมรดกโดยเจตนายึดถือ
เพื่อตนตามมาตรา ๑๓๖๓

หรือ

บุคคลอื่นยึดถือทรัพย์สินมรดก
ไว้แทนตามมาตรา ๑๓๖๘
(ฎีกาที่ ๔๑๘/๒๔๕๓
ที่ ๔๓๓/๒๔๕๓ และที่
๕๒๒/๒๔๕๘)

ถ้าร้องขอเพื่อที่จะดำเนินการเปลี่ยนแปลงหลักฐาน
ทางทะเบียนให้ได้สิทธิสมบูรณ์ในทรัพย์สินมรดกเท่านั้น
ไม่ถือว่าเป็นการละประโยชน์แห่งอายุความและถือไม่ได้
ว่าครอบครองทรัพย์สินมรดกแทนทายาทอื่น (ฎีกา ๖๔๖๐/๒๕๓๘)

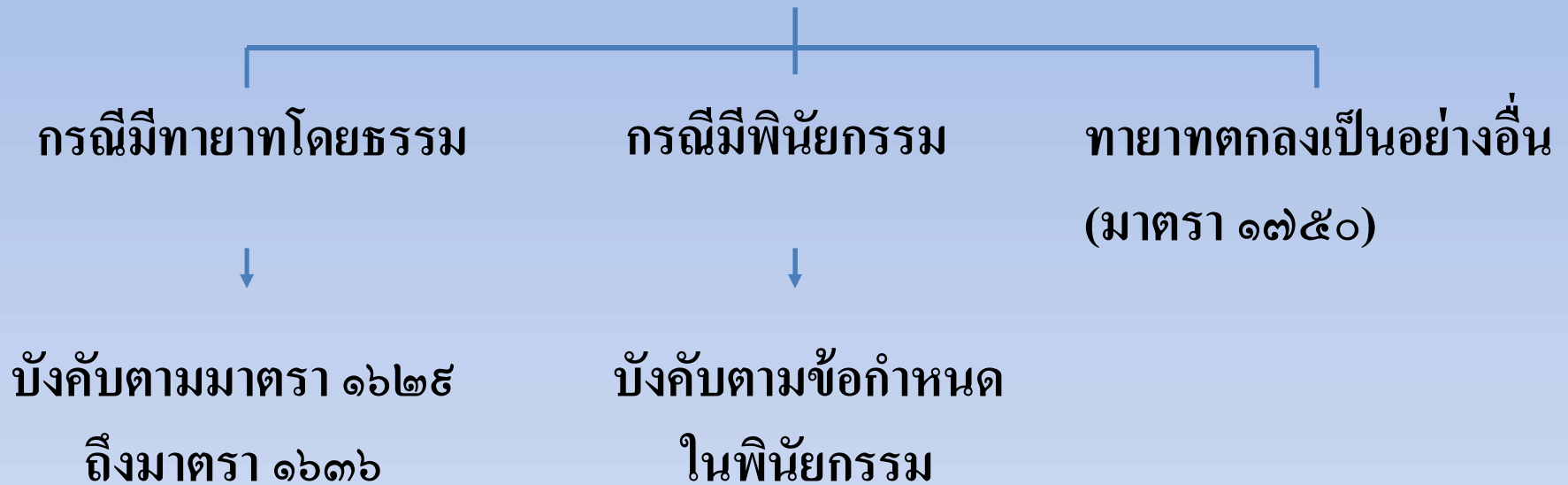
การครอบครองทรัพย์สินมรดกของทายาท
คนหนึ่งไม่มีกฎหมายสนับสนุนว่าเป็น
การครอบครองแทนทายาทอื่น (ฎีกาที่
๑๘๕/๒๕๓๕ และที่ ๒๒๒๐/๒๕๕๒)

เมื่อครอบครองทรัพย์สินมรดกฝ่ายเดียวจน
สิทธิของทายาทอื่นขาดอายุความ
จึงมาร้องขอจัดการมรดก

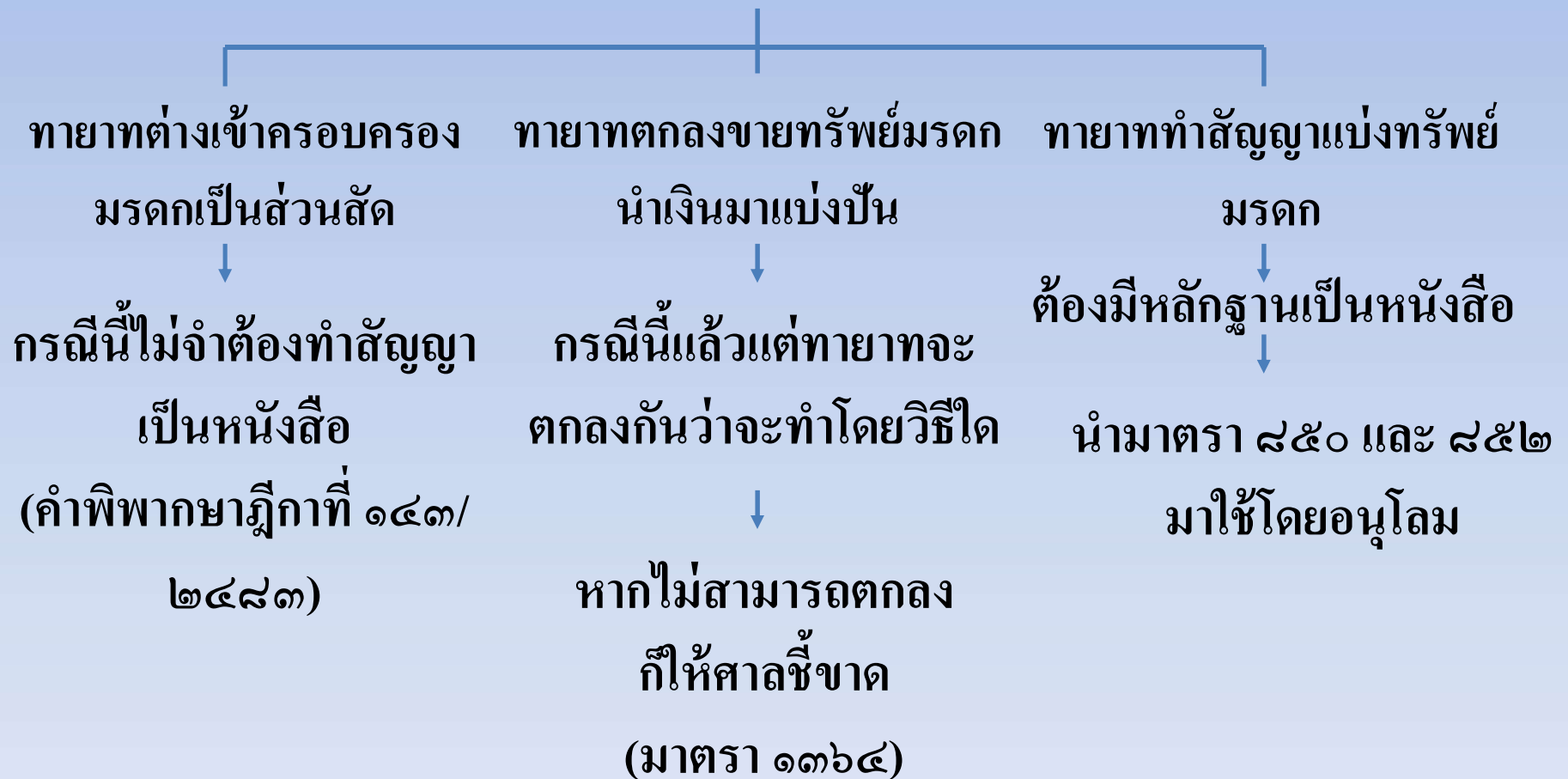
เมื่อครอบครองทรัพย์สินมรดกร่วมกัน
ภายในอายุความมรดกไม่ว่านานเท่า
ใด เช่น ๑ เดือน ถือว่าเป็นการครอบ
ครองทรัพย์สินมรดกร่วมกันแล้วต่อมา
ทายาทคนหนึ่งไปอยู่ที่อื่นก็ถือว่าเป็น
ทายาทคนที่อยู่ครอบครองทรัพย์สิน
มรดกแทน(ฎีกาที่ ๙๕๒/๒๕๐๘)

ถ้าร้องขอโดยอ้างว่าจะนำทรัพย์สินมรดก
ไปแบ่งปันทายาทถือว่าสละประโยชน์
แห่งอายุความ

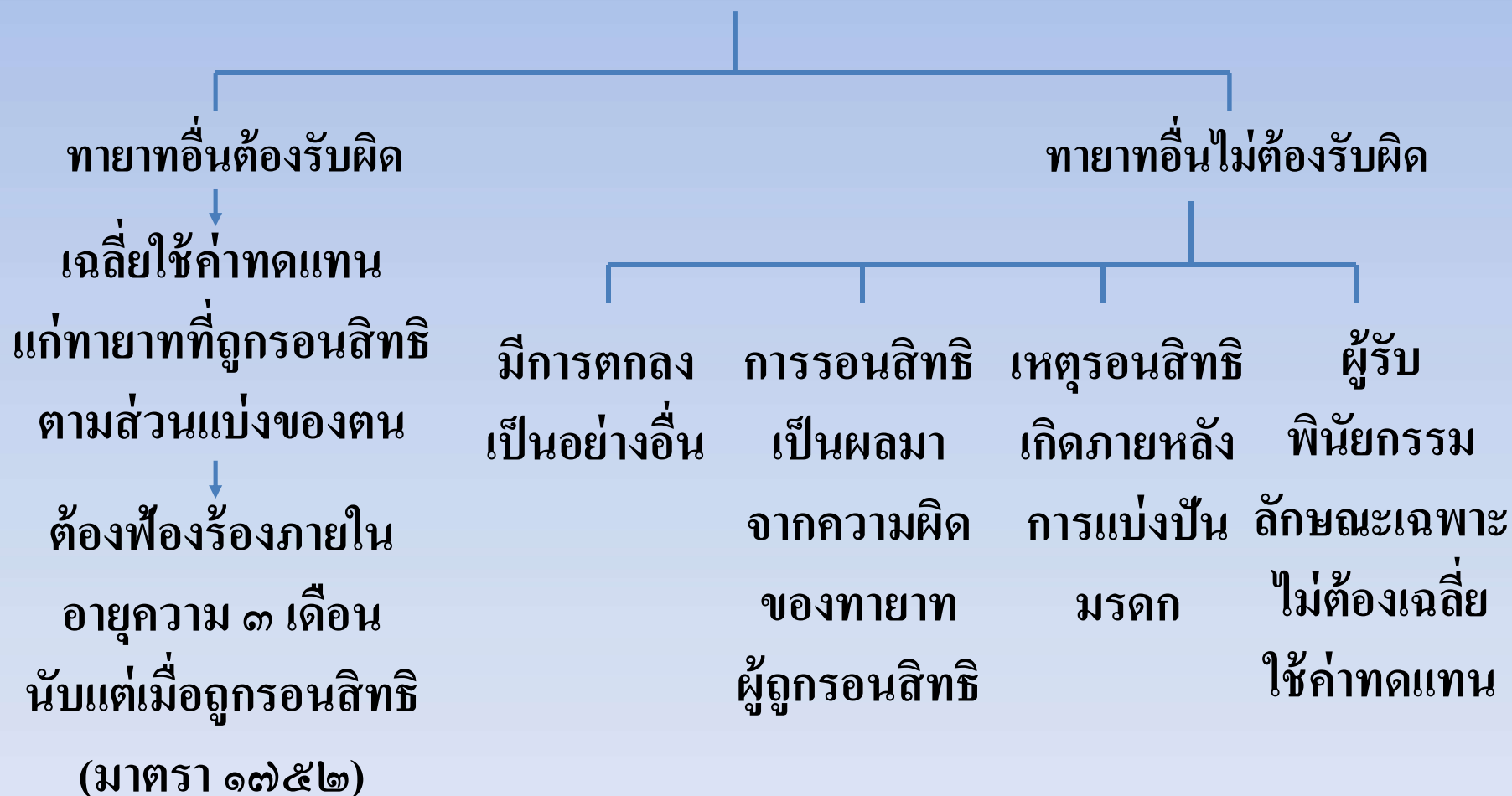
การแบ่งมรดก

วิธีแบ่งปันทรัพย์มรดก (มาตรา ๑๗๕๐)

ทายาทอุกรอนสิทธิในส่วนแบ่งมรดก (มาตรา ๑๗๕๑)

บทบัญญัติบรรพ ๑ เรื่องระยะเวลาและอายุความที่นำมาใช้ในอายุความมรดก

อายุความมรดก

โดย

นายกীরติ กาญจนรินทร์

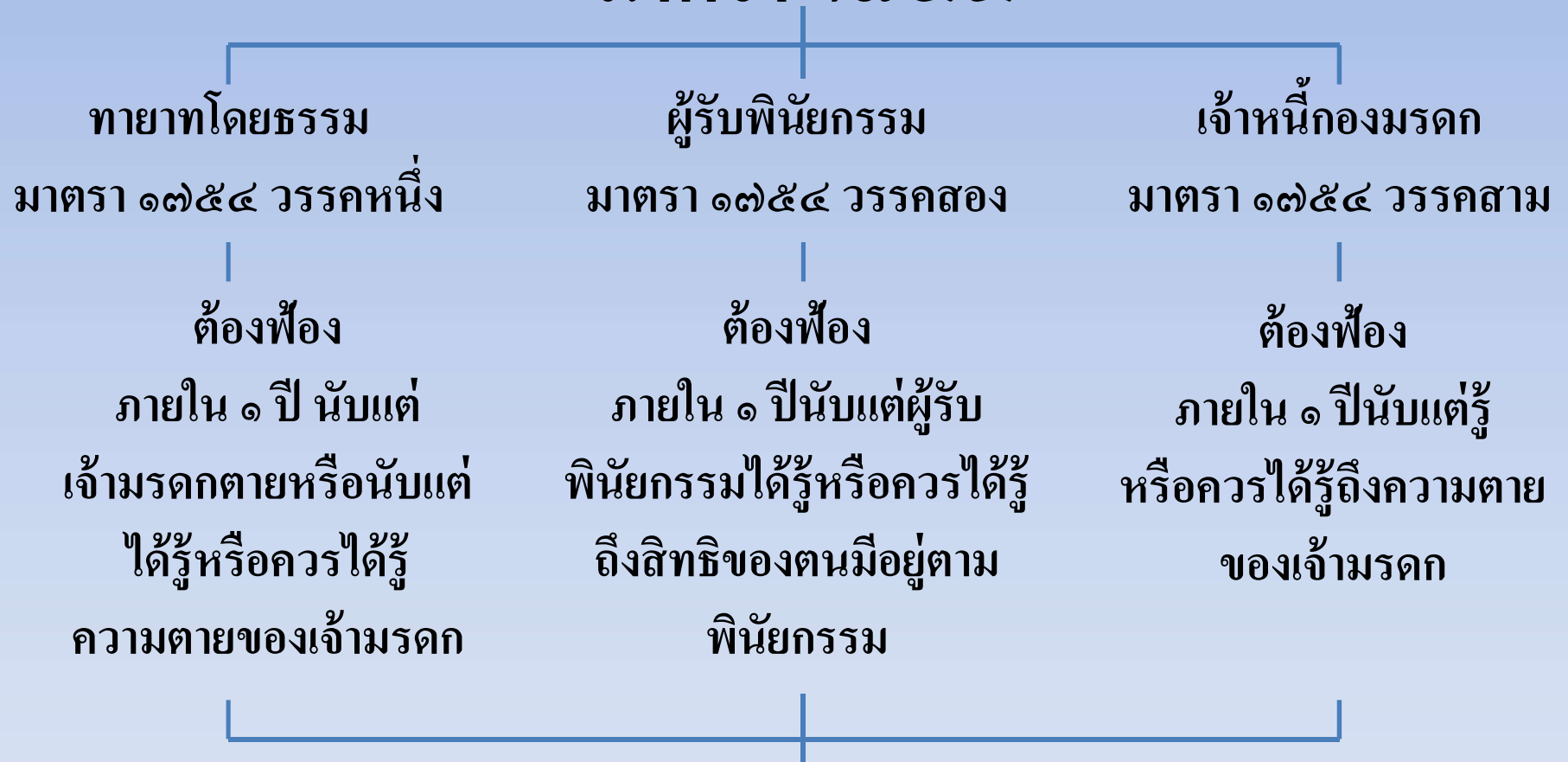
อายุความมรดก

บทบัญญัติบรรพ ๑ เรื่องระยะเวลาและอายุความที่นำมาใช้ในอายุความมรดก

อายุความมรดก

มาตรา ๑๗๕๔

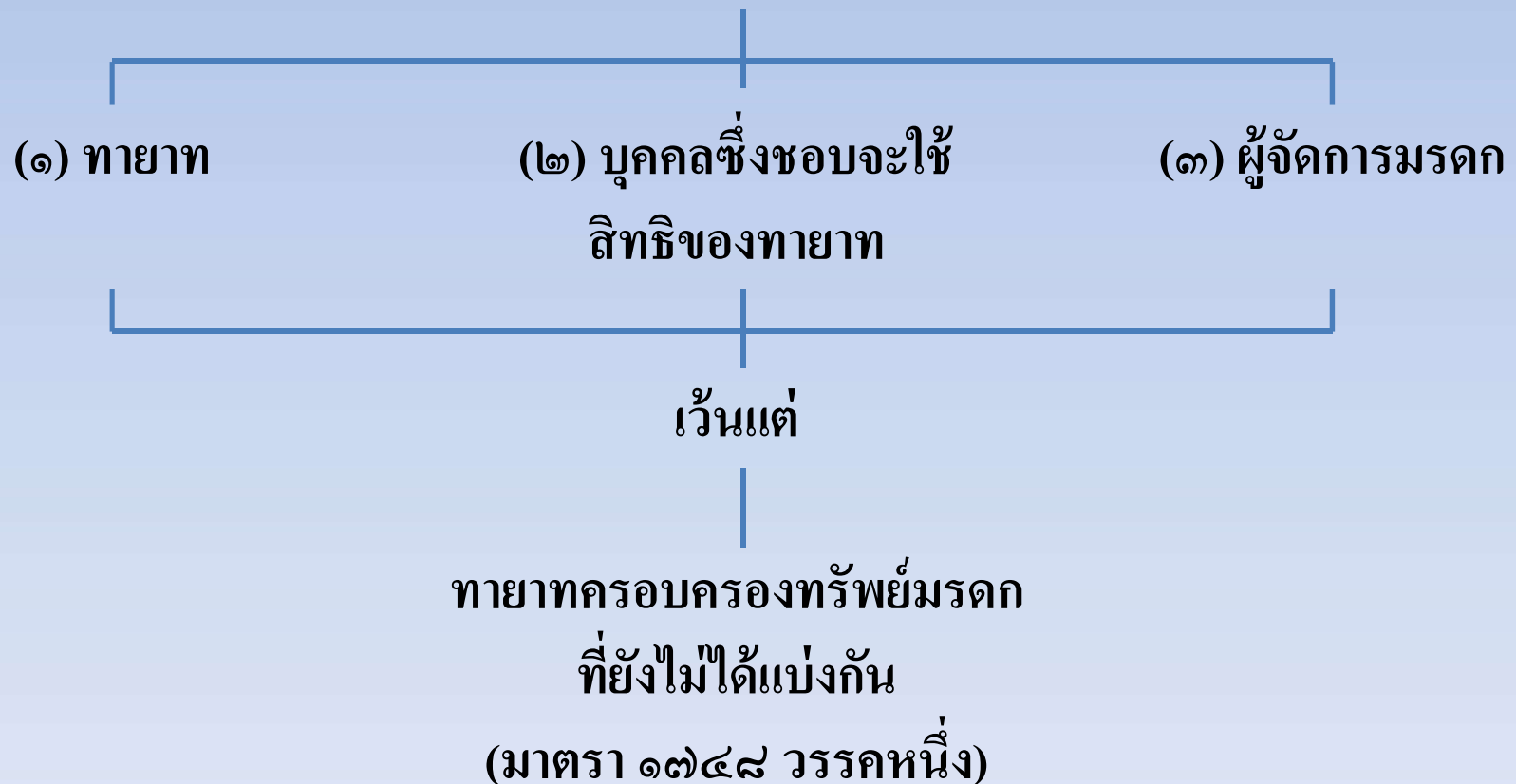
แต่มีให้ฟ้องเมื่อพ้นกำหนด ๑๐ ปี
มาตรา ๑๗๕๔ วรรคสี่

คดีมรดก

คดีพิพาทกันระหว่างทายาทที่มีสิทธิในมรดก เรื่องสิทธิ
เรียกร้องส่วนแบ่งมรดกตามมาตรา ๑๗๕๔ วรรคหนึ่ง
วรรคสองและวรรคสี่
(คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๓๖๑/๒๕๔๒)

กรณีเจ้าหนี้ใช้สิทธิตามมาตรา ๑๗๕๔ วรรคสามและสี่
ไม่ใช่คดีมรดก

บุคคลที่มีสิทธิยกอายุความ
มรดกขึ้นต่อสู้
(มาตรา ๑๗๕๕)

บุคคลต้องห้ามมิให้เป็นผู้รับพินัยกรรม

(1) ผู้ปกครองรวมทั้งคู่สมรส
บุพการี ผู้สืบสันดาน พี่น้อง
ของผู้ปกครอง (มาตรา ๑๖๕๒)

(2) ผู้เขียนพินัยกรรมรวมทั้ง
คู่สมรส พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้จด
ข้อความพินัยกรรมด้วยวาจาถือ
ว่าเป็นผู้เขียน (มาตรา ๑๖๕๓)

(3) พยานในพินัยกรรมทั้งคู่
สมรส (มาตรา ๑๖๕๓)

หมายเหตุ คุณสมบัติของผู้รับพินัยกรรม กรณีนี้พิจารณาขณะที่ทำพินัยกรรม

พยานในพินัยกรรม

(1) ต้องรู้เห็นในการทำ
พินัยกรรม

(2) ต้องลงชื่อในฐานะ
พยานในพินัยกรรม

(3) ต้องมีคุณสมบัติที่จะเป็นพยาน
ในพินัยกรรม (มาตรา ๑๖๗๐)

บุคคลที่ต้องห้ามเป็นพยาน
ในพินัยกรรม (มาตรา ๑๖๓๐)

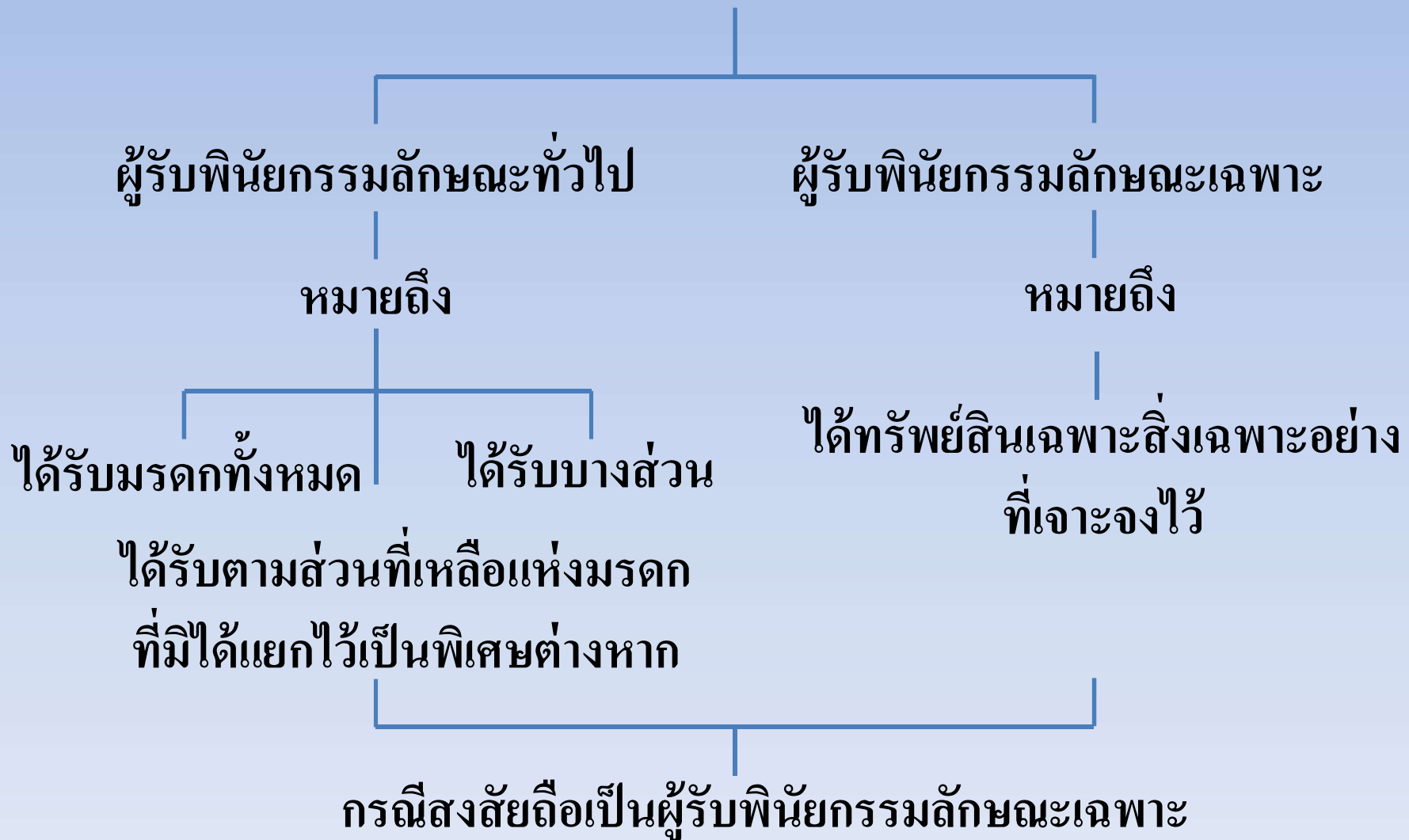
(1) ผู้ยังไม่บรรลุนิติภาวะ

(2) บุคคลวิกลจริต หรือ
ศาลสั่งให้เป็นผู้เสมือน
ไร้ความสามารถ

(3) บุคคลที่หุนหันบก เป็นไป
หรือชักชวนทั้งสองข้าง

ประเภทของผู้รับพินัยกรรม

มาตรา ๑๖๕๑

ผลของการแบ่งประเภทผู้รับพินัยกรรม

ผู้รับพินัยกรรมลักษณะทั่วไป

ถูกกำจัดมิให้ได้มรดกตาม
มาตรา ๑๖๐๕ ได้

ทรัพย์ตามพินัยกรรมต้องนำมา
ชำระหนี้ก่อนทรัพย์ตาม
พินัยกรรมลักษณะเฉพาะ

มีสิทธิและความรับผิดชอบ
เช่นเดียวกับทายาทโดยธรรม

ผู้รับพินัยกรรมลักษณะเฉพาะ

ไม่ถูกกำจัดมิให้ได้มรดก
ตามมาตรา ๑๖๐๕

ทรัพย์ตามพินัยกรรมจะถูกนำมา
ชำระหนี้ภายหลังทรัพย์ตาม
พินัยกรรมลักษณะทั่วไป

มีสิทธิและความรับผิดชอบเกี่ยวกับ
ทรัพย์สินเฉพาะเท่านั้น

แบบของพินัยกรรม

(1) แบบธรรมดา

มาตรา ๑๖๕๖

(2) แบบเขียนเองทั้งฉบับ

มาตรา ๑๖๕๗

(3) แบบเอกสารฝ่ายเมือง

มาตรา ๑๖๕๘

(4) แบบเอกสารลับ

มาตรา ๑๖๖๐

(5) แบบทำด้วย วาจา

มาตรา ๑๖๖๓

(6) แบบตามกฎหมาย

ต่างประเทศ มาตรา ๑๖๖๗
วรรคหนึ่ง

พินัยกรรมแบบธรรมดา

(1) ต้องทำเป็นหนังสือ

(2) ต้องลงวัน เดือน ปี
ในขณะที่ทำพินัยกรรม

(3) ผู้ทำพินัยกรรมต้อง
ลงลายมือชื่อต่อหน้าพยาน
อย่างน้อย 2 คนพร้อมกัน
(พิมพ์ลายนิ้วมือได้)

(4) พยานอย่างน้อย 2 คน
ลงลายมือชื่อรับรองลายมือ
ชื่อผู้ทำในขณะนั้น
(พิมพ์ลายนิ้วมือไม่ได้)

พินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมือง

(1) ผู้ทำแจ้งข้อความที่ประสงค์ไว้
ในพินัยกรรมแก่กรรมการอำเภอต่อ
หน้าพยานอย่างน้อย 2 คน

(2) กรรมการอำเภอจดข้อความตามที่แจ้ง

(3) กรรมการอำเภออ่านข้อความที่
จดให้ผู้ทำและพยานฟัง

(4) ผู้ทำและพยานลงลายมือชื่อเมื่อ
ทราบว่าข้อความที่จดและอ่านตรงตามที่
ผู้ทำแจ้ง (ผู้ทำพิมพ์ลายนิ้วมือได้)

(5) กรรมการอำเภอลงลายมือชื่อ
วัน เดือน ปี ทั้งจดลงด้วยตนเองเป็น
สำคัญว่าพินัยกรรมทำขึ้นถูกต้องตาม
(1) ถึง (4)

(6) กรรมการอำเภอประทับตราตำแหน่งไว้

พินัยกรรมแบบเอกสารลับ

(1) ผู้ทำลงลายมือชื่อในพินัยกรรม
(พิมพ์ลายนิ้วมือได้)

(2) ผู้ทำพินัยกรรมแล้ว
ลงลายมือชื่อตามรอยพินึก

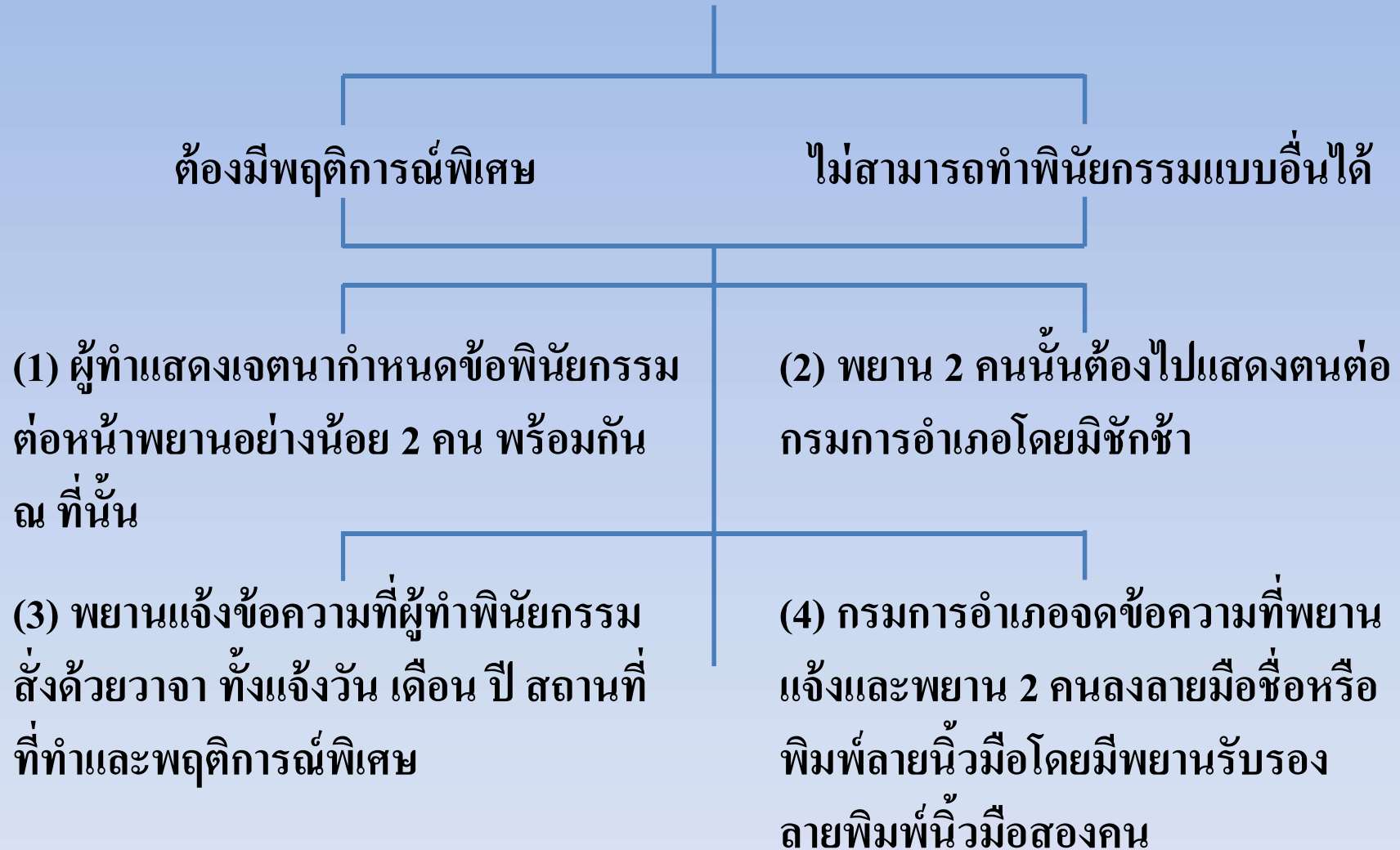
(3) ผู้ทำนำพินัยกรรมที่พินึกไป
แสดงต่อกรรมการอำเภอและพยาน
อย่างน้อย 2 คนพร้อมกัน

(4) ผู้ทำให้อ้อยคำต่อ
กรรมการอำเภอและพยานว่า
เป็นพินัยกรรมของตน

(5) กรรมการอำเภอจดอ้อยคำวัน เดือน ปี
ที่นำพินัยกรรมมาแสดงบนซองและ
ประทับตราประจำตำแหน่ง

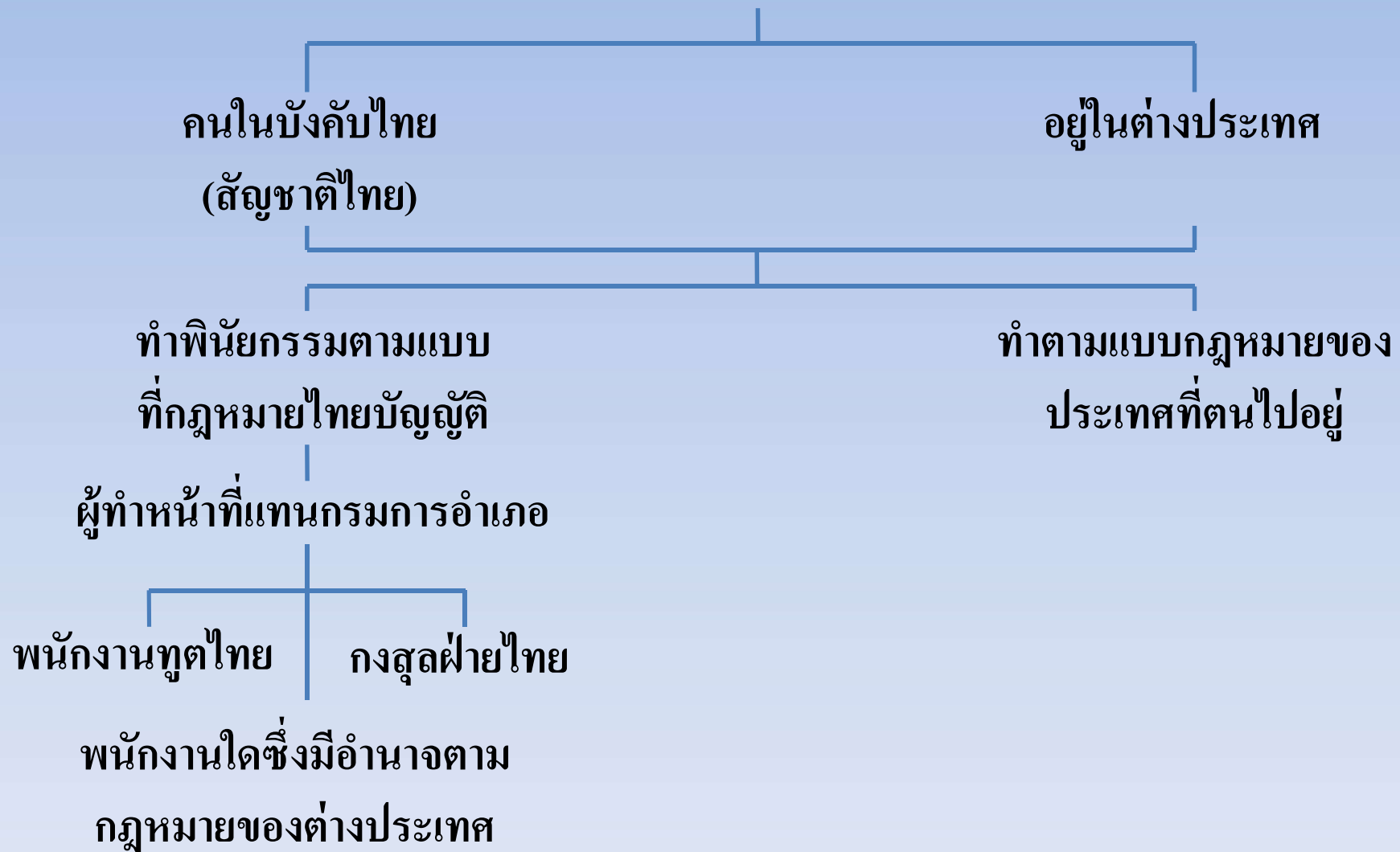
(6) กรรมการอำเภอ ผู้ทำ
พินัยกรรมและพยานลงลายมือ
ชื่อบนซอง

พินัยกรรมแบบทำด้วยวาจา

หมายเหตุ พินัยกรรมชนิดนี้สิ้นผลเมื่อพ้นกำหนด 1 เดือนนับแต่เวลาผู้ทำพินัยกรรมกลับมาสู่ฐานะที่จะทำพินัยกรรมแบบอื่นได้

พินัยกรรมแบบทำตามกฎหมายต่างประเทศ

ผู้มีสิทธิร้องขอให้ศาลตั้งผู้จัดการมรดก

(มาตรา ๑๗๑๓)

